

yaşa

Sayı:10 Temmuz 2006

04 mekan: Nişantaşı 06 portre: Pinar Kür 08 tasarım: Ebru Çerezci / Güvenç Kılıç 14 yaşam rehberi: Festivaller
16 tarih: Turgut Özakman 20 yaşam rehberi: Shakespeare 22 mimari: Emre Arolat 26 müzecilik: Oya Eczacıbaşı
28 müzik: Zuhâl Focan / Önder Focan 32 koleksiyon: Sabiha Tansuğ 34 turizm: Altın Yunus
38 kültür: David Fleming 40 moda: Arzu Kaprol 46 yaşam rehberi: yaz diyeti 48 restoran: Les Ambassadeurs
52 spor: Turgay Biçer 54 yaşam rehberi: hipnoz 56 edebiyat: Cezmi Ersöz 60 gezi: Meltem İnan
66 yaşam rehberi: Vefa Zat 68 sanat tarihi: Semavi Eyice 70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kırsalar 76 english summaries

Dünyanın gündemindeki “Afrika”

Bu sayımızda çok farklı ve az işlenen bir konuda sizleri bilgilendirmek ve görüşlerimi paylaşmak istedim. Bugün global dünyada Afrika ve burada insanlığı tehdit eden “Kronik Açlık” önemli bir gündem maddesi olarak önümüze çıkıyor...

Gelecek stratejilerinin ve dünyanın daha iyi yaşanır bir hale gelmesi için yıllardır liderlik eden World Economic Forum (WEF), Afrika'daki kronik açlığı gözler önüne sererek dünyanın bu soruna çözüm üretmesi için dikkatleri bu bölgeye çekti. Cape Town'da gerçekleştirilen toplantıda da sorunun aslında bölgesel olmadığı ve tüm dünyayı etkilediği vurgulandı. Gerçekten de orada yaşanan fakirlik, açlık, bulaşıcı hastalıklar global bir tehdit olarak aslında tüm dünyayı etkiliyor.

Konunun aciliyetini bir örnekle vermek gerekirse Nijerya'da doğan bir çocuğun 5. yaş gününü görmeden hayatını kaybetme olasılığı

tampon çözümler oluşturduğunu artık herkes biliyor. Performansa dayalı bir yardım stratejisiyle bölgedeki tarımın gelişimi teknolojik, finansal ve eğitime dayalı bir çalışmayla ancak uzun vadede kurtarıcı bir çözüm önerisi olarak ortaya çıkıyor.

Tarımın geliştirilmesi Afrika için kaynak sorununu çözecek önceliğe sahip. Eğitim ve sağlık yatırımlarının planlı bir şekilde yapılması ise ikincil önem taşıyor. Özetle sorunun kaynağını çözmek yani bölgede eksik olan tarım yatırımını canlandırmak ve iyileştirmek, açlığı ve arkasından gelen fakirlik ve sağlık sorunlarını çözmek gerekir.

Çok kültürlü ve karışık etnik yapıya sahip olan ve değişik dilleri konuşan toplumları demokratik çözüm önerileriyle kaynaştırmak önemli. Toplumun, meselelere katılımcı olduğu durumlarda da hep başarı öyküleri oluşuyor. Bugün gündem maddesi olan Af-

Bugün Afrika Kıtası'nı tehdit eden açlık, fakirlik ve bulaşıcı hastalıklar dünya üzerinde pek çok farklı noktayı değişik yollarla etkiliyor. Maalesef sorunlar da globalleşti.

İngiltere'de doğan bir çocuğa oranla 40 kat fazla. Elverişsiz yaşam ve sağlık şartları işte bu derece vahim. Kenya'nın Siaya Bölgesi'nde de yaşayanların yüzde 64'ü günlük 1 doların altında bir gelire sahip ve nüfusun sadece yüzde 23'ü sağlıklı su içme şansına sahip. Bölgede yüzde 24 oranında HIV ve AIDS kendini gösteriyor ve maalesef ortalama 96 bin kişiye bir doktor düşüyor.

Dünya liderleri, politikacılar, iş dünyası, sivil toplum örgütleri ve akademisyenler bölgedeki kronik açlık sorununa yöresel çözümler getirmek yerine uzun vadeli stratejik çalışmaların yapılması konusunda fikir birliğine vardı. Afrika Kıtası'nda operasyonları bulunan uluslararası organizasyon ve kurumlar da kısa vadeli çözümler yerine uzun vadeli çözüm yolları arayışına girdi.

Yapılan araştırmalar bölgede öncelikle politik anlamda barış ve stabilite sağlanması konusunu ön plana çıkarıyor. Daha önceki yıllarda yapılan ekonomik, gıda ya da sağlık yardımlarının aslında kesin bir çözüm yerine

rika Kıtası da toplumun katılımcı olduğu bir bilinçle uzun menzilli ve kaynak yaratmaya dayalı çözüm önerileri ile geleceğe bakıyor. Dünya üzerinde, kıtalarda yaşanan sorunlar artık global tehditlerdir.

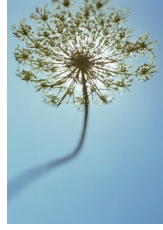
Sınırların kalktığını, dünyanın globalleştiğini söylüyoruz. O halde sorunlar da globalleşiyor. Bugün Afrika kıtasını tehdit eden açlık, fakirlik ve bulaşıcı hastalıklar dünya üzerinde pek çok farklı noktayı değişik yollarla etkiliyor. Maalesef sorunlar da globalleşti. Hindistan ve Çin aslında Afrika için tecrübe ve ders alma anlamında model teşkil ediyor.

Dünyanın gündemine oturan bu tür global tehditler ve arkasından geliştirilen başarı öykülerinden ülkemiz adına da ders almamız gerekiyor. Türkiye, geleceğe emin adımlarla yürüyen genç nüfuslu bir ülke. Başarı öykülerine katılmak için iddiamızla kolları sıvamamız gerektiğine inanıyorum. Daha iyi bir Türkiye ve dünya için biz üzerimize düşeni yapmakta kararlıyız.

Sağlık ve sevgi dolu günler dileklerle,

Feyhan Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Kapak görseli: Serimage,
Koleksiyon: The Image Bank,
Fotoğrafçı: Shannon Fagan

40
moda

yaşa

Yaşar Holding A.Ş. Adına Sahibi
Feyhan Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım
İndeks

İndeks İçerik-İletişim Danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 **Faks:** 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

Yazı İşleri

Yayın Direktörü: Fülai Yaşa

Editörler: Berrin Türkmen, Ali İşingör,

Umut Bavlı, Burcu Kaya

Haber Merkezi: Elif Erdem, Demet Şeker,

Esra Melek Yiğitsözü, Damla Tomru, Mert Yıldız

Araştırma: Meltem Ersoy

Çeviri: Lucy Wood, Dara Çolakoğlu

Tasarım Yönetmeni

Gündüz Hakan Savaşer

Görsel Yönetmen

Esen Ataman Kürklü

Macintosh Uygulama

Serkan Bengin

Fotoğraf: Dianet

İdari İşler: Özge Yurtseven

Baskı

Stil Matbaacılık

İbrahimkaraoğlanoğlu Cad.

Yayınlar Sk. No: 5 Stil Binası

Seyrantepe/İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Yayın türü

Yerel-Süreli-3 Aylık

Dergi Yönetim Yeri

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciligi

Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Faks: 0212 244 42 00

e-posta: yasadergi@yasar.com.tr

"Yaşa" Dergisi'nin içerik ve tasarım İndeks İçerik İletişim Danışmanlık tarafından yaratılmış olup, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası kapsamında eser olarak koruma altındadır. "Yaşa" Dergisi'nde yayınlanan yazı ve fotoğrafların yayma hakkı ve "Yaşa" markası ve logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilse dahi, hak sahiplerinin yazılı izni olmaksızın ticari amaçlarla kullanılamaz. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüş, yorum ve tavsiyelerini içermektedir, İndeks İçerik İletişim Danışmanlık veya Yaşar Holding A.Ş., yazılarda yer alan bilgi, görüş ve tavsiyeler nedeniyle doğabilecek maddi veya manevi zararlardan hiçbir şekilde sorumlu değildir.

04

06

08

16

22

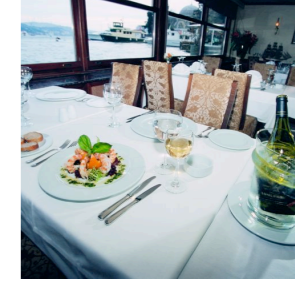
26

34

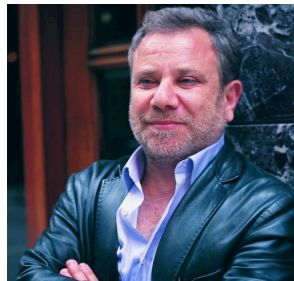
38

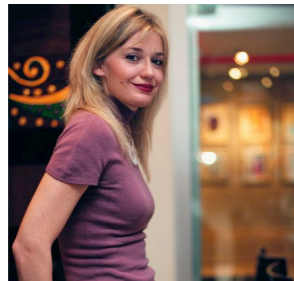
48

52

56

60

68

04 mekan: Nişantaşı 06 portre: Pınar Kür 08 tasarım: Ebru Çerezci / Güvenç Kılıç 14 yaşam rehberi: Festivaller 16 tarih: Turgut Özakman
20 yaşam rehberi: Shakespeare 22 mimari: Emre Arolat 26 müzecilik: Oya Eczacıbaşı 28 müzik: Zuhal Focan / Önder Focan
32 koleksiyon: Sabiha Tansuğ 34 turizm: Altın Yunus 38 kültür: David Fleming 40 moda: Arzu Kaprol 46 yaşam rehberi: yaz diyeti
48 restoran: Les Ambassadeurs 52 spor: Turgay Biçer 54 yaşam rehberi: hipnoz 56 edebiyat: Cezmi Ersöz 60 gezi: Meltem İnan
66 yaşam rehberi: Vefa Zat 68 sanat tarihi: Semavi Eyice 70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

Dolmabahçe'den Nişantaşı'na

Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü araştırma görevlisi Burak Çetintaş hazırladığı “Dolmabahçe'den Nişantaşı'na Sultanların ve Paşaların Semtinin Tarihi” adlı kitabında Maçka, Nişantaşı ve Teşvikiye semtlerinin tarihini gün ışığına çıkarıyor.

Dolmabahçe Tiyatrosu'nun (solda) 1932'deki hali

Istanbul bir dünya başkenti. Doğu Roma'nın ve Osmanlı'nın merkezi. Muhteşem anıtları, doğal güzellikleriyle mükemmel bir şehir... Bu cümleleri ne çok söyler ve ne çok duyarız değil mi? Tarih boyunca herkesin hayran olduğu İstanbul'da günümüzde geçmişten neler kaldı? Biz ne kadarnı, nasıl koruyoruz? Şehrin genel görüntüsüne şöyle bir göz attığımızda aklımıza ister istemez bu tür sorular geliyor.

Burak Çetintaş sahip olduğumuz kültürel mirasın bilincine varılması ve korunması için yedi yıl süren bir çalışma yaptı. Teşvikiye ve Nişantaşlı birçok aileden evrak ve fotoğraf toplayan Çetintaş, imparatorluğun başkentinin 19. yüzyılda gelişmesini ifade eden Teşvikiye, Maçka ve Nişantaşı'nın tarihini “Dolmabahçe'den Nişantaşı'na Sultanların ve Paşaların Semtinin Tarihi” adlı kitabında topladı. 370 sayfalık kitap, İstanbul'un geçmişine oranla genç sayılabilecek Maçka, Nişantaşı ve Teşvikiye semtlerinin tarihiyle ilgili hazırlanmış en kapsamlı çalışma.

Dolmabahçe Vadisi'nde ilk yerleşme

Teşvikiye ve Nişantaşı'nın hikayesi bugünkü Dolmabahçe Sarayı'nın yaptırılmasıyla başlıyor. Tarihte kasırları, sarayları, cirit meydanları ve silahhaneleriyle zengin Dolmabahçe'de saray yapılmadan önce Maçka, Vişnezade ve Süleymaniye mahalleleri varmış. 1750'lerin ikinci yarısında Beşiktaş Bahçesi'nin yerine büyük bölümü tek ve iki katlı birbirine bitişik binalardan oluşan Beşiktaş Sarayı yaptırılmış. III. Selim döneminde en görkemli günlerini gören bu sarayın ömrü çok uzun olmamış. Sultan Abdülmecid Devri'nde tamamı sökülerek Tanzimat'ın şekillendirdiği son döneminin sembollerinden Dolmabahçe Sarayı inşa edilmiş. Sultan Abdülmecid tarafından 1854–1857 yılları arasında sarayın yaptırılmasıyla Teşvikiye ve Nişantaşı da kurulum hızla gelişmesi sağlanmış. Böylece Maçka ve Vişnezade

Burak Çetintaş

mud'a ait 1811 tarihli taş. Eski kaynaklarda Nüzhetiye Caddesi'nin sağ tarafındaki sahrada bulunduğundan söz edilen menziltişi, yerleşimin artmasıyla beraber yerinden sökülerek Teşvikiye-İhlamur Yolu üzerinde 54 kapı numaralı Çınar Apartmanı'nın önüne nakledilmiş.

Konaklar, köşkler ve yaşamlar

19. yüzyılın başında ahşap evler, yaptıran kişinin maddi imkanları ve arazinin konumuna göre farklı şekillerde yapılmış. Tek katlı ve birkaç odalı bir meskenden, 70–80 odalı ve birkaç katlı saray yavrularına kadar çe-

Silahhane binası

kimlik değiştirip sınıf atlamış. Mütevazı evlerin yerini birkaç katlı yayvan ve gösterişli büyük konaklar alırken Süleymaniye Mahallesi ise haritadan silinmiş.

Semtin “isim babaları” nişantaşları

Türklerin önceleri savaşta savunma ve saldırı amaçlı kullandıkları okçuluk sanatı, zaman içinde spor dallarından biri haline gelmiş. Okçuluk talimleri ve atış denemeleri genellikle şehir dışındaki düzlüklerde yapılmış. Ordunun ve padişahların talime çıktığı alanlardan İhlamur Mesiresi'nde beş menziltişi dikilmiş. Teşvikiye ve Nişantaşı, III. Selim ve II. Mahmud devrinde bir sahraymış. III. Selim buraya geldiğinde Osmanlı ordusunun tüfek talimlerini seyrederek ve atış yaparmış. Bu geziler sırasında tüfekte yaptığı bir atışın hatırasına 1791'de diktilen silindirik menziltişi bugün Teşvikiye Camii'nin avlu kapısının yanında bulunuyor. Bugün Nişantaşı dendiğinde akla gelen ilk simge Rumeli, Valikonağı ve Teşvikiye caddelerinin birleştiği yol ağzında yer alan ve nişantaşlarıyla ilgisi olmayan dikilitaş. Semte adını veren bu taş aslında iki tane. Diğer taş Teşvikiye Caddesi üzerindeki karakolun Maçka tarafında bulunuyor. Teşvikiye'nin kuruluşu hatırasına Sultan Abdülmecid tarafından diktilen taş, 1900'lerin başında şimdi bulunduğu Harbiye Karakolu'nun yanına nakledilmiş.

Teşvikiye Camii ve avlusu, mülkiyeti sonraki yıllarda Işık Lisesi'ne geçecek olan Yusuf İzzeddin Efendi Konağı'nın üçüncü kat penceresinden böyle görünüyordu. Yıl 1895.

Semtin isim babaları olan taşlar arasında vurgulanması gereken son menziltişi, Topağacı'ndaki Sultan Mah-

şitlilik göstermiş. Evlerin cepheleri ya boyasız bırakılmış ya da güneşin ve tahtakurtlarının etkisini azaltmak için aşiboyası denen kırmızı bir boyayla boyanmış. Beyaz, pembe, gri ve çevresine uyan diğer renkler de kullanılmış. Teşvikiye ve Nişantaşı semtleri, İstanbul'un diğer semtlerine oranla geç bir tarihte kurulduğu için bu bölgelerde 17., 18. ve 19. yüzyılın başlarında yapılmış evlere, konaklara rastlamak mümkün değil. Ancak bölgede yaptırılan ve elimizdeki fotoğraflardan görüldüğü kadarıyla yapılan konakların hemen hepsi 19. yüzyıl mimari anlayışının özelliklerini sergiliyor. Nişantaşı ve Teşvikiye yamaçlarından Marmara'yı seyreden kafesli ve geniş pencereler, yüksek bahçe duvarları, bahçelere kurulu devasa limonluklar ve serler bu semtlerde görülen konakların tipik özellikleri arasında.

Buralarda kimlerin sarayları, konakları yok ki? Dönem dönem sultanlara tahsis edilen Hasekîtarları ve Valide sarayları; pencerelerinden Marmara'nın ve Boğaziçi'nin görüldüğü Taşlık ve Baylıdım köşkları. Devrin en bilinen sadrazamları Mehmed Said Paşa, Tunuslu Hayreddin Paşa, Ahmed Cevad Paşa, Kamil Paşa ve Halil Rifat Paşa'nın konakları, padişah kızları Şadiye Sultan, Mediha Sultan, Ulviye Sultan ve Sabiha Sultan'ın konakları, şehzadeler Ömer Faruk Efendi ve Abdülkadir Efendi'nin konakları ilk akla gelenler. Büyük, bahçeli, birkaç katlı ve devrinin bütün konforuna sahip bu konaklardan bugün eser yok.

06 portre: Pınar Kür

röportaj: esra melek yiğitsözlü **fotoğraf:** sinan kesgin

Edebiyat çevresinde büyüyen Pınar Kür, öğrencilik yıllarında yazmaya başladı. Kendini ifade etmek için yazmayı tercih etti ve bunu bir yaşam biçimi olarak benimsedi. Öykü ve yazıları Dost, Cumhuriyet, Yazko-Edebiyat ve Gösteri dergilerinde yayımlanan Kür; “Yarın Yarın”, “Asılacak Kadın”, “Beşpeşe”, “Akış Olmayan Sular”, “Hayalet Hikayeleri”, “Bir Cinayet Romanı” gibi kitaplarıyla ses getirdi. Yazarken anlatım olanaklarını zorladığını söyleyen Kür, hikayenin konusundan çok anlatım biçimini önemsiyor. Romanlarında sıra dışı, sınıfsal aidiyetleriyle çelişkili, yaşamın kıyısında marjinal kahramanları işliyor.

1980’lerde üniversite öğrencilerinin kitaplarını çok okuduğunu söyleyen Kür, günümüz üniversite öğrencilerinin okumaya meraklı olmamalarından yakınıyor. Kitaplarını çok para kazananların ve işadamlarının pek okumadığını vurgulayan Kür, “Öğretmenler, doktorlar, meslek sahibi insanlar kitaplarını takip ediyor. Genellikle de kadınlar okuyor. Çünkü Türkiye’de kadınlar kendilerini geliştirmek istiyor. İçinde buldukları durumdan memnun olmadıkları için okumaya ağırlık veriyorlar” diyor.

Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde ders veren Kür’ün, mart ayında Everest Yayınları’ndan “Aşkın Sonu Cinayetir” isimli kitabı çıktı. Bugünlerde Ayvalık’ta açacağı yaratıcı yazın atölyesine hazırlık yapan Kür’den çalışmalarını dinledik.

Robert Kolej’de dil eğitimi, Sorbonne’da tiyatro doktora yaptıktan sonra Ankara Devlet Tiyatrosu’nda çalıştınız. Daha sonra öykü ve roman yazmaya başladınız. Buna nasıl karar verdiniz?

Yazmaya öğrencilik yıllarımda başladım. Daha çok tiyatro oyunları yazdım. Ankara Devlet Tiyatrosu’nda ça-

Konuları açısından tartışmalı eserlere imza atıyorsunuz. “Asılacak Kadın” isimli romanınız müstehcen olduğu gerekçesiyle toplatıldı, ancak daha sonra beraat etti. Bunun nedenleri neler?

1980’lerde üç kitabım yasaklandı. “Asılacak Kadın” 12 Eylül darbesinden sonra yasaklandı. Siyasi yasaklar kapsamına alındığı için Sıkıyönetim Mahkemesi’nde yargılandım. Kitaplarım insanları rahatsız etti. İlk çıktığında da çok tartışma yaratmıştı. Özellikle “Asılacak Kadın” Türkiye’deki kadının durumunu çarpıcı şekilde ortaya koyduğu için çok tepki aldı, ama benim Türk edebiyatına en çok katkısı olan kitabım odur.

Kitaplarınızın konusunu ve isimlerini nasıl belirliyorsunuz?

Yazmaya herhangi bir şeyi amaçlayarak başlamıyorum. İnsandan yola çıkıyorum. Yazarken arkası geliyor ve kitabın konusu kendiliğinden oluşuyor. Kitaplarımın isimlerinin ne olacağını da düşünmüyorum. “Yarın Yarın” yazarken kitaba “Şu Dağın Ardında” ismini vermeyi düşünüyordum. Kitabı ilk yayımlayan Bilgi Yayınevi’nin başında Attila İlhan vardı. İlhan benim belirlediğim ismi beğenmedi ve kitaba “Yarın Yarın” ismini verdi.

Yazarken herhangi bir kaygınız oluyor mu?

Tek kaygım şimdiki kadar yazdıklarımın daha iyisini yazmak. Benim için hikayenin konusundan çok anlatım biçimi önemli. Yalnızca yazınsal endişelerim var. Her kitap yazışmada anlatım olanaklarını zorlarım, çünkü kendimi tekrarlamaktan çok korkarım. Okurla ilgili endişelerim yok. Okurun neyi sevdiğini, neyi okumak istediğini düşünmem.

Kitaplarınızı daha çok kimler okuyor?

1980’lerde üniversite öğrencileri kitaplarını çok okudu. Ne yazık ki günümüz üniversite öğrencileri kitaplarını pek okumuyor. Zaten genelde okumaya meraklı

değiller. Bilgi Üniversitesi’ndeki öğrencilerim annelerinin ve babalarının kütüphanelerinde benim kitaplarım olduğunu söylüyorlar, ama kendileri okumuyorlar. Beni belli kesimden insanlar okuyor. Çok para kazananlar ve işadamları pek okumuyor. Öğretmenler, doktorlar, meslek sahibi insanlar kitaplarını takip ediyor. Genellikle de kadınlar okuyor. Çünkü Türkiye’de kadınlar kendilerini geliştirmek istiyor. İçinde buldukları durumdan memnun olmadıkları için okumaya ağırlık veriyorlar.

Siz kimleri okuyorsunuz? Hangi yazarlardan etkileniyorsunuz?

Yazmaktan çok okumayı seviyorum. Bilgisayar başında yazı yazarken ter dökmektense okumayı tercih ederim. Rus, İngiliz ve Alman klasiklerini ve 20. yüzyıl çağdaş romancılarını çok seviyorum. Tolstoy, Dostoyevski, Gogol’un benim için yeri ayrı. Günümüz edebiyatı ise beni heyecanlandırmıyor.

Bunun nedeni nedir?

Okumaya başladığım yıllardaki kitaplar beni daha çok etkiliyor. Günümüzde tüm dünyada edebiyat ikinci plana itildiği için iyi yazarlar çıkmıyor. Türk Edebiyatı’ni takip etmiyorum, ama sevdiğim yazarlar var.

Kendinizi okumak dışında nelerle besliyorsunuz?

Herkes gibi ben de sürdürdüğüm yaşamdan çok bes-

leniyorum. Müzikten etkileniyorum. Özellikle klasik müzikten besleniyorum. Her türlü güzel sanatları takip ediyorum. Bunlar yaşamımı da zenginleştiriyor.

Ülkemizde kadına bakış açısını nasıl buluyorsunuz? Neler değişmeli?

Ülkemizde kadın ikinci sınıf vatandaş olarak görülüyordu. Gelişmeler oldu, ama bunlar daha çok kentlerde oldu. Kentli kadın kendini daha çok geliştirdi ve özgürlüğüne kavuştu. Ancak kırsal alanda hala töre cinayetleri işleniyor. Kadın kendi başına bir varlık değil; birinin kansı, annesi, kızı olarak görülüyor. İnşallah bu bakış açısı önümüzdeki yüzyılda değişir. Bu nedenle kadın yazarlar daha çok ülkemizdeki kadınların yaşadıklarını kaleme alıyor.

Az kitap okunan ülkemizde bir kitabın çok satması eleştirilen bir konu. Kitapların okunmadığı, popülerite nedeniyle satın alındığı yönündeki görüşler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Eleştirileri eleştirmiyorum. Okunsun da basit ya da sansasyonel olması önemli değil. İnsanların okudukça iyiyi kötüden ayırt edebileceğini düşünüyorum. Bir kitabın satmasını hiçbir zaman eleştirmem. Yazarın dilini, işlediği konuyu eleştirebilirim. Zaten içeriği iyi olmayan kitaplar zamanla unutulur. Dünyada da bu böyle. Gerçek edebiyat ürünü olmayan kitaplar ilk zamanlar çok satar, ama belli bir dönem sonra yok olurlar.

Bunda sanırım son yıllarda kitapların billboard’lar ve TV reklamlarıyla bir müzik albümü gibi tanıtılmasının da etkisi var. Bu tanıtım yöntemini nasıl değerlendiriyorsunuz? Kitaplar herhangi bir mal gibi pazarlanıyor. Bu yöntem gerçekte okumayan bir okuru çekiyor, ama onların kitabı aldıktan sonra okuyup okumadığı belli değil. Bu kadar çok tanıtım yapılması bana aşırı geliyor. Günü-

müzde reklamsız hiçbir ürün satılmıyor, ama kitap tanıtımının daha farklı olmasını isterdim. Edebiyat dergilerinde, gazetelerin edebiyat sayfalarında kitap reklamı yapılması daha doğru. Günümüzde kitap eleştirileri yapılmıyor. Yalnızca kitap tanıtımlarına yer veriliyor. Bu doğru değil. Edebiyat eleştirisi olmaz.

Romanlarınız rahat bir yaşam sürmenizi sağlayabiliyor mu?

Çok yazan bir yazar değilim. 30 yıllık edebiyat yaşamımda 10 tane kitap yazdım. Yalnızca bundan kazandığım parayla geçinmem mümkün değildi. Bir dönem haricinde hep üniversitelerde ders verdim. Daha önce İstanbul Üniversitesi’ndeydim. Şu an Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde Türk ve yabancı edebiyat, yaratıcı yazarlık dersleri veriyorum. Geçimimi böyle sağlıyorum.

Yeni projeleriniz neler?

Bitirmek üzere olduğum bir romanım var. “Bir Cinayet Romanı” ve “Sonuncu Sonbahar” kitaplarımdaki karakterlerin olduğu “Cinayet Fakültesi” isimli romanımı Eylül 2006’da çıkarmayı planlıyorum. Aynı ay “Bir Deli Ağaç” kitabım Almanya’da piyasaya çıkacak. Yazın Ayvalık’ta yaşadığım için orada bu yıl ilk defa yaratıcı yazın atölyesi açacağım. Ayvalık Müzik Akademisi’nin deniz kıyısındaki köşkünde iki haftalık bir program düzenleyeceğiz. Yazı yazmaya başlamış ve birikimi olan kişilerle çalışacağız.

İlk romanı “Yarın Yarın”ı 1976’da yayımlayan Pınar Kür, edebiyat dünyasında 30. yılını doldurdu. Yazarken yalnızca yazınsal endişeler taşıdığını söyleyen Kür; okurun neyi sevdiğini, neyi okumak istediğini düşünmediğini belirtiyor.

Ehl-i Hiref

Hiref, alışık olduğumuz tasarım şirketlerinden farklı bir çizgiye sahip. Kuruluş amacı, Anadolu el sanatlarına özünden uzaklaşmadan çağdaş bir tasarım anlayışı getirmek ve kaybolmakta olan bu sanatları tüm dünyaya tanıtmak. Sloganı ise; “Kültürünü Tasarla”.

Güvenç Kılıç ve Ebru Çerezci tasarım şirketi Hiref'in kurucuları. İki kardeşin şirket kurmasının altında ilginç bir ihtiyaç yatıyor. Yurtdışına giderken hediyelik eşya almakta sıkıntı yaşıyorlar. Piyasada ağırlıklı olarak ithal ürünlerin olduğunu ve yerli ürünler arasında da seçme şanslarının çok olmadığını görüyorlar. Başka insanların da aynı sorunu yaşayabileceğini düşünüyor ve kendilerine “Tasarım, pazarlama ve üretim gücümüz var. Neden kültürümüze ait ürünleri yeniden tasarlayıp üretmiyoruz?” sorusunu yöneltiyorlar. Hiref'in temelleri böylece atılmış oluyor. “Kültürünü Tasarla” sloganıyla yola çıkıp, Anadolu el sanatlarını çağdaş tasarım anlayışıyla yeniden ele alıyor ve zengin kültürümüzü dünyaya tanıtmak için kolları sıvıyorlar. Şirketin ismine gelince... Kılıç ve Çerezci Anadolu ve Türk kültürüne yönelik araştırmalar yaparken, Osmanlı döneminde “Ehl-i Hiref” isimli bir sivil toplum örgütünün olduğunu öğreniyor. Ehl-i Hiref, sanatın ehilleri anlamına geliyor. O dönemin tasarım anlayışını belirleyen ve ünlü sanatçıları bünyesinde barındıran örgüt, Kılıç ve Çerezci'nin ilgisini çekiyor. Ve şirketlerine isim olarak, sanatlar anlamına gelen “Hiref”i seçiyorlar.

Kılıç şirketin pazarlama ve satış direktörlüğünü yürütüyor. Çerezci ise Hiref'te tasarımcı olarak görev yapıyor. Hiref'in bugüne kadar sergilediği üç koleksiyonda da tasma-

rmacı olarak Çerezci'nin imzası var. Her koleksiyonda farklı bir el sanatı ele alınıp yepyeni ve çağdaş bir anlayışla tasarlanıyor. Hiref'in tasarımlarında sunduğu yeniliklerden biri, yüzyıllardır mavi ya da lacivert renkleriyle bildiğimiz çinide kahverengi kullanılması... Artık sofralarımızda çok yer almayan sahanın içine borcam yerleştirilmesi de Hiref'in tasarladığı bir diğer yenilik.

Ebru Çerezci / Güvenç Kılıç

Şirketinizin misyonu “Kültürünü Tasarla” sloganı neleri ifade ediyor?

Güvenç Kılıç (G. K.): Misyonumuz “Kültürünü Tasarla”. Bir ürünü olduğu gibi insanlara sunduğunuzda herkese hitap etmeyebiliyor. Mevcut kültürümüzü özünü bozmadan tasarlayıp ortak kullanıma sunuyoruz. Misyonumuz gereği kaybolmakta olan el sanatlarımıza biraz olsun soluk verebilmeyi amaçlıyoruz. “Kültürünü Tasarla” şemsiyesi altında üç felsefemiz var: Ürünlerimizin el yapımı olması, Türkiye’de ve Türk tasarımcı tarafından yapılması. Ama milliyetçilik duygusunu ön plana çıkarma gibi bir amacımız yok. Türkiye’de Ebru Çerezci’nin altyapısını oluşturduğu tasarım anlayışına ilgi duyacak birçok tasarımcı var. Bu altyapının ışığında dışardan tasarımcılarla çalışmak istiyoruz.

Ebru Çerezci (E. Ç.): Gerçekten çok zengin bir kültüre sahibiz ve el sanatlarında çok yetenekli bir ulusuz. Dünya-

nın her yerinde el sanatları zaman içinde teknoloji ve zevklerin değişmesiyle birlikte büyük yaralar alıyor. Ama bir yandan insanlar çevrelerinde özlere yönelik bir şeyler de görmek istiyor. Bir dönem minimalizm çok modaydı, her şey çok yalındı. Buna karşın tüketici, kendinden bir şeyler bulabileceği ürünleri de tercih etti. Bu anlamda "Kültürünü Tasarla" bizim için doğru bir slogan. Hem kaybolmakta olan el sanatlarına yeni tasarım anlayışlarıyla yeni ufuk ve pazarlar açmayı görev edindik hem de zengin kültürümüzü tekrar evlerimize sokmayı amaçladık.

G. K.: Attığımız adımlardan biri de Dünya El Sanatları Konseyi'ne üye olmak oldu. Dünya El Sanatları Konseyi'ne üye olan tek Türk firmasıyız. Konsey'e girebilmek için yoğun bir çalışma gerçekleştirdik. Belli bir süreci geçtikten sonra Kopenhag'da oy çokluğuyla Konsey'e kabul edildik. Bugünlerde ileriye yönelik bazı projelerin hazırlığını yapıyoruz. Dünya El Sanatları Konseyi ile birlikte Türkiye'nin bazı pilot bölgelerinde gerçekleştireceğimiz projelerimiz var.

Bu misyon ışığında hazırladığınız üç koleksiyon var. Bu koleksiyonlardaki ürünlerden söz eder misiniz?

E. Ç.: 30'dan fazla parçadan oluşan ilk koleksiyonumuzda bakır, cam ve çini kullandık. Kütahya, Beykoz, Gaziantep ve İstanbul'da çalıştığımız bu ilk koleksiyon, işçilik ve kullanım alanı olarak bazı yenilikler sundu. Örneğin, bakır koleksiyonunda yüzyıllardır kullanılan sahan konseptini tekrar sofralarımıza getirdik. Sahanı geleneksel kullanımından öte taşıyarak içine borcam yerleştirdik ve ölçülerini büyüttük. Bu da beraberinde kolay kullanım ve hijyeni getirdi. İyi bir tasarımın göze hitap etmesinin yanında fonksiyonel olması da gerekir. Günümüzde kalaycılar olmadığı için sahanlar sofralara giremiyordu. Bakırın tonunu da değiştirdik. Kadınlar için bakırın parlatılması ve okside olması gibi sorunları ortadan kaldırmak istedik. Çeşm-i Bülbül Beykoz'dan dünyaya yayılan bir sanatımız. Yeni formlar üzerinde Çeşm-i Bülbül tasarladık. Kütahya'da çini üzerine çalışmalar yaptık. Çininin ebatlarını büyüttük ve renklerini değiştirdik. Çini genellikle mavi, lacivert ve beyaz renklerde olur. Artık evlerimizde ahşap ve hasır gibi doğal malzemeler kullanıyoruz. Çiniyi de o renklere adapte ettik ve

den gelen tepkiler de kendisini çok etkilemiş. Boyner fırsatları çok iyi değerlendiren bir işadami. Ne mutlu ki bizde bir ışık gördü. Bizi görüşmek için kendisi çağırdı. Tasarımlarımızı beğendiğini ve Beymen olarak ürünlerimizi "Hiref" adı altında satmak istediklerini söyledi. Biz de hemen kabul ettik. Böylece güzel bir işbirliği başladı.

Koleksiyonlarınızın yurtdışı satışını nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

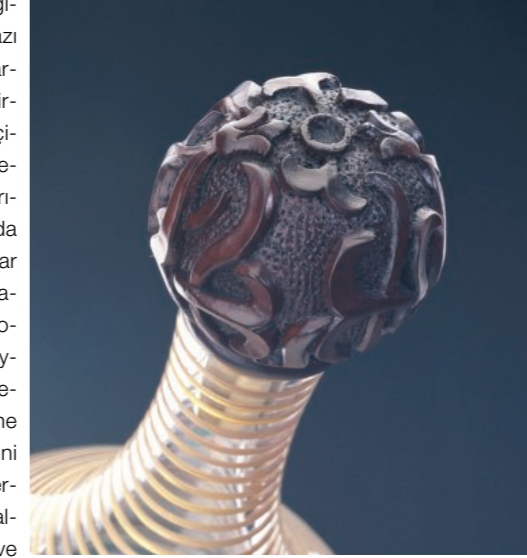
G. K.: Yüzümüzü öncelikle yurtçimize çevirdik. Tasarımlarımız yeni bir soluk getirdiği ve kaliteden ödün vermeyen bir anlayışa sahip olduğumuz için üreticilerle zaman zaman sorunlar yaşadık. Bize gelen ürünlerden büyük bölümünü üreticilere iade ettiğimiz zamanlar oldu. Tasarımlarımız çağdaş formlarda olduğu ve üreticiler de bu formlara alışık olmadığı için bir uyum süreci yaşadılar. Beymen'le işbirliğimiz üreticiler üzerinde disiplin oluşturmamızı sağladı. İlk etapta yurtçinde tutturduğumuz kalitenin sürekliliğini sağlayabilmek için çaba gösterdik ve başarılıydık. Sonra yüzümüzü yurtdışına çevirdik. Fuarlar ve bu konuyla ilgili kişiler aracılığıyla yurtdışına açılmak için harekete geçtik. Ürünlerimiz Yunanistan, Beymen'in Mısır ve Kahire'deki mağazalarında da satılıyor. Önümüzdeki günlerde ABD'ye seyahat edeceğiz.

Anadolu el sanatlarını aslına sadık kalarak yeniden tasarlıyorsunuz. Bu noktada öncelikleriniz neler?

E. Ç.: Birkaç kıilit nokta var. Çok güçlü bir geçmişe sahibiz. Bu nedenle geçmişe saygılı olmamız gerekiyor. Ama bunun yanında bugünün tasarım anlayışı ve üretim gücü var. Üretim kalitesi de çok önemli. Ben aslında, bunları sağlayabilecek malzeme ve üreticiye yönelik tasarımlar geliştiriyorum. Örneğin, bir bölge belirliyoruz ve oraya seyahatler yapıyoruz. İyi üreticileri bulmaya çalışıyoruz. Bu noktada da tasarımlar oluşmaya başlıyor. Daha sonra bu tasarımlar üreticilerle paylaşıyor ve prototipler ortaya çıkıyor. Tasarım tekrar revize ediliyor ve son aşamada bitmiş ürüne ulaşıyor.

Yüzyıllarca mavi ve lacivert olarak bildiğimiz çinilerde kahverengi kullandınız. Hiç tepki aldığınız oldu mu?

E. Ç.: Zaman zaman tepki aldığımız oluyor. Örneğin, uzun süre Kütahya'da çiniyi kahverengine boyatmadık. Aslında çok haklılar. Bugüne kadar o tip bir çalışma yapmamış, öyle doğmuş ve öyle görmüşler. Çeşm-i Bülbül'de

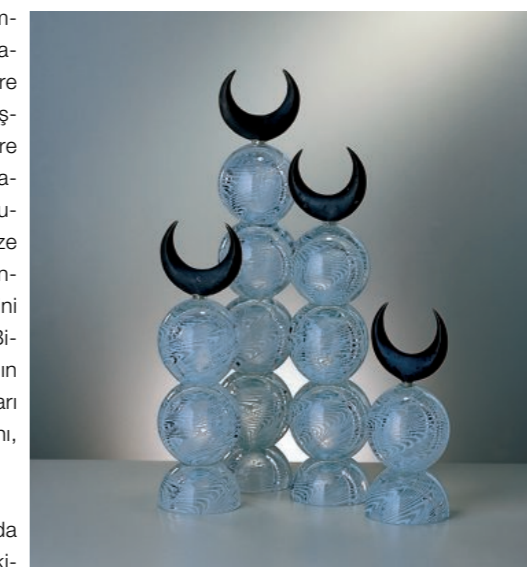
Hiref'in kurucularından Ebru Çerezci, tasarımlarını "bize ait" olarak tanımlıyor. Hiref ürünlerini satın alan geniş bir müşteri kitlesinin olduğunu söyleyen Çerezci, bunun nedenini şöyle açıklıyor; "Tasarımlarımız onların dilini konuşan ve bir yere ya da bir şeye uymak zorunda olmayan tasarımlar."

kahverengi tonlarını kullandık. Temel hedefimiz; tasarımlarımızın çağdaş ama kültürel, kültürel ama çağdaş olması. Müşteriden gelen talepler üzerine masa üstü ürünlere yöneldik ve hamam tasarımlarından gümüş kaplamayla çalıştığımız mumluklara, bardak altlıklarımızdan peçeteliklere kadar tamamen fonksiyonel ürünlerden oluşan 15 parçalık koleksiyon oluşturduk. Üçüncü ve son koleksiyonumuz porselen serisi. Artık yeni sanatçıları da bünyemize katmamız gerektiğini düşündük. Bu projede Ergün Gündüz ile çalıştık. Kendisinden bize Harem'i resmetmesini istedik. O da düşlerindeki Harem kadınlarını resmetti. Bilinen ve bilinmeyen, ama önemli olan Harem kadınlarının hayatlarını araştırdık. Gündüz'ün hayallerindeki kadınları o isimlerle buluşturduk. Koleksiyon kahve, çay fincanı, vazo ve kül tablası gibi ürünlerden oluşuyor.

G. K.: Harem Koleksiyonu'nda diğer koleksiyonlarımızda olduğu gibi ürünlerin içine koleksiyonla ilgili bilgi veren kitapçıklar yerleştirdik. Koleksiyonda altı valide sultan resmedildi. Osmanlı Dönemi'nde söz sahibi olmuş ve padişahlara annelik yapmış kişiler. Bu kişilerin hayatlarını Türkçe ve İngilizce olarak kataloğa koyduk. Harem denildiğinde akla entrikalar gelir. Biz bu valide sultanların yaşadıkları dönemde kazandırdıkları mimari eserlere de yer verdik. Ayrıca nerede gömülü olduklarını da yazdık. O dönemde kadınlara ne kadar çok önem verildiği ve ne kadar saygı gördüklerini de hatırlattık.

Koleksiyonları sergilerken Cem Boyner'in desteğini aldınız. Nasıl ikna ettiniz?

G. K.: Cem Boyner müşterimizdi. Kendisi sektörü yakından takip ediyor. Ebru Çerezci'nin yaptığı koleksiyon dikkatini çekmiş. Bizden aldığı ürünleri paylaştığı kişiler-

ibrik ve kül tablası yapmışlar, ama hiçbir zaman büyük bir vazo ya da standart bir top üretmemişler. Bu anlamda sorunlar yaşıyoruz, ama imkan verildiği zaman geniş düşünebilen bir ulusuz. Üreticilere derdimizi anlattığımız zaman onlar da bizimle birlikte bu işe koyuyor.

Tasarımlarınızı nasıl tanımlarsınız?

E. Ç.: "Bize ait tasarımlar" diye tanımlarım. Tasarımda "zamanı olmayan" diye bir terim vardır. Ürünlerimiz gerçekten zamanı olmayan ürünler. "Bu yıl çok moda, ama gelecek yıl moda olmayacak" diye bir şey ürünlerimiz için söz konusu değil. 400 yıldır varlar, bundan sonra da olacaklar.

Tasarımlarınızda ağırlıklı olarak hilali kullanıyorsunuz. Şirketinizin logosunda da hilal var. Neden?

E. Ç.: Hilalin çok farklı anlamları var. Mitolojide yeniden doğuş diye geçiyor. Anadolu'da göğe yükseliş olarak tanımlanır. Geometrik olarak da çok hoş ve çevremizde çok gördüğümüz bir form. Hilali tasarımlarımızda; "İle de kullanmam gerekiyor" diye düşünerek kullanmadım. Bu tarz kendi kendine oluştu. Hilalin bize ait bir form olduğunu düşünüyorum.

Bu nedenle Hiref'le de bütünleşti. Üzerinde hilal olan bazı ürünleri, "Sizin mi?" diye soruyorlar. Bunlardan etkileniyorum ve elimde kalemi aldığım zaman ister istemez bir yerlerde hilaller çiziyorum. Hilalin çağdaş tasarım anlayışıyla da çok iyi uyduğunu düşünüyorum. Öncelikle beni hilal formunun güzelliği cezbedti. Anlamlarının da hoş olduğunu gördüm.

Anadolu çok zengin el sanatlarına sahip olmasına karşın yurtdışında tanınmıyor. Ne-yi eksik ya da yanlış yapıyoruz?

E. Ç.: Tasarım eksiklerimiz var. Yurtdışında da ciddi araştırmalar yaptık. Türkiye'yi ka-

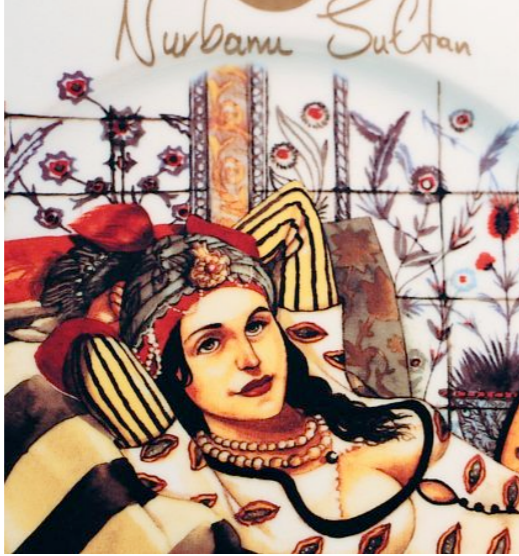
12 tasarım: Ebru Çerezci / Güvenç Kılıç

riş karış gezerken, zaman buldukça yurtdışına da gittik. Tasarım sektöründe neler olduğunu çok yakından takip ediyoruz. Bunun yanı sıra yurtdışında Türk kültürünün nerede olduğunu da araştırdık.

Bu araştırmalarınızda ne sonuçlar çıktı?

E. Ç.: Yurtdışındaki ürünlerin hep replika, yani var olanın aynısı olduğunu gözlemliyoruz. Yeni bir tasarım yok. Müzelerde var olan ürünler günümüz sanatçıları tarafından yeniden yapılıyor. Bunu isteyenler de var, ama yeterli olmuyor. Çini denildiği zaman İznik ve İstanbul'daki müzelerde yer alan çiniler insanların aklına geliyor. Yalnızca o çinileri görmek doğru değil. Bir tasarım kullanıldıkça değerlenir. İyi tasarım, çok iyi satan, iyi kullanılan ve çok üretilen tasarım demektir. Bizim eski replikalarımız farklı mekanlarda kendilerine yer bulamıyorsa, onlara farklı bir soluk vermek gerekiyor.

G. K.: Sanat, ülkelerin birbirlerini tanımalarındaki en önemli araçlardan biri. Sanatın paylaşılabilir olması gerekiyor. Yerel bir sanatın başka bir ülke ya da bölgeye yayılması çok talep görmüyor. Çünkü herkesin kendine ait gelenek, görenekleri var. Ortak noktaya dikkat çekmek gerekiyor. İskaladığımız konulardan biri bu. Bir ürünün menşesi de çok önemli. Çünkü ürünü aldığınız zaman nerede yapıldığına ve kimin yaptığına bakıyorsunuz. Örneğin İtalya'dan tasarımcısı Japon olan bir ürün aldığınızda, İtalya'nın değil Japonya'nın tanıtımı yapılmış oluyor. Böylece siz o tasarımcının ürünlerini takip etmeye başlıyorsunuz. Artık dünyada sınırlar kalktığı için o ürünü tasarlayan daha ön plana çıkıyor. Biz tasarımcılarımızla yurtdışına açılmamışız. Tasarımcılarımız var ama sayısı yeterli değil. İtalya dediğinizde aklınıza birçok tasarımcı gelir. Bu aynı zamanda İtalya'nın tanıtım aracıdır. Üçüncü olarak kalite ön plana çıkıyor. Turistler Kapalıçarşı'dan alışveriş yapıyor. Kapalıçarşı'da kaliteli ürünler var ama kaliteli olmayan ürünler de var. Dolayısıyla bu ürünler yurtdışına gittiğinde kalitesi kadar bir tanıtım yapmış oluyor. Bunun yanında sunum da çok önemli. Bir ürünün sunumu prestijli olmalı ve kaliteyi göstermeli. Tüketici sunumunda ürünün ne olduğu, nerede yapıldığı ve ürünü kimin yaptığını öğrenebilmeli. Biz şimdiye kadar bunları yapmadığımız için sanatı araç olarak kullanıp tanıtımımıza katkıda bulunamadık. Hiref olarak sanat

“İtalya’dan tasarımcısı Japon olan bir ürün aldığınızda, İtalya’nın değil Japonya’nın tanıtımı yapılmış oluyor. Böylece siz o tasarımcının ürünlerini takip etmeye başlıyorsunuz. Artık dünyada sınırlar kalktığı için o ürünü tasarlayan daha ön plana çıkıyor.”

yoluyla Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunmayı misyon edindik.

Bu misyon doğrultusunda hangi alanlarda neler yapılabilir?

G. K.: Bunun sınırı yok. Toprağı kazsanız altından bir efesane çıkıyor. Türkiye'deki yedi bölgenin her birinin kendine ait kültürü ve el sanatları var. Bunların her biri işlenebilir. Yeter ki çağdaş olsun, özüne saygı gösterilsin, kaliteden ödün verilmesin ve sunumu dünya standartlarında olsun. Bunları kendisine misyon edinen herkes bir şeyler yaptığı takdirde, hem ekonomiye hem Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunmuş olur. Güzel tekniklerin yalnızca bizim evlerimizde kalmaması gerekiyor. Dünya insanların da bu tekniklerin özünde tasarlanmış ürünlere sahip olma hakları var.

Anadolu el sanatlarının Türkiye'deki durumu nedir?

E. Ç.: Yeni nesil maalesef el sanatlarına bağlı değil. Bu da maddi sebeplerden kaynaklanıyor. Yaptığımız seyahatlerde yörelere göre genetik yeteneklerin olduğunu gözlemledik. Beykozlu camın tozuyla büyüyor. Yüzyıllar boyu babası, ataları, dedeleri camla uğraşmış. Gerek geçim kaygısı gerekse kolay elde etme isteği nedeniyle, yeni nesil el sanatlarına ilgi göstermiyor. Pazar dar ve yapılanların satış imkanı da yok. Bu nedenle de sanatla ilgili olmayan işler yapıyorlar. Bu sorun hemen hemen her yörede karşımıza çıktı. Onlara yeni pazarlar sunmak gerekiyor ki çark dönsün. Sonuna doğru bazı sanatları yakaladığımızı inanıyoruz, ama kaybolmuş sanatlarımız var. Biz kaybolmamış sanatları canlandırmaya çalışıyoruz. Yörelere gittiğimizde de ustalara “Aman ne olur lüle taşını, telkariyi bırakmayın” diyoruz.

Hangi sanatlar kayboldu?

E. Ç.: Ahşap oyma sanatının yapıldığı Kastamonu'ya sık sık gidiyoruz. Ama oymanın eskisi kadar yaygın olmadığını görüyoruz. Babadan oğula, dededen toruna geçen o naif tarzı yakalamak çok önemli. Çini ve camda da aynı sorunla karşılaşılıyor. Olması gerektiği kadar çok değiller. Örneğin, Venedik'in Murano Kasabası cam sanatında markalaşmış. Beykoz'la Murano aynı zamanda cam sanatı üzerine ürünler vermeye başlamış. Ama bakın Beykoz nerede, Murano nerede? Milyonlarca kişi her yıl yalnızca Murano'yu görmeye gidiyor.

Tasarımlarınıza en çok kimler ilgi gösteriyor ve ürünleriniz nerelerde kullanılıyor?

E. Ç.: Showroom'da satış yaptığımız için müşterilerle birebir iletişim kurabiliyoruz. İstanbul'da yaşayan yabancı müşterilerimizin sayısı fazla. Yurtdışına giden ya da yurtdışından gelen konuyla birlikte bizi ziyaret edenler oluyor. Ürünlerimizi genellikle hediyelik eşya olarak düşünüp alıyorlar. Ama evlerinde kullanmak için bütün koleksiyonlarımızı takip eden genç müşterilerimiz de var. Şirketlerden hediyelik eşya satın almak için talepler geliyor. İşin felsefesini anlayan herkes, “Biz böyle bir şey arıyorduk” diyerek ürünlerimizi satın alıyor.

Bir röportajınızda; “Hediye olarak lokum götürmekten bıkmıştık. Hediyelik eşya sektörümüz geri kalmıştı. Çağdaş formlu ürün hiç yoktu” diyorsunuz. Hiref'in bu açığı kapattığını düşünüyor musunuz?
G. K.: Lokumla birlikte evet... Kendi çapımızda bu açığı kapattığımızı inanıyoruz. En azından biz bir yere hediye götürmek istediğimizde Hiref'ten bir ürün alıp gidebiliyoruz. Götürdüğümüz kişilerden de güzel tepkiler alıyoruz.

E. Ç.: Yurtdışına giden bütün ürünlerimizin kutuları ve kataloglarında “Made In Turkey” yazıyor. Biz bu yazıyı nereye ve hangi büyüklükte yazacağımız üzerinde bile günlerce çalıştık.

Siz “Sultans of the Dance” projesinde de yer aldınız. Aslında sizin Hiref'te yapmayı amaçladığınız şeyler “Sultans of the Dance”inkiyle birebir örtüşüyor. Ne dersiniz?

G. K.: “Sultans of the Dance”i oluşturmak için yola çıkan ve koordinasyonu sağlayan kişi benim. “Sultans of the Dance” projesinde; “Neden bizden bir şeyi yurtdışına ta-

nitmiyoruz?” sorusuyla yola çıktım. Dil sorununu yaşamayacağımız bir şey olmalıydı. O da dans oldu. Yurtdışında dans projelerinin çok iyi gişe yaptığını gördüm. Türkiye'nin yedi bölgesi ve her bölgenin en az 100 çeşit ayak oyunu var. Dans ortak bir dil. “Sultans of the Dance” ismi yurtdışında bir otelin lobisinde aklıma geldi. Bu projede de özünü bozmadan çağa uydurmak amaçlandı.

E. Ç.: Hiref dünya standartlarında bir firma olarak işe başladı. Artık tasarlayalım ve satayım diye bir şey söz konusu değil. Ne iş yaparsanız yapın kendinizi büyük bir rekabetin içinde buluyorsunuz. Hiref hem tasarım ve üretim hem de pazarlama ve satış odaklı yapılandı. Dünyada kültürel pazarlama (culturel marketing) diye bir kavram var. Türkiye'de yeni yeni oluşmaya başladı. Bizim çok iyi pazarlama ve tasarımcılarımız var, ama bir araya gelmiyorlar. İnsan hem tasarımcı hem de üretici olamaz. Birilerinin tasarlaması ve birilerinin pazarlamayı kendi içinde yapan ilk şirket. Bu, uluslararası olduğumuzu gösteriyor.

Yeni projeleriniz neler?

E. Ç.: Mardin ile ilgili bir şeyler yapmak istiyoruz. Ancak kışın bitmesini beklediğimiz için gidemedik. Mardin'deki Süryani kültürünü araştırmak istiyoruz. Mardin'de taş oyma sanatı gelişmiş. Oraya gidip üreticileri tanyacağız ve ona göre geliştirdiğimiz tasarımlarımızla yeni bir koleksiyon hazırlayacağız. Tekstil alanında Buldan'da bir çalışmamız var. Buldan'da hala el dokumaları yapılıyor. Ev tekstili üzerine bir koleksiyon hazırlamayı düşünüyoruz. Ev tekstili ülkemizin güçlü olduğu bir alan. İğne oyaları ve dantelleri çağdaş mekanlara sunacağız.

İzmir

Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali İzmir'in tek film festivali sıfatıyla bu yıl yedincisi gerçekleştirilecek olan kısa film festivali kasım ayında gerçekleştiriliyor

Uluslararası İzmir Festivali

20. Uluslararası İzmir Festivali 12 Haziran-20 Ağustos 2006 tarihleri arasında gerçekleştiriliyor. İKSEV tarafından düzenlenen festival bale, tiyatro, klasik ve caz müzik gibi değişik alanlardan en iyi isimleri seyirciyle buluşturuyor

Temmuz -Ağustos Festival Programı
3 Temmuz 2006, Pazartesi
YAMATO "The Drummers of Japan"
Kültürpark Açık hava Tiyatrosu

5 Temmuz 2006, Çarşamba
"IN THE SPIRIT OF MOZART"
Chick Corea with The Bayerische Kammerphilharmonie
Çeşme Kalesi

7 Temmuz 2006, Çarşamba
"LA BAYADERE" - L. Minkus (Bale, 3 perde)

Ankara Devlet Opera ve Balesi
İzmir Devlet Opera ve Balesi Orkestrası
Kültürpark Açık hava Tiyatrosu

13 Temmuz 2006, Perşembe
"OMARA PORTUONDO" - Flor de Amor Tour
Çeşme Kalesi

18 Temmuz 2006, Pazartesi
KELSOS ENSEMBLE
Celsus Kütüphanesi

20 Temmuz 2006, Perşembe
"SALOME" - Oscar Wilde
Ankara Devlet Tiyatrosu
Efes Antik Tiyatro
GENÇ SOLUKLAR DİZİSİ - II

19 Ağustos 2006, Cumartesi
AKDENİZ GENÇLİK ORKESTRASI
Efes Antik Tiyatro

20 Ağustos 2006, Pazar
AKDENİZ GENÇLİK ORKESTRASI
Bergama Asklepion Tiyatrosu

Yaz için festival haritası

Sayısı giderek artan festivalleriyle iki büyük kentimiz İstanbul ve İzmir'in kültür hayatı iyice canlandı.

İşte size bütün bir yıl yararlanabileceğiniz bir festival haritası.

İstanbul, 5712 kilometrekarelik bir alana yayılan ve 10 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük şehirlerinden biri. Fethiyle bir çağ kapatıp bir diğerini açan İstanbul, modern hayatın unsurlarıyla tarihinin getirdiği kültür zenginliğinin izlerini birleştiriyor ve tam bir kültür sentezi oluşturuyor. Son yıllarda bu mega kent kültürel açıdan öylesine gelişti ki 2010'da Avrupa kültür başkenti olması olası. Bu etkinlikler film festivallerinden satranç festivaline kadar geniş bir alanı kapsıyor.

Film

Uluslararası İstanbul Film Festivali

2006 yılında kuruluşunun 34. yılını kutlayan İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından bu yıl 25.'si düzenlenen festival her yıl nisan ayında yapılıyor. Uluslararası yarışma, ustalara saygı, dünya festivallerinden gibi bölümleri olan festival, dünyaca ünlü oyuncu ve yönetmenlere ev sahipliği yapıyor ve düzenlenen yarışmalar sonunda kazananlar ödülleriyle kavuşuyor.

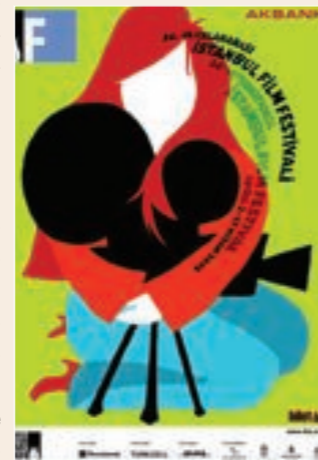
AFM Uluslararası Bağımsız Filmler Festivali

Bu yıl beşincisi düzenlenen ve her yıl şubat ayında 10 günlüğüne AFM Sinemaları'nda yapılan festival bağımsız filmlerden oluşuyor. Bu yıl Beyoğlu AFM Sineması'na ek

olarak Cadedebostan AFM Budak Sineması eklendi ve artık en özel seçkiyle festival Ankara'ya da taşındı.

Film Ekimi

İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından bu yıl beşincisi düzenlenen sonbahar film şenliği, büyük sermayeli ABD film şirketleri tarafından kabul görmeyen, bağımsız yönetmenlerin kendi olanaklarıyla çektikleri filmleri izleyicileriyle buluşturuyor. Bir hafta süren film şenliği İstanbul Beyoğlu'ndaki Emek Sineması'nda gerçekleştiriliyor.

Akbank Kısa Film Festivali

Geçen yıl ikincisi düzenlenen festival her yıl aralık ayında yapılıyor. Ülkemizde gelişmekte olan kısa film yapımını özendirmek ve yeni sinemaçıları desteklemek amacı güden bu festival, her türlü kısa filme açık.

Uluslararası 1001 Belgesel Film Festivali

Mart ayında sekizincisi düzenlenen festivali, dünyanın dört bir yanından belgeselleri izleyicisiyle buluşturuyor.

Garanti Mini Bank Çocuk Filmleri Festivali

Garanti Bankası ile Türkiye Sinema ve Audiovisual Kültür

20. Uluslararası İzmir Festivali, 12 Haziran-20 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştiriliyor. İKSEV tarafından düzenlenen festival bale, tiyatro, müzik gibi değişik alanlardan isimleri seyirciyle buluşturuyor.

Vakfı (TÜRSAK) işbirliğiyle bu yıl üçüncüsü düzenlenen festival 21-24 Nisan tarihleri arasında yer alıyor. Festival programı çocukların gelişim basamakları ve psiko-pedagojik yapılarına yönelik 3-5, 6-9, dokuz yaş ve üzeri yaş gruplarına yönelik farklı filmlerden oluşuyor.

Bonus Card Uluslararası Komedi Filmleri Festivali

Garanti Bonus Card ana sponsorluğunda TÜRSAK Vakfı tarafından beşincisi düzenlenecek olan festival ekim ayında gerçekleşiyor. Modern komedi filmlerini izleyiciyle buluşturan bu festival, Laurel-Hardy gibi klasiklere de yer veriyor. Festival sonunda her yıl izleyici oylarıyla seçilen "En ciddi komedi filmi"ne ödül veriliyor.

Mor Kadın Filmleri Festivali

Bu yıl 11 Mart-4 Nisan tarihleri arasında dördüncüsü düzenlenen festivalin teması kadınlara karşı şiddet. İstanbul'dan başlayarak Samsun, Van ve Diyarbakır'da izleyiciyle buluşan 33 film, kadına karşı şiddetin önüne geçilebileceğini vurguladı.

Müzik

Uluslararası İstanbul Müzik Festivali

2006 itibarıyla sponsorluğunu Borusan'ın üstlendiği festival, İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından haziran ayında 34. kez gerçekleştirildi. Bugüne kadar bini aşkın sanatçıyı İstanbul'da ağırlayan festivalde bu yıl yedi orkestra, altı oda müziği, dört resital, iki opera ve iki vo-

Hazırlayan: Görgün Yılmaz

kal müzik konseri olmak üzere toplam 27 etkinlik yer alıyor.

Uluslararası İstanbul Caz Festivali

Her yıl temmuz ayının ilk haftalarında İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından yapılan festivalin bu yıl 13.'sü gerçekleşecek. Cazın yanı sıra pop, rock ve Latin gibi değişik müzik türlerine de yer verilen bu festivalde hem dünyaca ünlü sanatçılar hem de genç müzisyenler izleyiciyle buluşuyor.

Akbank Caz Festivali

Geçtiğimiz yıl Akbank tarafından 15.'si düzenlenen bu festivalde dünyaca ünlü caz müzisyenleri Türk izleyicilerle buluşuyor. Konserler Aya İrini gibi tarihi mekanların yanı sıra Babylon, Cemal Reşit Rey Konser Salonu ve Yeni Melek Gösteri Merkezi gibi yerlerde de gerçekleştiriliyor.

Rock'n Coke

2003 yılından beri dünyaca ünlü rock gruplarını Hazerfan Havaalanı'na getiren bu müzik festivali dinleyicilere kamp alanı sunuyor ve konserler üç gün boyunca devam ediyor. Sponsorluğunu Coca Cola'nın üstlendiği festivale geçen yıl 23 grup, 12 DJ ve 50 bin izleyici katıldı.

Barışrock Festivali

2003 yılında Rock'n Coke'a tepki olarak doğan Barışrock, her yıl Rock'n Coke ile aynı tarihte Türk rock müziğinin önemli seslerine yer veriyor. Geçen yıl yedi bin kişinin katıldığı etkinlik sınırlarını genişleterek fotoğraf, karikatür, spor, sinema ve tiyatroyu da içine aldı.

İstanbul Rock Festivali

İstanbul Teknik Üniversitesi Rock Kulübü tarafından geçen yıl yedinci kez düzenlenen bu festival her yıl nisan ayında İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü'nde gerçekleşiyor. Amatör grupları destekleyen bu festival de Barışrock gibi tamamen ücretsiz.

Efes One Love Festival

Efes Pilsen sponsorluğunda Parkorman'da her yıl haziran ayında düzenlenen bu festival üç gün sürüyor. Beş yaşına giren One Love Festival'de dans müziği, rock ve alternatif müzik birbiriyle kaynaşıyor ve izleyiciyle buluşuyor.

Efes Pilsen Blues Festival

Türkiye'nin tek blues festivali geçtiğimiz yıl 16. yaşını kutladı. 18 ilde 24 konserle gerçekleşen festival Samsun'da başladı ve sırasıyla Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Gaziantep, Kayseri, Konya, Mersin, Adana, İstanbul, Bursa, Eskişehir, Ankara, Antalya, Denizli, İzmir, Kıbrıs ve Edirne'yi dolaştıktan sonra Çanakkale'de sona erdi.

Pepsi İstanbul Electronica Festivali

Türkiye'nin ilk elektronik müzik festivali, geçtiğimiz yıl Parkorman'da ikinci kez gerçekleştirildi. 10 canlı grup ve 60 DJ ile iki gün boyunca farklı müzik türlerini sunarak toplam 100 saat süren festival, dünyaca ünlü dans müziği ustalarını ve Türk yetenekleri bir araya getiriyor.

Diğer festivaller

Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali

İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından mayıs ayında 15.'si düzenlenen tiyatro festivali bu yıl 4. Uluslararası Tiyatro Olimpiyatları ile bir arada gerçekleşti. 10 ülkeden 60'ın üzerinde oyun sergilendi.

Uluslararası İstanbul Bienali

İKSV tarafından iki yılda bir düzenlenen bienallerden 10.'su 2007 sonbaharında gerçekleşecek. Her yıl farklı bir tema etrafında kurulan sergiler, enstelasyonlar ve aktivitelerden oluşan bienalin geçen yılki başlığı İstanbul'du.

Uluslararası İstanbul Tango Festivali

Temmuz ayında üçüncüsü düzenlenen festivale yurtiçi ve yurtdışından dünyanın önde gelen tango eğitimci ve dansçıları katıldı; gösteriler yaklaşık 600 tango sever tarafından izlendi.

Uluslararası Fotoğraf Festivali

2007 yılında ilk kez gerçekleştirilecek olan ULISpho-toFEST, İstanbul Saydam Günleri ve Fotoğraf Derneği'nin önerisiyle Hollanda'dan Noorderlicht Fotoğraf Vakfı, Yunanistan'dan Selanik Fotoğraf Müzesi'nin ortak katılımıyla olarak, her yıl üç ülkede düzenlenecek.

İstanbul Mimarlık Festivali

Amacı coğrafi ve kültürel açıdan dünyada çok önemli bir yerde duran İstanbul'da çağdaş mimarlık kültürünün zenginleşmesi olan festival her yıl düzenleniyor.

Uluslararası İstanbul Satranç Festivali

Bu yıl beşincisi düzenlenecek olan festival, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor Etkinlikleri A.Ş. Genel Müdürlüğü, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Türk Satranç Vakfı işbirliğiyle gerçekleşiyor. Festivalde satrançseverler değişik kategorilerde mücadele ediyor.

İstanbul Moda Festivali

16-18 Şubat 2006'da CNR'da düzenlenen birinci İstanbul Moda Festivali'nin amacı İstanbul'u "Yeni Dünya'nın moda merkezi" haline getirmek. Yerli ve yabancı 350 firmanın katıldığı festivali 500'ü yurtdışından olmak üzere toplam 66 bin kişi ziyaret etti.

Uluslararası Gastronomi Festivali

Festival her yıl düzenleniyor ve dünyanın dört bir yanından gelen şeflere ev sahipliği yapıyor. Bu yıl 20 ülkeden yaklaşık 250 şefin katıldığı 58 kategorilik yarışmada Türkiye 34 altın, 59 gümüş, 80 bronz ve 73 merit madalya kazandı.

“Tarihini bilen uyanır”

Turgut Özakman 1948’de, Polatlı’dan Dumlupınar’a 10 gün süren bir yürüyüş gerçekleştirdi. Bu yürüyüşü, “Geçtiğimiz yerler savaşların olduğu, Yunan işgali görmüş, işgal ve zafer günlerini yaşamış yerlerdi. Savaşa katılmış, tank olmuş insanlarımız sağdı. Onları dinleye dinleye yürüdük. Yol boyunca not aldım” sözleriyle anlatır. Özakman’ın o gün aldığı notlar milli mücadele dönemine ilişkin topladığı ilk anılar olur. Özakman, o günün ardından yaklaşık 60 yıl boyunca milli mücadele anılarını toparlamaya devam eder. Fotokopi makinesinin olmadığı dönemlerde belgeleri el yazısıyla çoğaltır. Türkçe olmayan metinleri dahi el yazısıyla birebir kağıda geçirir. Eski Türkçe’yle yazılı metinleri ilk zamanlarda yakınlarına okutur. Zaman içerisinde de kendi kendine okumayı çözer.

Özakman’ın büyük bir sabırla topladığı bu belgeler kimi zaman Kurtuluş dizisine, kimi zaman Cumhuriyet filmine kaynak olur. Bu anılardan yola çıkarak 2005 yılında yayınlanan romanı “Şu Çılgın Türkler” ise yediden yetmişe herkesin ilgisini çeker. Özakman, kitabın gördüğü ilgiden hayli memnun olduğunu ve art niyetli bütün girişimlere karşın gençlerin tarihe sahip çıkma isteklerinin ve meraklarının devam ettiğini, kitabı okuyanların kendilerine güvenlerinin geldiğini yürüyüşlerinin dahi değiştiğini söylüyor.

Yaşa dergisi için bulduğumuz Özakman ile yakın Türkiye tarihi, gençler, AB ve “Şu Çılgın Türkler” hakkında konuştuk.

“Çılgın Türkler” ile ilgili araştırmalarınızda nasıl bir yöntem izlediniz? Araştırmalara 1948’de başladım. 1948’de Atatürk ha-

Kitapta sizi en çok etkileyen öykü ne oldu? Diğerlerinden ayırabildiğim bir öykü yok. Hepsinde etkileniyorum. Kitaptaki bilgiler çok uzun bir süre içinde karşımı geldiği için duyunca şaşırta bir şey olmadı. Bir anının bal yapması gibi petekte damla damla toplandığı için olayları sindire sindire yaşadım.

Kitap haline getirmeye ne zaman karar verdiniz? “Bu çalışmalarından bir roman mı yazarım, tiyatro oyunu mu yazarım ya da yazmalı mıyım?” gibi bir düşüncem yetmişli yıllara kadar yoktu. Ama her tarafım bu arşivle dolmaya başlayınca keyfini yaşamaya başladım. Konuşurken bilerek konuşuyordum ve bilerek okuyordum. Daha iyi değerlendiriyordum ve o dönemi yaşamış kadar yakından bilmenin verdiği güveni hissediyordum. Bu bildiğim “Kurtuluş” dizisini, “Cumhuriyet” filmi, “Vahidet-tin, Mustafa Kemal ve Milli Mücadele” kitabını, “Atatürk Kronolojisi”ni ve “19 Mayıs 1999 Atatürk Yeniden Samsun’da” romanını yazarken yararlandım. En son da “Şu Çılgın Türkler”i yazarken yararlanmış oldum.

Böyle bir ilgi bekliyor muydunuz? Hayır hiç beklemiyordum. Şu anda 300 baskıya ulaşmış bir kitap için ilgiyi nasıl karşıladığımı ifade etmek zor. İlgi gösterenlere minnet duyuyorum. Öğretmenlere, öğrencilere, tarihine sahip çıkmaya çalışan gençlere, doğmamış torununa kitap imzalatarak bırakan dedelere borçlu olduğumu hissediyorum. Demek ki tarihsiz yetiştirilmeye çalışılan gençlik sonunda tarihine sahip çıkıyor.

İlginin temelinde tarihe sahip çıkma isteğini mi görüyorsunuz? Cumhuriyet’in kazanımları yıllardan beri sulandırılıyor. İnsanlar ne kaybettiğimizi görüyor. Ancak bu tarihin nasıl yaratıldığını ve bugüne nasıl geldiğini tam olarak

Turgut Özakman’ın yaklaşık 60 yıllık araştırmalarının sonucu olan ve 300 baskıya ulaşan “Şu Çılgın Türkler”de anlatılanlar herkesi derinden etkiliyor. Özakman’a “Şu Çılgın Türkler”e yönelik çılgınca ilginin nedenlerini sorduk. Herkesin birbirine anlattığı kitabı bizlere anlatmasını istedik.

riç neredeyse herkes sağdı. Ayrıca Kütahya’dan Afyon’a 1949’da ikinci kez yürüdüm. O dönemi tekrar yaşadım. Kitapta da anlatmıştım, 1948’de 10 arkadaş Polatlı’dan Dumlupınar’a kadar yürüdük. Ertesi yıl da Kütahya’dan Afyon’a aynı yolu tekrar yürüdük. O devri yaşamış, gazi olmuş ya da tank olmuş erkekler ve kadınlar sağdı. Toprak henüz barut kokuyordu. Savaşa katılmış ve konuşmak istediğim herkesle konuştum. Kitapta kaynak teşkil eden bu kişilerin adlarını verdim. Yaşayanlardan birebir savaşı dinledim.

Maliyeti nasıl karşıladınız? Karşılama zorunda kaldığım tek maliyet kitap, fotoğraf gibi malzemelerdi. Öyle çok önemli bir maliyeti olmadı. Bütün bu araştırmaları bir gün bir kitap yazmak için yapmadım. O döneme duyduğum ilgi ve saygı nedeniyle topladım. Hala topluyorum. Romanı yazmış olmam, araştırmamın bittiği anlamına gelmiyor. Araştırmayı dönemi öğrenmek için yaptım.

Araştırma sırasında yorulduğunuz, vazgeçmek istediğiniz anlar oldu mu? Önüme hastalık dışında çok büyük bir engel çıkmadı. Hastalandığım için beş yılda yazdım. İki yıl boyunca hastaydım. Bunun dışında beni yıldırma bir şey olmadı. Şu an 76 yaşındayım ve günde 10 saat çalışıyorum. Bir iş yaparken yorulursam, başka bir işe geçiyorum. İş yaparken dinleniyorum. Boş durduğumu hiç hatırlamıyorum.

bilmiyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı’nın kitaplarında milli mücadelemiz iyi anlatılmıyor. Bir de sahte tarih anlatımları var. Sonuç itibarıyla 30 yıl yarım yamalak ya da sahte bir bilgiyle geçti gitti. Eğitimde inanılmaz bir kalite erozyonu var. Tüm bunlar Türkiye’nin geleceği açısından tehlike işaretleri veren unsurlar. Tarihini bilen insanlar nasıl bir kazancın içerisinde bu noktalara geldiğimizi ve kazançlarımızın teker teker nasıl elden çıktığını gözliyoruz. Artık uyanmalıyız. Tarihi bilerseniz uyanırsınız; bilmezseniz sonsuza kadar mişil mişil uyununuz. Dışarının kölesi, içeriğin de sıradan yurttaşı olursunuz. Üniversitemizde olumlu bir rüzgar esiyor. Türkiye’de birtakım anneler, babalar bu rüzgarın yaratılmasında büyük etki sahibi. İmza günleri, konferanslar düzenleniyor. Yaşıma aldırılmadan Türkiye’nin her yerini geziyorum. 30 yıldır tarihinin koparmaya çalıştıkları, kimliksiz, kişiliksiz yapmaya çalıştıkları gençlerin karşısında galip gelmediklerini görüyorum. Gençler yine bizim gençlerimiz olarak kalmış ve bu yüzden gençlerin alınlarından öpüyorum.

Tarihin doğru anlatılmayışının nedenleri neler olabilir? Buna ister gaffet, ister ihanet deyin. Sonuç itibarıyla durum bu. Emperyalist sözcüğünü solcular kullanıyor diye yasakladılar. Oysa Kurtuluş Savaşı’nın başlıca temel niteliği emperyalizme karşı olması. Ama bu anlatılmadı. İkinci niteliği, hain İstanbul yönetimine karşı milli bir ihtilal hareketiydi. Bizim iktidarlarımız da zaman zaman

“Dünyada milli duruşu olmayan bir millet olmaz. Bugün birkaç ses çıkıyorsa, yarın 40 ses çıkmaya başlar. Birdenbire kendinizi mütareke döneminin feci şartları içinde bulursunuz. Ama kader önünüze bir Atatürk daha getirmez. Onun kadrini bilemedik.”

hain İstanbul yönetiminin zihniyetine sahip birtakım insanlar tarafından yönetildi. Onların etkisiyle olsa gerek, tarihimiz hainlikle sulandırılarak anlatılır oldu. Geride Türk-Yunan Savaşı'na indirgenmiş bir hikayecik kaldı. Bu çocuklarımıza ne heyecan verdi ne de ilgi çekti. Bu yüzden çocuklarımızın büyük bir bölümü, yurtdışında emperyalizme karşı verilen kurtuluş savaşlarına ilgi gösterdi. Onların liderlerini idol olarak kabul etti. Oysa bizim kahramanlarımız onların atası. Onlara bu kavgayı biz öğrettik. Taktiğini, ilk adımını ve ilkelerini biz öğrettik. Anlatırken keskin bir dirençle karşılaşıyordum. Masal mı değil mi tereddüt ediyorlar. Bu kitapta masal değil, doğrudur. Sahte tarihlerden çocukları korumak için her paragrafın tartışılmaz kaynağını gösteren dipnotlar koydum. Mütevazı bir insanım, iddialı konuşmayayım ama bu kitabı okuyanın yürüyüşü değişiyor. Dünyaya bakışı değişiyor. Burada kitabın kendisini değil kitabın içindeki destanı övüyorum. Gençler bakıyorlar ki gurur duyacakları bir milletin çocuğuyuz. Çok daha zor ve çaresiz günlerde güçlü bir emperyalizme, kara güce karşı durmuşlar ve yenmişler. Bunu bilmek güven ve gurur veriyor. Emperyalizmin oyununa gelmemek için onlara tecrübenin gücünü veriyor. Bunu okursanız emperyalizmin oyununa gelmiyorsunuz. Türkiye'nin her alanında tahribat var.

Bu tahribat nasıl düzeltilebilir?

Bu bütün milletin el birliğiyle olabilecek bir şey. Bazı tahribatlar bir günde değişir. Bazılarının etkisini ise bel-

ki hiç silemeyeceğiz. Ama önemli olan halkın uyanıp bayanlış gidişi görmesi. Batı'ya karşı tetikte durmanın gerekliliğini artık anlamalı. Batı'nın çirkin yüzüyle, güzel yüzünü birbirinden ayırt etmeyi bilmeli.

Güzel ve çirkin yüzü nedir?

Batı'nın güzel yüzü bilimi, sanatı ve teknolojisi. Çirkin yüzü ise emperyalist tarafı. Bu emperyalizm sürdüğü sürece milli mücadele devam eder. Bence Avrupa'nın emperyalist yüzü yine ortaya çıktı. Milli mücadeleyi yaratan Kuvayı Milliye ruhu da yavaş yavaş uyanıyor. Yalnız bizim için değil, hükümet ve muhalefet için de uyanması gerekiyor. Bunun için milli mücadeleyi bilmek, anlamak ve cehaletten kurtulmak gerekiyor. Cehalet ve ihanet arasında kıl kadar fark var. Bir milletin gençliği yakın geçmişi hakkında iki türlü düşünüyorsa; bir kısmı 30 Ağustos'u büyük bir coşkuyla kutlarken diğer kısmı uzak duruyorsa, Türkiye'yi yönetenler başlarını öne eğip derin derin düşünmeli. Bir milletin gençliği bu kadar basit bir gerçek konusunda bile ikiye bölünmüştü, bu millet milletliğini daha ne kadar koruyabilir. Türkiye başka konuların tartışması içerisinde. Alttan toprak kayıyor, birliğimiz kayıyor farkında değiller.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerini nasıl yorumluyorsunuz?

Yıllar önce başvurduğumuzda AB ekonomik bir birlikti. Girmek için başvurduğumuz birlikte bugünkü çok farklı. Bugünkü birlik siyasi bir birlik. Bu birliğin kendine özel kriterleri var. O zamanki ekonomik birliğin emper-

yalist bir yanı yokmuş gibi görünüyordu. Maddi kalkınma için destek amaçlı bir yerdı. O yıllardaki AB içerisinde olmak siyasi güveneyi de ifade ediyordu. Bugün tam tersi biçimde AB ile ilişkilerimiz güvence olmaktan çıkıp tehlike arz eder hale geldi. Sevr'i yıllar önce yirttik attık. Lozan'da tekliflerini reddettik. Artakalanları şimdi tek tek masaya getiriyorlar. Bunu söylediğimde “Sevr paranoyası” diyorlar. Anlaşmanın özetini okuduklarını düşünüyorum. Anlaşmanın aslı 344 maddelik bir metin. Sevr bir barbar metnidir. İnsan ve devlet haklarına bütününü aykırı aşığılık bir belge. Bunu okumak lazım. Sevr metniyle bugünkü teklifleri karşılaştığınızda hepsi birbiryle bağlı ve birbirini tamamlıyor. “Ordunuzu küçültün, paralı yapın ve milli ordu olmaktan çıkarn” diyerek Sevr'deki sözlerini tekrarlıyorlar.

Sevr'den bu yana yaklaşık 100 yıl geçti. Batı'nın Türkiye'ye bakış açısı bu 100 yıl içinde hiç değişmedi mi? İki dönemin bakış açısı arasında dağlar kadar fark olmalı. Size öyle geliyor. Türk gençliğine tarih okutulmadığı için böyle zannediyor. Oysa emperyalizm aynen devam ediyor. Batı'nın güzel yüzü dediğim bilim, sanat ve teknolojisini ayırıyorum. Ona itirazım yok. Ama emperyalist yüzü devam ediyor. Yine bizi parçalamak, bölmek istiyor. Dünyanın en kritik coğrafyasına oturmuş, 70 milyonluk bir ülke Avrupa için çok büyük bir lokmadır. Bugünü yorumlamak için tarihi ve Sevr'i çok iyi bilmek gerekiyor. Sevr'i bildiğimiz zaman nasıl bir faciadan kur-

tulduğumuzu anlarsınız ve bugünkü bazı AB sözcülerinin ne demek istediğini deşifre edebiliriz. AB'ye girmek için KKTC fedakarlık edip “Evet” diyerek giremiyor, karşı çıkan ise birliğe alınıyor. O halde bunun oylanmasının ne anlamı vardı? AB ne istediğini biliyor. AB için ne yaparsak yapalım fark etmez. “Evet” diyen giremiyorken “Hayır” diyenin giriyor olmasının nedenine baktığımda, bunu söyleyecek belki son adamdım, söyleyenlere yıllarca karşı çıktım. Ama son zamanlardaki belirtilerden de hareket ederek bakıyorum çok ciddi bir haçlı duygusu var.

AB'yi haçlı teşkilatı olarak mı nitelendiriyorsunuz?

Biraz öyle. Zaten bunu kendileri söylüyor. Türk töresinde ırkçılık, din ayrımı bulunmaz. Onlar Osmanlı topraklarında güven içinde yaşadılar. Timur gelip Osmanlı'yı parçaladığında Türk şehzadelerin peşine bütün Hıristiyan krallıklar, dükalıklar takıldı. İstiyorlardı ki şehzadelerden biri Osmanlı'yı yeniden kursun ve Bizans'a teslim olmak zorunda kalsınlar. Çünkü dinlerine anlayış gösteren tek devlet Osmanlı'ydı.

Batı bu iddiayı kabul ediyor mu?

Hayır. İstanbul'u aldık, Viyana'ya kadar gittik ve bitti. Hala o noktadalar. Avrupa'nın Ortaçağ zihniyetini aştığını düşünürsünüz bana göre derin bir çocuk saflığı içindediniz. Avrupa'nın çirkin yüzünü görmeden Avrupa'yı tanımlamak mümkün değil. Onu bilerseniz ona

karşı tedbirli olursunuz. Böylece size dişini geçiremeyeceğini bilir. Ama açık verdiğiniz an yandınız.

Türkiye'nin en büyük sorunu nedir?

Türkiye'deki her sorundan önce eğitim geliyor. Tarihimizi öğrenmeli, eğitimimizi millileştirmeliyiz. Milli demek, Atatürk milliyetçiliği demek. Atatürk milliyetçiliği ırkçı bir milliyetçilik değil. Almanya'da Nazizm'e, İtalya'da faşizme dönüşen ideolojik Fransız milliyetçiliğiyle ilgisi yok. Sarıp sarmalayan, kucaklayan, birleştiren, kenetleyen bir milli anlayıştır. Atatürk milliyetçiliğinin özü ırkçılık değil, yurtseverliktir. Yurtseverliği reddederek bir yere varılmaz. Yurtseverliği redderseniz zaten hain olursunuz. Dünyada milli duruşu olmayan bir millet olmaz. Bugün birkaç ses çıkıyorsa, yarın 40 ses çıkmaya başlar. Birdenbire kendinizi mütareke döneminin feci şartları içinde bulursunuz. Ama kader önünüze bir Atatürk daha getirmez. Onun kadrini bilemedik.

Kitabınız yurtdışından talep görüyor mu?

Japonya'ya çeviriliyor. Yunanistan'dan talep geldi. Ama sonra her kim kitabı okuduysa “Bu bizim aleyhimize bir kitap” dedi ve galiba vazgeçtiler. Türkiye'ye turistik amaçlı gelmemişlerdi. Kitap nasıl olacaktı bilmiyorum. İngilizce'ye çevrilmesi için de pek çok teklif var. Ama henüz sonuçlandırılmadı.

Kitabın gördüğü ilgiyi nasıl karşılıyorsunuz?

Kitaba duyulan sevgiyi üstüne almıyorum. Kitabın için-

dekilere sevgi gösteriyorlar. Bu yüzden bu sevginin altında ezilmiyorum ve bir kenara çekiliyorum. Şımarmamı engelleyecek güzel bir alanda durup bekliyorum. Neler olup bittiğini bilerseniz şaşarsınız.

Neler olup bitiyor?

80 yaşındaki adamlar zorla elimi öpmek için sarılıyor. İnsan böyle bir durum karşısında sakin durmuyor.

Yeni projeleriniz neler?

Çanakkale'yi yazmayı düşünüyorum. Cumhuriyet'in ilk 10 yılını yazacağım. İstiyorum ki gençlerimiz niye laik olduğumuzu, Cumhuriyet'in neden ilan edildiğini, devrimlerin niye yapıldığını öğrensin. Arada yaşanan birçok olay var. Şeyh Said İsyanı, Atatürk'e suikast, İtalya'nın Türkiye üzerindeki emelleri, Hatay olayı, Atatürk'ün özel hayatı ve çağdaşlaşma kavgası var. O dönemde bir genç kız Fenerbahçe Kulübü'ne voleybol oynamak için başvuruyor. Ama kadın voleybol takımı yok. O kadar bastırıyor ki erkek voleybolcularla birlikte maça çıkıyor. Kadınlara hiçbir zorlama olmuyor. Dünyanın ritmine kendiliklerinden ayak uyduruyorlar. Kadın hakları kazanılıyor. Kadın öğretmenler, avukatlar, doktorlar, milletvekilleri her alanda yerlerini alıyor.

Günümüz Türkiye'sinde kadın...

Cumhuriyet'in kazanımlarını bugün kaybediyoruz. O yüzden genç hanımlara her zaman söylüyorum. Bu Cumhuriyet'te en az yüzde 50 payınız var, sahip çıkın!

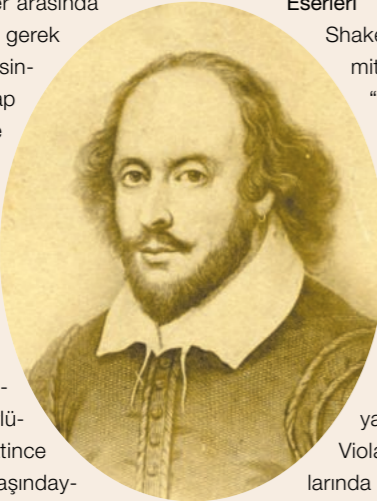

İlk romantik Shakespeare

Ölümünün üstünden neredeyse 400 yıl geçmesine karşın hala en çok okunan yazarların başında gelen Shakespeare, eserleriyle günümüz yazarlarına örnek olmaya devam ediyor.

Geçen bin yılın dahileri arasında yer alan, eserleri 100'ü aşkın dile çevrilen ve 300'ü aşkın eseri sinemaya uyarlanan İngiliz şair ve yazar William Shakespeare'in ölümünün üzerinden neredeyse 400 yıl geçti. Ancak oyunları hala her ülkede en sık sahnelenen oyunlar arasında, popülerliği de azalmak yerine gün geçtikçe artıyor. İlk romantikler arasında yer alan Shakespeare'in eserleri gerek anlatım gerek seçilen konular sayesinde her çağın okuyucularına hitap edebilecek güçte. Shakespeare hala sinemada ve edebiyatta en önemli esin kaynaklarından biri kabul ediliyor.

Shakespeare'in hayatıyla ilgili kesin bilgi ve belgeler olmasa da belli başlı bütün kaynaklar 1564 yılında İngiltere'nin Stratford-upon-Avon kasabasında doğduğunu söylüyor. Daha sonra bu bölgede Latince eğitim yapan bir okula gittiği, 18 yaşındayken kendisinden sekiz yaş büyük Anna Hathaway ile evlendiği biliniyor. Altı ay sonra ilk çocukları, 1585'te ikiz çocukları doğuyor. Bundan sonraki yedi yılda ne yaptığı hakkında yazılı kayıt bulunmuyor ve

bu dönemde Shakespeare'in Londra'da oyun yazarlığı yaptığı tahmin ediliyor. Hala tam sayısı bilinmese de komedi, tarih ve trajedi türünde yaklaşık 38 eser ortaya koyduktan sonra 1616'da Stratford'da hayata gözlerini yumuyor.

Eserleri

Shakespeare; soneleri, konularını klasik mitolojiden alan "Venüs ve Adonis" ve "Lucrece'e Tecavüz" isimli iki uzun öyküsel şiiri ve oyunlarıyla tanınıyor. Komedyalardan "Bir Yaz Gecesi Rüyası" Atina yakınlarında bir konuda yollarını şaşırarak iki çiftin ve oyunlarını prova etmek için koruya gelen bir grup işçinin perilerin büyüsüne kapılmasıyla ortaya çıkan komik olayları anlatıyor. Bir başka komedi "On İkinci Gece" de bir yanlışlık komedisi. Kadın kahraman Viola'nın gemisi yabancı bir ülkenin açıklarında batıyor. Erkek kılığında giren ve "Cesario" adını alan Viola, ülkenin yöneticisi Dük Orsino'nun hizmetine giriyor. Erkek kılığında Dük'e aşık oluyor. Orsino'nun aşık olduğu zengin Kontes Olivia da Cesario'ya tutulunca durum karışıyor. "Venedik

Taciri" de bir komedi, ancak ciddi bölümler de içeriyor. Oyundaki kötü adam Yahudi tefeci Shylock. Borç aldığı parayı ödeyemeyen tüccar Antonio'dan, kendi vücudundan kesilecek yarım kilo et istiyor. Shylock'un açgözlülükle bıçağını bilemediği gerilimli bir duruşmadan sonra Antonio kendisini savunan genç bir avukatın zekası sayesinde kurtuluyor.

Shakespeare'in zekası ve ifade gücü kendini asıl olarak tragedyalarda gösteriyor. Tragedyalarda izleyicilerin tüylerini diken diken eden bir gerilim yaratabiliyor. Ailelerin arasındaki kan davası yüzünden birbirlerine kavuşamayan Romeo ve Juliet ve babası öldükten sonra anesiyle evlenen amcasının aslında babasının katili olduğunu öğrenip öç almaya karar veren ama bunu bir türlü başaramayan Danimarka Prensi Hamlet oyunlarının dili çok etkileyici. Tragedyaların belki de en başarılısı kızını önce sürgüne gönderip sonra yaptığı hatayı anlamının vicdan azabıyla kızına ulaşmaya çalışan bencil ve gururlu kralın anlatıldığı Kral Lear. Tarihsel oyunlar arasında Kral III. Rişar'ın Tragedyası, Jül Sezar ve III. Rişar bulunuyor. Oyunların tamamındaki başarı, İngiltere'de The Globe Tiyatrosu'nu büyük bir üne ve servete kavuşturuyor; hatta Shakespeare'in oyunları düzenli olarak kral huzurunda sahneleniyor. Shakespeare'in eserlerinin hiç eskimeden her dönemde ilgi çekmesi hem

seçtiği konulara hem de anlatım tarzına dayanıyor. Eserlerinin en dikkat çeken yanı, yaratılan karakterlerin çeşitliliği. Karakterlerde insan doğasının acımasızlık, hırs, kıskançlık, bencillik gibi en değişmez ve evrensel özellikleri yansıtılırken, kullanılan dil günlük hayat dilinden çok şiir dilini anımsatıyor. Ancak yaratılan karakterler öylesine canlı ki, şiirsel bir dille yazılmış gerçek dışı bir öyküde bile kişiler inandırıcı hale geliyor. Zayıflıkları sergilenen kişilere izleyiciler hayranlık duyup onun iç dünyasında yaşadığı karmaşayı tüm yönleriyle anlayabiliyor. Anlatımındaki bu derinlik kullanılan kelimelerden, kurulan cümlelerdeki alışılmadık benzetmeler ve kişileştirmelerden kaynaklanıyor. Eserlerinin ilk toplu basımı 800 bin kelime içeriyor ve bunların 1700'ü de Shakespeare tarafından yaratılan kelimeler. Yazar, İngilizce'de o güne dek kullanılm

sunda hiçbir kanıt bulunamadığı duyuruluyor. Daha sonra Aston Üniversitesi'nden Tom Merriam ve Roberts Matthews yazılardaki benzer örnekleri seçebilen ve yapısal farklılıkları ölçebilen bir bilgisayar programı geliştirerek araştırmaya devam ediyor. İnceleme sonucunda, Shakespeare'in "İki Soylu Akıba" oyununda John Fletcher ile birlikte çalıştığı ve VI. Henry'nin 2. ve 3. perdelerini, Christopher Marlowe'un oyunlarından esinlenerek yazdığına ilişkin kanıt bulunuyor.

Her ne kadar bu tartışmalar uzun süre devam edecek gibi görünse de William Shakespeare hem popüler kültürün en sevdiği malzemelerden biri olması hem de tarihin aşındırmadığı eserler vermiş olması nedeniyle popülerliğini hiç kaybetmeyecek gibi gözüküyor.

Shakespeare'in eserlerinin hiç eskimeden her dönemde ilgi çekmesi hem seçtiği konulara hem de anlatım tarzına dayanıyor. Eserlerinin en dikkat çeken yanı yaratılan karakterlerin çeşitliliği.

mamış betimlemeler kullanıyor, insanı bir "çiğ tanesi"ne veya bir "toz parçası"na; dünyayı "tohumu kaçmış bir bahçe"ye benzetiyor. Bir yandan ölümsüz eserler yaratırken, bir yandan da bugünkü İngilizce'nin temellerini atıyor.

Tartışma devam ediyor

Başarılı eserleri ve tüm dünyaya yayılmış ününe karşın hala William Shakespeare'in gerçekte kim olduğu, bu eserleri onun yazıp yazmadığı üzerine tartışmalar sürüyor ve her gün ortaya yeni teoriler atılıyor. Kimileri aristokrat bir grubun bu eserleri toplu olarak yazdığı ve Shakespeare takma adını kullandığını iddia ediyor. Bir diğer iddia da insanların bu eseri aristokratların dışında herhangi bir kimsenin yazamayacağına olan inançlarından böyle tartışmalar çıkardığı. İngiliz araştırmacı Brenda James bu konuda uzun yıllardır çalışmalar yapıyor ve yazarın asıl adının Sir Henry Neville olduğunu ve Windsor yakınlarında Berkshire'da doğduğunu iddia ediyor. Fakat bu iddiaları ispatlamak için yeterince kanıt toplanabilmiş değil.

Son dönemde bilgisayarla yapılan incelemeler bu tartışmaların bir kısmını çözüyor. Claremont Koleji Öğretim Görevlisi Ward Elliot, Shakespeare'in eserlerindeki kelime ve söz kalıplarının yapısını ve kullanım sıklıklarını kuşku duyulan isimlerin eserleriyle karşılaştırıyor. 1996'da, eserlerin başka biri tarafından yazıldığı konu-

Sinemada William Shakespeare

Shakespeare'in eserlerinden şimdiye kadar yaklaşık 300 uyarlama film çekildi. Shakespeare'in eserlerinden esinlenilerek çekilen filmler dahil edilirse bu sayı bine ulaşıyor. Hala en çok filme uyarlanan eser Hamlet tam 35 kere filme çekildi. Diğer eserler ve filme çekilme sayıları şöyle:

Macbeth: 23
Romeo ve Juliet: 21
Othello: 20
Julius Caesar: 15
Kral Lear (King Lear): 13
Tapınak (The Tempest): 13
On İkinci Gece (Twelfth Night): 11
Venedik Taciri (The Merchant of Venice): 11
Beğendiğiniz Gibi (As You Like It): 9
III. Rişar: 8
Yanlışlıklar Komedyası (The Comedy of Errors): 7
Antonius ve Kleopatra: 6
Kuru Gürültü (Much Ado About Nothing): 6
Bir Yaz Gecesi Rüyası (A Midsummer Night's Dream): 6

“Mimarlık rafine olmalı”

Mekanlar yaşayan alanlar... Onlara hayat veren ise mimarlar. Emre Arolat, bir mimar gözüyle içinde bulunduğu mekanlardan zaman zaman huzursuzluk duyduğunu söylüyor. Arolat daha çok kendiliğinden ve olması gerektiği gibi olan, mimarlığın tehlikeli heveslerinin devreye girmediği mekanlarda rahat ediyor.

24 mimari: Emre Arolat

Emre Arolat mimar bir aileden geliyor. Çocukluğu mimarlık bürosunda eskiz kağıtları arasında geçen Arolat'ı anne ve babasının mesleği yapma biçimleri öylesine etkiliyor ki, belli bir yaşa geldikten sonra mimarlıktan başka bir iş yapmayı aklına bile getirmiyor. Bir dönem annesi daha fazla gelir getiren ve hayatı kolaylaştıran başka bir meslek seçmesi konusunda telkin etse de, o kafasına koyduğunu yapıyor. Arolat bugün, zaman zaman kendisini bile şaşırtan çalışma disiplininin ve istikrarlı meslek hayatının altında mimarlık genlerinin yattığını söylüyor.

Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra ABD'de görev yapan Arolat, 1987-2004 yılları arasında Arolat Mimarlık'ta çalıştı. Bu dönemde çok sayıda projeye imza atan Arolat, çeşitli yarışmalarda ödüller kazandı. 2004 yılında kendi mimarlık şirketi "Emre Arolat Architects"i (EAA) kurdu. İstanbul Belediye Sarayı, Ali Sami Yen Stadı, Maya Meridyen Tower ve Ataköy Alışveriş Merkezi Arolat'ın imzasını taşıyan projelerden bazıları. Adressİstanbul ise Arolat'ın son dönem dikkat çeken projelerinden biri.

"Evim tasarım kokmuyor"

Bugüne kadar pek çok farklı yapıya imza atan Arolat, zaman zaman bulunduğu mekanlarda huzursuz olduğunu ve bazen abartıp argo bir üslupla eleştirdiğini mimarlığın ve mimari tasarımın rafine hale getirilmediğine hiç yapılmaması gerektiğine inanıyor. Bu nedenle de kendiliğinden, olması gerektiği gibi ve belirli bir anlaşma doğrultusunda yapılmış, gerek mimarlığın kendisi-

çarpan, çarpılacak sayıyı tasarımcının o ana dek oluşturduğu duyuşsal ve bilişsel birikimler, çarpımla elde edilen sonucu ise bitmiş ürün, yani proje ya da yapı olarak düşünebiliriz. Mimarlık çizgisinin tutarlılığı adına, sonuç hep birbirine benzer çıkıyorsa ortada ciddi bir sorun var demektir. Emre Arolat Architects'de (EAA) sürdürmeye çalıştığımız tasarım sürecinde, öncelikle söz konusu yer üzerinden durumu kavramaya çalışıyor, o projenin tüm özel ve genel verilerini hesaba katıyor ve en sonunda birikimlerimiz içinden seçtiğimiz kadarını devreye sokuyoruz. Sürecin en başında oturup çala-kalem çizmek yerine araştırıyor, düşünüyor ve tartışıyoruz. En sonunda çiziyor, modelliyor ve proje haline getiriyoruz.

Bir yandan müşterinin beklentilerini karşılama diğer yandan imzanızı koruma dengesini nasıl sağlıyorsunuz? Müşterinin beklentileri de diğerleri gibi mimarın tasarlarken mutlaka hesaba katması gereken verilerden. Ancak buna önem vermek tüm beklentileri koşulsuz olarak karşılamak anlamına gelmiyor. Zaman zaman müşterinin beklentisi, işin hiç alınmamasını gerektirecek kadar niteliksiz olabiliyor ya da dünya görüşünüzle çelişen özellikler taşıyabiliyor. Bu tür durumları önceden sezmek ve ilk görüşmede her şeyi konuşmak önemli. Bunu yapabildikten sonra işi kendi çerçevenizde tutabilirsiniz. Zaman içinde müşteriniz size güvenmeye başlar ve işinin kolaylaşır. Biz şimdiye kadar inanmadığımız hiçbir işi yapmadık.

Türkiye'de mimar olmanın avantaj ve dezavantajları neler?

Türkiye'de mimar olmak birçok gelişmiş ülkede mimar

Adressİstanbul

Emre Arolat, Türkiye'de mimar olmanın gelişmiş ülkelerde mimar olmaya göre daha kolay olduğunu düşünüyor. Bunun nedenini de yasaların mimarı sorumlu tutmaması olarak açıklıyor; "Bu anlamda Türkiye'de iş yapan mimarlar çok rahat. Ancak çoğu mimar bunun farkında değil".

nin gerekse tehlikeli heveslerinin devreye girmediği yerlerde rahat ettiğini söylüyor.

Mimarlar genellikle evlerini kendileri dekore eder. Arolat bu konuda istisna... Çünkü evini dekore etmemiş ve başka bir mimara da dekore ettirmemiş. O, evinin dekore edilmiş halini düşünemiyor bile... Yıllardır Bebek'te, bir korunun içinde yer alan, dekorasyona hiç ihtiyacı olmayan eski bir apartman dairesinde oturduğunu ve Le Corbusier'nin uzun koltuğu gibi rüşünü ispat etmiş birkaç parça mobilya dışında evinde buram buram tasarım kokan hiçbir şeyin olmadığını söylüyor.

Mimarlık çizginizi nasıl tanımlarsınız?

"Mimarlık çizgisi" sözünü kullanmaktan hep çekindim. Çünkü çok yanlış anlaşıldığını düşünüyorum. "Çizgi" sözcüğüyle tanımlananın, gerçekten çizgisel ya da görsel bir şey olduğu düşünülür ve mimarlık akımlarıyla karşılaştırılır. Bu yanlış anlamın sonucu olarak; "Sizin modern bir çizginiz var" gibi ciddi bir anlam içermeyen cümleler kuruluyor. Mimarlığın bir çizgi olmak yerine bir düşünce biçimi olarak, zevkli ve üzerinde konuşmaya değer bir uğraş alanı olduğunu düşünüyorum.

Bir projeye başlarken öncelikle ne yapıyorsunuz?

Her proje farklı veriler içerir. Mimari tasarım sürecini matematikteki çarpma işlemine benzeterek açıklamak istiyorum. Burada her farklı projenin verilerini işlemdeki

olmaya göre daha kolay. Çünkü yasa, içtihat ve doktorların mimarı yaptığı işten gerçek anlamda sorumlu tuttuğu söylenemez. Modern dünyada mimar olarak yapacağınız bir tasarım hatası, proje sigortası anlamında başınıza büyük dertler açabilir. Türkiye'de "telif hakkı" olarak adlandırdığımız durum, bazı ülkelerde "telif sorumluluğu" olarak adlandırılıyor. Bu anlamda Türkiye'de iş yapan mimarlar çok rahat. Ancak çoğu mimar bunun farkında değil. Bir başka rahatlığın da iş bulma konusunda olduğunu söyleyebilirim. İşini hakkını verecek yapan bir mimarın, son birkaç yıldır işsiz kalması neredeyse imkansız. Avrupa ülkelerinin genel durumuyla karşılaştırıldığında, Türkiye'de inşaat sektörü müthiş bir hareketlilik gösteriyor. Ancak tasarım ortamının çok genişlediği söylenemez. Yurtdışında proje ücretleri Türkiye'de alışımlı ücretlere oranla çok daha yüksek. Proje başına düşen maliyetler ise o kadar farklı değil.

İstanbul'daki yapılaşma ve mimariyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorunlar ve geliştirilmesi gereken noktalar neler?

İstanbul'un topografyasının ilginç ve eşsiz olduğunu düşünüyorum. Hatta bunun, İstanbul'da sözü edilebile içi boşaltılan çarpık kentleşme tanımını bile eritecek nitelikte olduğunu düşünüyorum. Şehri su ve karalardan oluşan üç boyutlu bir yapısal olarak çok beğendiğimi söyleyebilirim. İçindeki yapılan ve mimariyi

Minicity

Lara Kervansaray Otel

Brüksel Kraliyet Deposu

ise genel olarak konuşmaya değer bulmuyorum. Sorunların büyük bölümünün altında yasaların uygulanma aşaması yatıyor. Belirsizliklerle dolu bu ortamdan beslenen kalabalık bir kesim var. Bizler de, zaman zaman görmezden gelerek onlara yardımcı, hatta suç ortağı oluyor, ekmeklerine yağ sürüyoruz. Bu anlamda bu kentte yaşayan insanların İstanbul'a bakıp da yalnızca yöneticileri ya da mimarları suçlamasının doğru olmadığını düşünüyorum. İstanbul dev bir metropol ve sorunları dünyadaki bu tür büyüklükteki kentlerle benzerlikler gösteriyor. İstanbul'da bu kentlerin çoğunda olmayan deprem sorunu da var. Bugünden yarıya çok net bir çözümün üretilmeyeceği de belli. Son dönemde sık sık gündeme getirilen "akupunktur" yönteminin, yani kentin bütününe ilişkin uygulanamaz tasarımlar yapmak yerine, daha noktasal müdahaleleri planlama konusunun gerçekçi olabileceğine inanıyorum.

Bir mekan insan ruhunu ne ölçüde etkiler?

Zamana, yere, yapıya ve kişinin o andaki duygusal durumuna göre değişir. Yani hiç ile çok arasında bir yerde etkiler.

Son projelerinizden Adressİstanbul için; "İçeri girerken kentten koparacağız, ama içeride başka bir kenti hissettireceğiz" demişsiniz. Adressİstanbul'u diğer alışveriş merkezlerinden ayıran özellikler neler? Adressİstanbul'un en önemli iki özelliğinden biri mağazaların hepsinin tasarım odaklı olması. İkincisi ise Adress'in kendi mimari kimliği. İçinde bulunduğu yapıdan kopan, tasarımının ona verdiği güçle ziyaretçiyi kendi hegemonyasına alan bir durumdan söz edilebilir. Adress'in içindeki karmaşık ulaşım sistemi, kentteki kasusu taklit ediyor. İkinci algısal katmanda ise Adress'ten çok mağazaların kendi kimlik ve güçleri ön plana çıkıyor. Adress kendisini çevredeki loşluk içinde bilerek ve

isteyerek kaybederken mağazalar birer fener gibi ortaya çıkıyor.

Brüksel'de Kraliyet Deposu'nun restorasyon çalışmalarını gerçekleştirdiniz. Proje teklifi size nasıl geldi? Nasıl bir çalışma yaptınız?

Brüksel'in kuzeyinde bulunan ve içinde "Kraliyet Antreposu"nu barındıran yaklaşık 550 bin metrekare büyüklüğündeki alanı, bir inşaat ve bir gayrimenkul firması ortaklaşa satın almış. Yatırımcı zemin katta lokantalar, satış birimleri, kafeterya ve barlar, üst katlarda ise kiralık ofis alanları oluşturarak yapının dönüştürülmesi işini, adı Avrupa piyasasında duyulmuş bir mimara vermiş. Yaklaşık bir yıllık çalışmanın ardından ortaya kimseyi tatmin etmeyen bir proje çıkınca yeni bir arayışa girilmiş. Çeşitli rastlantılar bizim bu proje için Brüksel'e davet edilmemizi sağladı. Alanı ve anıtsal yapılanı gördüğüm ilk anı hiç unutmuyacağım. Yarım günlük bir inceleme sonrası, yatırımcılarla bir ön toplantı yaptık. Toplantıda çok zaman kaybetmiş olduklarını vurgulayarak projenin kısa sürede sonuçlanmasını istediler. İstanbul'a döndükten sonraki 20 günlük sürede hummalı bir çalışma yapıldı. Brüksel'de tahmin edilenden çok daha erken bir ilk sunuş gerçekleştirdik. Yatırımcı tarafından radikal bulunan konsept sonrasında sözleşme imzalandı. Yapım sırasında Brüksel'e sık sık kontrol seyahatleri yaptık. Aydınlatma tasarımı için Floransa'da toplantılar yapıldı ve sonunda yapı bitirdi.

26 müzecilik: Oya Eczacıbaşı

röportaj: esra melek yığıtsözlü

Uygurlık tarihine ait her tür objenin bilimsel kuralları altında sergilendiği müzeler, toplumun kültür birikimini zenginleştiren, araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştıran ve geliştiren tarihi verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı mekanlar. Türkiye bir uygarlıklar beşiği ve kültürler mozaiği olarak dünyanın kültür zenginliği arasında ilk sıralarda yer alıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 95 müze müdürlüğü ve bu müdürlüklere bağlı 92 birim, 141 ören yeri ve 79 antik kentin bulunduğu ülkemizde, birkaç yıl önce-sine kadar müzelerin yalnızca tarihi eserlerin korunduğu yerler olduğunu düşünürdük. Eserler hep kapalı kapılar ardında dururdu. Anlayış değişmeye başladı. Mimarlarının arasında Oya Eczacıbaşı da yer alıyor.

Kapalı kapılar ardındaki eserlerimizi gün ışığına çıkarmayı ve insanlarla buluşturmayı isteyen Eczacıbaşı, verdiği uzun mücadelenin sonunda 11 Aralık 2004'te İstanbul Modern Sanat Müzesi'ni açtı. Müzeyi; sanat gündemini belirleyen, eğiten, sanatı sevdiren, dinamik ve çok sesli ortamıyla toplumun geniş kesimlerine ulaşan bir kurum haline getirmeyi hedefledi. İlk yıl 500 bin kişinin ziyaret ettiği müzede sergi, video ve film gösterimi, çeşitli eğitim programları, çocuklar için doğum günü partileri gibi çok sayıda etkinlik gerçekleştiriliyor. Gününün büyük bölümünü müzede geçiren Eczacıbaşı, mezun olduğu Boğaziçi Üniversitesi'nde müzecilik dersleri de veriyor. Türk sanatının ancak uluslararası sanat ortamının bir parçası haline gelerek gelişebileceğini söyleyen Eczacıbaşı, "Küreselleşen dünyada müzeler arasındaki iletişim ve ortak projeler önem kazanırken, biz de önde gelen müzeler ve belli başlı sanat kurumlarıyla aktif işbirliğinin temellerini atmaya çalışıyoruz. Uluslararası kültürlerin bütünleşmesinde köprü görevi üstlenmeyi dilerken, Türk sanatçıların uluslararası arenada tanınip kabul göreceğine inanıyoruz" diyor.

Toplumun sizi tanıdığı bayan Eczacıbaşı rolünden müzeci Oya Eczacıbaşı'na geçtiniz. Neden? Ülkemizde sanat alanında ciddi bir birikime sahibiz. Ancak bu birikim kapalı kapılar ardında duruyordu. Örneğin yalnızca Nejat Eczacıbaşı Vakfı'na ait binden fazla yapıt vardı. Bu birikimi açığa çıkarmak ve insanlarla buluşturmak için bir modern sanat müzesi açılmasının doğru olacağına inandık. Günün birinde bunun bir hayal olmaktan çıkacağını ve gerçekleşeceğini ümit ettik.

İstanbul Modern Sanat Müzesi'ni açma maceranız nasıl başladı?

1986 yılında İstanbul'da yapılan Birinci Bienal'e ilginin yüksek olduğunu görünce modern sanat müzesi kurma çalışmalarına başladık. O yıllarda Boğaziçi Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra müze işletmeciliğinde eğitim almaya karar verdim ve yurtdışına gittim. Türkiye'ye döndükten sonra müze açma çabalarımız de-

vam etti. Bu projeye çok inandığım için yılmadan mücadeleye verdim. Modern sanatta 100 yıllık geçmişimizle komşu ülkelere göre ayrıcalıklarımız var. Mekanımız olmadığı için eserlerimizi ortaya çıkaramıyorduk. Eserlerimizi teşhir etmek amacıyla İstanbul Modern Sanat Müzesi'nin açılmasına öncülük ettik.

Bu sürecin uzamasının nedeni neydi?

Doğru mekanı bulamamak. Mekan arayışı uzun yıllar sürdü. Sonunda Başbakan Tayyip Erdoğan'ın desteğiyle bu mekana kavuştuk ve müzeyi 2004'ün sonunda açtık. Şu an bulunduğumuz yer şehrin merkezinde, Mimar Sinan Üniversitesi'nin yakınında, Topkapı'ya gelen turistin kolay ulaşabileceği bir noktada.

Beklediğiniz ilgiyi görebildiniz mi?

Çok ilgi gördük. İlk yıl 500 bin kişi ziyaret etti. Yurtdışından da ilgi duyuluyor. Ziyaretçilerin en çok "Ülkemizde heykel sanatı varmış, ama biz görmüyorduk" dediğini duyuyorum. Bu eksikliği kısa sürede kapatabileceğimize inanıyorum.

Müzecilik anlayışınız bizim anladığımız ve gördüklerimizden farklı. Ortaya çıkan eser sizi tatmin ediyor mu? Ülkemizin modern ve çağdaş sanat alanındaki birikimini, yaratıcılığımızı, dinamizmimizi, sahip olduğumuz evrensel değerleri, çağdaş kültür kimliğimizi ortaya koymayı, korumayı ve değerlendirmeyi amaçladık. Bu amaç doğrultusunda müzemizi, sanat gündemini belirleyen, eğiten, sanatı sevdiren, dinamik ve çok sesli ortamıyla toplumun geniş kesimlerine ulaşan bir kurum haline getirmeyi hedefliyoruz. Sanatın toplumun geniş kesimiyle, özellikle çocuklar ve gençlerle buluşmasına elverişli bir ortam hazırlama, sanatsal üretimi ve birikimi uluslararası sanat ortamıyla paylaşma, İstanbul'u ve kültürel kimliğini dünyaya daha yakından tanıtmaya iste-

ğimiz İstanbul Modern Sanat Müzesi'yle güç ve anlam kazanıyor. Türk sanatının ancak uluslararası sanat ortamının bir parçası haline gelerek gelişebileceğinin bilincindeyiz. Küreselleşen dünyada müzeler arasındaki iletişim ve ortaklaşa projeler önem kazanırken, biz de önde gelen müzeler ve belli başlı sanat kurumlarıyla aktif işbirliğinin temellerini atmaya çalışıyoruz.

Türkiye'de sanata ve müzelere ilgi nasıl?

İlgi yokmuş gibi düşünülüyor, ama bu konuda haksızlık ediyoruz. Müzemizde insanlar ellerinde kağıt kalemlerle eserlerin önünde saatlerini geçiriyor. Bizde eser var, ama ortaya çıkarılmıyor. Eserler ortaya çıkarılınca herkes ilgi gösteriyor. Asıl sorun mekan olmaması.

İstanbul Modern Sanat Müzesi sanata ve kültürel aktivitelere ilginin artmasını sağlayabildi mi?

Müzeyi açtığımız ilk günden itibaren yoğun bir ilgiyle karşılaştık. Yakın şehirlere otobüslerle ziyaretçi grupları geliyor. Herkese müzelerin statik mekanlar olmadığını, dinamik olurlarsa insanların geldiğini gösterdik. Çünkü müzelere genelde bir kere gidilir. İkinci defa gitme ihtiyacı hissedilmez. Oysa İstanbul Modern Sanat Müzesi'ne üç ayda bir gelmeleri gerekiyor. Çünkü aktiviteler ve sergiler sürekli değişiyor.

Müze bünyesinde kaç kişi çalışıyor?

Toplam 40 kişi çalışıyor. Müzemizin baş küratörlüğünü Rosa Martinez yapıyor. Sürekli sergiler için Ali Akay, Levent Çalkoğlu ve Haşim Nur Gürel görev alıyor. Fotoğraf bölümünden Engin Özendes sorumlu.

Pazarlama ve tanıtım için neler yapıyorsunuz?

Özel sektörden destek alıyoruz. Müzedeki her bölümün bir sponsoru var. Üniversitelerle ve Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği'yle işbirliği yapıyoruz. Yerel yönetim-

den çok destek alıyoruz. Kamuyla ilişkilerimizde çok şanslıyız. Belediye aracılığıyla müzeye İstanbul'un birçok okulundan otobüslerle öğrenciler geliyor.

İstanbul Modern Sanat Müzesi İstanbul'un kültürü birkirime, koruma ve üretme döngüsüne sahne olmasını sağlayabilecek mi?

Bunu sağlamaya çalışıyoruz. Başlangıçta müzemizde yalnızca birkaç vakıf ve kurumun eserleri vardı. Bir yıl içinde 200'den fazla yapıt bağışlandı. Örneğin şu an teşhir edilen fotoğraf sanatçısı Othmar Pferschy'nin eserleri kızı tarafından müzemize bağışlandı. Bu bağışlarla koleksiyonlarımız giderek artıyor.

Müze işletmeciliği nedir?

1980 öncesinde müzeler daha çok koruma, saklama ve teşhir amaçlı mekanlardı. Bugün modern sanat müzeleri eserleri saklamak yerine insanlarla paylaşıyor. Eskiden ziyaretçinin gelip gelmemesi müzeyi etkilemezdi. Artık insanlar müzeyi ziyaret ettikçe mekan yaşıyor. Müzeler eğlenceli birer üniversite görevi görüyor. Genç yaşlısı herkesin ilgisini çekiyor.

Modern sanat müzeleri sizin sisteminiz gibi mi çalışıyor?

Mantık aynı, ama çok daha profesyonel çalışan müzeler var. ABD'de müzeler değişik bir platform olarak kullanılıyor. Batı ülkelerinde özellikle ekonomik kriz gibi sorunların yaşandığı dönemlerde müzeler uzlaşma platformuna dönüşüyor. Bunlar çok değerli ve kullanılması gereken mekanlar. Burada işletme ve pazarlama becerisi devreye giriyor. ABD, Kanada ve Japonya gibi ülkeler modern müzecilikte çok ileri.

Müzeler kar edebilir mi?

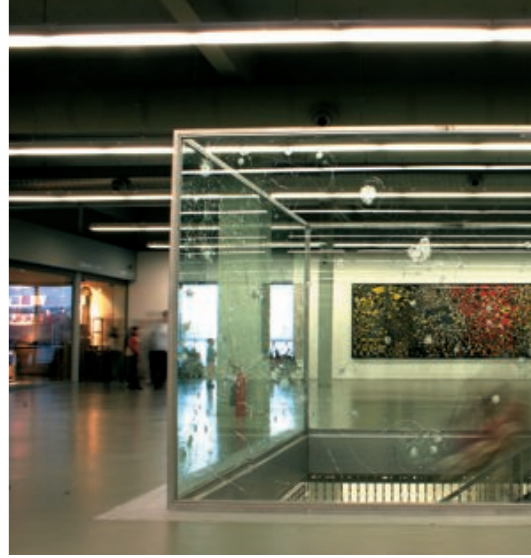
Müzeler kar amacı gütmeyen işletmeler. Hepsisi vakfa bağlı işletiliyor. Bu nedenle kar etmeleri söz konusu değil.

Müzecilik bir kariyer alanı mı?

Tabii bir kariyer olabilir. Müzecilik giderek artıyor, ama küratörlük yok denecek kadar az. Yurtdışında birçok üniversitede bölümleri var. Bunlar çok iyi meslekler. Özellikle küratörlük mesleğinin üzerinde durulması gerekiyor. Müze işletmecileri ve sanat yönetmenlerinin de birkaç yıl içinde çoğalacağını düşünüyorum. Bu konuda meraklı öğrenciler var.

Üniversitede verdiğiniz müzecilik derslerine ilgi nasıl?

İstanbul Modern Sanat Müzesi açılmadan önce daha çok teorik bilgiler aktarıyordum. Ancak müzeyi açtıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi'yle aramızda çok iyi bir sinerji oluştu. Öğrencilerim laboratuvar olarak burayı kullanmaya başladı. Çalışmak veya staj yapmak için buraya geliyorlar. Öğrenciler teoride öğrendiklerini burada birbirleriyle paylaşıyorlar için bu sistemden çok memnunum. Onların burada uygulama yaptıklarını görmek mutluluk verici.

İstanbul'un modern yüzü

Oya Eczacıbaşı bilinmeyen bir yönüyle toplumun önüne çıktı. Müzecilik üzerine aldığı eğitimi günlük hayata geçirmekle kalmadı, uzun bir maceranın sonunda Türkiye'nin ilk Modern Sanat Müzesi'ni açtı. Müze ilk yılını beklentilerin üzerinde ziyaretçi sayısı ve ilgisiyle kapadı.

“Çok sorun var, caza sıra gelmez”

Türkiye'nin önde gelen caz müzisyenlerinden Önder Focan ve Jazz Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmeni eşi Zuhâl Focan ile caz severler için bir sığınak olan Nardis adlı kulüplerinde caz eşliğinde konuştuk.

Önder ve Zuhâl Focan özellikle caz tutkunlarının yakından tanıdığı iki isim. 30 yılı aşkın süredir cazla yakından ilgilenen Önder Focan, “Önder Focan Jazz Guitar”, “Önder Focan Group-Erken”, “Beneath The Stars” ve popüler Türk parçalarının yorumlandığı “Standart A La Turc” albümlerinin yanı sıra dünya çapında pek çok caz sanatçısının albümünde gitarist olarak yer aldı. Eşi Zuhâl Focan ise Türk basın sektöründe 1995 yılının Ocak ayından beri var olan Jazz Dergisi'nin genel yayın yönetmenliğini yürütüyor. Biri ülkemizin önde gelen caz müzisyenlerinden, diğeri de Türkiye'nin en prestijli müzik dergilerinden Jazz Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmeni ve mekan da caz tutkunlarının sığınağı Nardis olunca söyleşimizin her noktasında cazı hissedeceksiniz.

Nardis'te neler yapıyorsunuz?

Önder Focan (Ö. F.): Nardis, haftada altı gün canlı müziği olan ve caz müziği çalınan bir kulüp. Pazartesi günleri bazen caz dışında, ancak caza komşu müziklere de yer veriyoruz. Emek gerektiren, her yerde sahne bulamayan, ancak konser salonlarında dinleme fırsatı yakalayabildiğimiz müzikler çalıyoruz. Haftanın her günü farklı bir grup var. Belirli bir periyodu takip etmiyor. Sürekli değişen bir programı bulunuyor.

Zuhâl Focan (Z. F.): Nardis, 2002'nin 29 Ekim'inde açıldı. Ama ondan önce üzerinde düşünülmüş, hayaller kurulmuş bir mekan değildi. Elimize böyle bir mekan ve fırsat geçince aklımıza ilk gelen bu oldu. Özellikle lokal müzisyenlerin çalabileceği bir mekan olması önemliydi. Nardis'te ağırlıklı olarak yerli müzisyenlere yer veriyoruz. Bilinen isimlerin yanı sıra yeni yetişenlere de mekan oluyor.

Nardis'in müşteri kitlesi, Türkiye'deki caz dinleyici kitlesine dair nasıl bir profil çiziyor?

Ö. F.: Nardis'te bir yaş kitlesi söz konusu değil. Velile-

Önder Focan

yerde dinlemeyi tercih etmeyebiliyor. Belli bir yaşın üzerinde olan ve caz müziğini evde dinleyen bir kitle bulunuyor. Nardis'i üçüncü yılımızda keşfeden müdavimlerimiz bulunuyor. Bir şeye küsmüş oluyolar ve dışarı çıkmadan müziklerini evlerinde dinliyorlar. Burası 120 kişilik bir yer. Her akşam dolabilecek bir mekan, ama her akşam dolmasını beklemiyoruz. Çünkü insanların hafta arasında dışarı çıkma alışkanlıkları yok. Caz sonuç itibarıyla popüler bir müzik değil, bir sanat müziği. Geçtiğimiz yıllarda bir radyonun yaptığı araştırmada İstanbul'da caz müzik dinleyicisinin binde sekiz olduğu

riyle birlikte 18 yaşın altındakiler de gelebilir, 80 yaşındakiler de. Gününe ve grubuna göre değişiyor. Cazı tüketen insanların ilk ve orta yaş grubundan kişiler ve öğrenciler olduklarını sanıyorum. Bunlar çalışan insanlar olduklarından programlarımızı da ona göre ayarlıyoruz. Hafta arası 21.30'da müzik dinlemeye başlayan bir insanın, 23.30'da eve gidip ertesi sabah köprü trafiğine çıkabilecek hale gelmesini hedefledik. “Gece bir yere gidelim” ya da “Popüler bir mekan, gidip orada boy gösterelim” diyen insanlar hedef kitlemiz değil. Burada müzik biter bitmez sinema dağılır gibi herkes kalkıp gidiyor. Böyle bir alışkanlık oldu. Burası bir bar değil, bir kulüp.

Z. F.: Türkiye'de, özellikle İstanbul'da, caz üzerine birkaç eğitim kurumu var ve bunların haricinde kendini yetiştirenler bulunuyor. Bu kişilerin çaldığı mekanlara gidenler de yine kendi çevreleri ve onların getirdiği dinleyiciler. Bu nedenle Nardis'in dinleyici kitlesi açısından demografik birtakım veriler vermek pek mümkün değil. Nardis'in değişken bir müzisyen kadrosu olduğu için müşteri profili de grupların çevrelerine bağlı olarak değişiyor. Genç grupları dinlemeye öğrenciler geliyor. Yaş ve merteye olarak daha gelişmiş olanların dinleyicileri ise 70 yaşındaki kişiler olabiliyor.

Cazın Türkiye'de gördüğü ilgiyi nasıl buluyorsunuz?

Ö. F.: İlgî göstermenin ötesinde ilgiyi ortaya koyabilmek de önemli. Adam evinde caz dinliyordur, ama gidip bir

ortaya konmuştu. Bu da 10 milyon kişi arasında yaklaşık 100 bin kişinin caz dinlediğini gösteriyor ki fena bir oran sayılmaz. Bu 100 bin kişi ciddi anlamda cazı yakından takip eden kişiler.

Anadolu'yu da katınca ortalama düşüyor mu?

Ö. F.: Olabilir. Ancak Anadolu'da caz dinleyicisi umulandan daha fazla. Anadolu'ya gittiğimizde konserlerdeki ilgiden bunu anlayabiliyoruz. Anadolu'da yerel radyolar da, sekiz yıldır caz müzik programı yapılan yerler var.

Caz müzik nasıl yaygınlaştırılabilir?

Ö. F.: Caz müziği yaygınlaştırmak bizim öncelikli amacımız değil. “Cazı sevdirelim” diye bir misyon yüklenmeye çabalamıyoruz. Cazın yaygınlaşması doğrudan Türkiye'nin genel kültür politikasıyla ilişkili. Türkiye'nin kültürel anlamdaki genel erozyonuna baktığımızda, düzeltmek için caza sıra gelmesi için sabah olur diye düşünüyorum. İnsanların öncelikle yalnızca caza değil, sanata, kültüre sahip çıkması gerekiyor. Bunlar olunca zaten caz da kendiliğinden toparlanır. Edebiyat, sanat, kültür, sinema bunların hiçbirini birbirinden bağımsız değil. Bir bütün olarak düşünmek gerekiyor. Kültür ve sanata yeterince ilgi gösterilmemesi genel anlamda yaşam kalitemizi de olumsuz yönde etkiliyor. Yaşam kalitemizi sanatla ve kültürel yükseltmeye çalıştığımız anda pek çok sorun kendiliğinden çözülecektir. Bunun parayla pulla da çok ilgisi yok. Çünkü cazın dışında, genel popüler kültüre hizmet eden me-

30 müzik: Zuhâl Focan / Önder Focan

kanlara baktığımda onların çok daha yüksek fiyatlara sahip olduğunu görüyorum. Cazı dinlemiyor olmalarının alım gücüyle bir ilgisi olmadığına inanıyorum. Bunun eğitime doğrudan ilgisi var.

Bir misyonunuz var mı?

Z. F.: Bir tek misyonumuz var. Bizim gibi müziğe saygı duyan, emekle yapılan işe saygı gösteren ve o işin etrafında bulunmaktan zevk alan insanlarla bir arada olmayı istiyoruz. İstanbul gibi bir metropolde bu tip mekanlar yok. Gelen insanlar buraya sığındıklarını söylüyor. Çünkü dışarıda kargaşa ve keyifsiz bir ortam var. İnsanlar burada büyük keyif alıyor ve kişiliklerini buluyor. İstanbul'un gece hayatında yer alan geniş kitleler eğlence mekanlarında kimiksiz oluyor. Biletler satılıyor ve büyük bir kalabalıkla bir yere giriyorsunuz. Kim olduğunuz belli değil, kalabalıktan birisiniz. Ayakta eğlence kültürü hakim. Bunu sevmeyen ve daha küçük kitlelere ait olan insanlar Nardis'e geliyor. Zaten buraya gelen herkes bir daha geldiği için bir şekilde hepsi arkadaşımız haline geliyor. İnsanlar kendilerini evlerinde gibi hissediyor ve iyi müzik dinleme fırsatını buluyor.

İyi müzik nedir?

Z. F.: Müzisyenlerin birbirlerini dinleyerek çaldıkları müzikler her zaman çok daha keyifli ve kaliteleri hep daha yüksek oldu. Birbirini dinleyen müzisyenlerin müziğinin iyi olduğuna inanıyorum.

Ö. F.: İyi müzik için belli bir müzikal donanımın olması gerekiyor. O müzikal donanımı kalbinin sesini de katarak ortaya koymak gerekiyor. Yani ezbere, motor gibi ya da programlanmış bir müzik aleti gibi çalmamak gerekiyor. Yürekten, müzikalite ve duyguyu da katarak çalmak gerekir. Bunu yaparken de grubun haricinde dinleyiciyle de bunun paylaşılabilmesi gerekiyor.

İstanbul ve Anadolu dinleyicileri arasındaki farklar neler?

Ö. F.: İstanbul dinleyicisi en zor dinleyicilerden biri. Çünkü İstanbul'da çok fazla etkinlik var ve son 20 yıldır insanlar üst düzey etkinlikleri izleme fırsatını buldu. Dolayısıyla bir doygunluk söz konusu. Yeni bir şey ortaya koymak ve İstanbul dinleyicisini tatmin etmek çok zor. Ama Anadolu'da sanat açısından bir açlık var. Bu yüzden ortaya düzgün bir şey koyduğunuzda ciddi biçimde ilgi görüyorsunuz. İstanbul dinleyicisi, "Biz bu grubu zaten izlemiştik" diyebiliyor ve çok iyi bir grubu tekrar dinlemeye gelmeyebiliyor. Halbuki aynı grup Anadolu'ya gittiğinde bin kişilik salon bir ay öncesinden dolmuş oluyor. Ancak İstanbul'da, beyin anlamında elit bir kitle söz konusu. Görmüş olmanın getirdiği bir birikim var. Bu birikim sonucunda beğenisini göstermekte cimri davranabiliyor. Bu yüzden daha titiz olup daha güzel şeyler yapmak gerekiyor. Bu da güzel bir şey tabii. Caz dinleme kültürüne sahipler.

Nedir caz dinleme kültürü?

Ö. F.: İstanbul'da insanlar caz dinlerken mümkün olduğunca sessiz ve sedasız olmaya gayret ediyor. Özellikle hafta içi konserlerimizde sahnedeki müzikal etkinliği son derece dikkatli dinliyorlar. Cazın adabı olan sololara katılmaya özen gösteriyorlar. Solistlere olan beğenilerini muhakkak gösteriyorlar. Bu caz kültürü bütün dünyada geçerli. Bu açıdan bir İstanbul dinleyicisiyle New York'taki dinleyici arasında çok fark yok. ABD'de

“Caz müziği yaygınlaştırmak öncelikli amacımız değil. Cazın yaygınlaşması doğrudan Türkiye'nin genel kültür politikasıyla ilişkili. Türkiye'nin kültürel anlamdaki erozyonuna baktığımda, düzeltmek için caza sıra gelmesi için sabah olur diye düşünüyorum.”

caz çalışırsanız her şeyden önce çok iyi çalıyor ve o jargonu iyi biliyor olmalısınız. ABD'nin demografik yapısından da ötürü kim olduğunuza, nereden geldiğinizde, hangi şehirde doğduğunuza aldırılmazlar. "All The Things You Are" çalışırsanız, en azından herkesin çaldığı gibi çalabilmelisiniz. Avrupa'nın yaklaşımı ise öyle değil. Avrupa'da caz çaldığınızda, tarihsel ilişkilerden de ötürü daha etnik bir caz duymak istiyorlar. Bizler ve Doğulular şeklinde bir yaklaşıma sahipler. Türksen, Türk gibi çalmanı beklerler. ABD'de ise ne çaldığına ve nasıl çaldığına bakılıyor. Doğru çalabilmeni bekliyorlar. Avrupa'da büyük ses getiren konserler ABD'de fiyatıyla sonuçlanabiliyor.

Hangi noktalarda birbirinizi tamamlıyorsunuz?

Z. F.: İkimizi aynı işin içerisinde saymak mümkün. Ancak ben müzisyen değilim. Jazz Dergisi'nin genel yayın yönetmenliğini yürütüyorum. Ama işimin temeli müzik olduğu için Önder'in eleştirilerine çok ihtiyacım var. Diğer yandan müzisyen olmadığım için daha dikkatli olabiliyorum ve işin literatür kısmına hakimim. Önder'in çalışmalarına müzikal anlamda hiçbir yorumum olmaz, yaptıklarına saygı duyarım. Bu gerçekten zor, eğitim gerektiren bir müzik. İyi eğitilmiş ve yetenekli kişiler zaten kendini hemen belli ediyor. Biz, yeteneklerine inandığımız kişilere Nardis sahnesinde yer veriyoruz. Ben, onlara bu ortamı hazırlayarak ya da onların yaptıklarını bir şekilde duyurarak destek oluyorum. Müzikal anlamda bir katkı olmuyor.

Ö. F.: Zuhâl, Nardis'in aynı zamanda genel işletmesiyle de ilgileniyor ve bir anlamda halkla ilişkilerini yapıyor. Ben de müzik programını belirliyorum. Zuhâl, hayata pozitif bakar. Ben ise tam tersi negatif bakarım. Zuhâl girişimcidir, işi harekete geçirir. Ben ise bankaları, hesapları, olumsuzlukları düşünürüm. Çünkü ben mühendisim

ve bina yıkılmasın diye öncelikli olarak olumsuzlukları düşünmeye eğilimli bir beynim var. Olumsuzlukları tespit edip çözüm bulmaya, önlem almaya çalışırım. Nardis için Zuhâl'e "Böyle bir işe girme, Türkiye'de olmaz, batarsın" demiştim. Ben olsam kesinlikle yapmazdım. Zuhâl'in hazırladığı Jazz Dergisi'nde ise hiçbir katkı yok. Hatta yeni çıkan sayısına henüz bakmadım bile.

Önder Bey'in yeni çıkan dergiye henüz bakmamış olması gibi sizin de yeni çıkan albüme bir süre bakmadığınız oluyor mu?

Z. F.: Hayır. Ben noktasından virgüline hiçbir aşamayı atlamam. Parçaların düşünce aşamasından son geldiği ana, konserler dahil evdeki provalara, nota yazma aşamasından en son performansına kadar, kayıtlar dahil her aşamasını takip ederim.

Müdahale eder misiniz?

Z. F.: Hayır. Beğendiğim ya da beğenmediğim bir şey oldu mu söylerim. Ama tabii müdahale anlamında değil. Yalnızca kişisel görüşümü dile getiririm. Müzikal anlamda hiçbir zaman hiçbirine karışmam. Nardis'in genel konsepti de öyledir. Burada çalmasını istediğimiz müzisyene ricamızı iletiriz. Çalmayı kabul ettikten sonra grubunu, çalacağı parçaları, sahne duruşlarını ve parça sıralamasını kendisi belirler. Önder'le ilişkimiz de böyledir. Herkesin belli bir işi var. Önder buranın müzik direktörü. Müziği Önder seçer. Hiçbirine karışmam. Önder

31

de benim gazetelere yaptığım açıklamalara karışmaz. Birbirimizin işine karışmadan birbimizi tamamlarız.

Hedefleriniz neler?

Z. F.: Pırl pırl gençlerin yetişmesi ve yollarının açılması yönündeki politikamızı sürdürdükçe Nardis'in daha uzun ömürlü olacağına inanıyorum. Çünkü gençlere güvenip, sırtımızı onlara dayıyoruz. İstanbul'da iyi müzik dinlenebilecek mekanlardan biri olduğuna inanıyorum. Nardis, dört yıllık geçmişiyile İstanbul'daki en uzun ömürlü caz kulübü.

Bu kulüblerin en uzun ömürlüsünün dört yıl olması üzücü bir şey aslında...

Ö. F.: Bunun birtakım nedenleri var tabii ki. Biz daha önceki tecrübelerden ders aldık. Bundan 10 yıl önce yapmış olsaydık, belki aynı deneyimleri bizler de yaşayacaktık. Yakın arkadaşlarımız oldukları için bu deneyimleri yakından görme fırsatımız oldu.

Beste yapmak için özel bir ortama ihtiyaç duyar mısınız?

Ö. F.: Bir parça yazarken sabah sessizliği çok güzel oluyor. Onu özellikle tercih ederim. Yaptığım parçaların çoğu sabahın erken saatlerinde yazıldı. Son dönemlerde arabada radyo açmıyorum. Çünkü o sırada da müzik düşünebiliyorum. Zihnimin karışmaması için herhangi bir şey dinlememeye çalışıyorum. Ritim egzersizleri yapacaksam etraftaki ses çok etkilemiyor. Yalnızca yaratım aşamasında ya da beynimde bir şeyleri çözmeye çalışıyorsam özel bir ortama ihtiyaç duyuyorum.

Kuruluşların sponsorluk çalışmalarını nasıl buluyorsunuz?

Z. F.: Türkiye'de yapılanların eşi benzeri yok. Yurtdışında bankalar sponsor olmuyor. Bu Türkiye'ye özgü.

Yurtdışında sponsorluk sistemi daha farklı. Daha ziyade içki, otomobil markaları sponsorluğu üstleniyor. Dinleyici kitlesi ilgi gösterdiği sürece sponsorlar işe para yatırıyor. Dinleyici en önemli unsur. Ayrıca Türkiye'de sponsorluk çalışmalarında kuruluşlar buna bir toplumsal sorumluluk projesi olarak da bakıyor. Doğrudan hedef kitlelerini oluşturmasa da caz etkinliklerine sponsorluk yapan kuruluşlar bulunuyor.

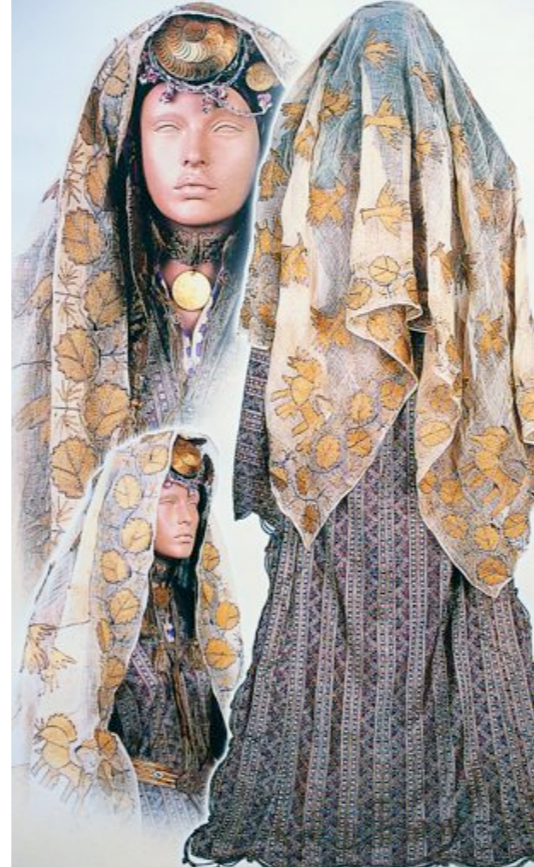
Caz prestij mi katıyor?

Ö. F.: Cazın elit olmadığını, ama prestijli olduğunu kabul ediyorum. Genelde cazın "elit işi" olduğu kanısı hakimdir. Ancak elitin ne olduğuna bakmak gerekiyor. Parasal elit ve kültürel elit bulunur. Eskiden İstanbul'da parasal elit ile kültürel elit üç aşığı beş yukarı aynı insanlardı. Yani para, kültürlü insanların elindeydi. Ama bugün öyle bir şey söz konusu değil. Genel olarak parasal anlamda elit kesimin caz dışında ilgi alanları bulunuyor. Cazın elit olduğuna yönelik düşünce tarzının artık değişmesi gerektiğine inanıyorum. Ayrıca edebiyatta da müzikte de geçerli bir yol vardır. Klasik eserlere ilgi duymuyorsanız, çizgili roman okuyarak başlarsınız. Okuma alışkanlığınız olursa giderek daha ciddi şeyler, klasikler, felsefi eserler okursunuz. Müzikte de hiçbir şey bilmiyorsanız en popüler olandan başlarsınız. Kulacağınız alıştıkça ve geliştikçe daha fazla emek gerektiren daha rafine eserlere yönelirsiniz. Bunun için insanın paşa torunu olması gerekmez. Herkes buna ulaşabilir.

50 kuruştaki kadın

1970'lerde tedavüldeki 50 kuruşu görenler Sabiha Tansuğ'u tanır. Paranın üzerine resmi basılan halktan ilk kişi olan Tansuğ bir başka yönüyle de öne çıkan bir isim. 40 yılı aşkın süredir Anadolu'yu karış karış geziyor, topladığı kıyafet ve başlıkları ilk günkü gibi saklıyor.

baş" buluyor, takıyor ve annesine götürmek üzere fotoğrafını çektiyor. Ama Tansuğ'a bu yetmiyor... Ona sahip olmak istiyor ve 30 lira verip "eğribaş"ı satın alıyor. Ertesi gün Bodrum'da açılan bir sergide gördüğü geleneksel başörtüyü de 40 liraya satın alıyor. Böylece koleksiyon yapmaya başlıyor ve yedi yıl tepeden tırnağa Bodrum kadınının giyimini tamamlamaya çalışıyor.

Varımı yoğumu yatırdım

Tansuğ bugüne kadar Türkiye'nin hemen her yöresini gezerek 200'ün üzerinde başlık ve takım olarak da 60 kıyafete sahip oldu. Türk İslam Müzesi'ne kayıtlı olan koleksiyonundaki parçaları, genellikle Türkmen ve Yörük köylerinden topladı. Tansuğ, köylerde özellikle erkeklerin, muhtar ve öğretmenlerin desteğini gördü. Ev ev gezip kadınların sandıklarını açtırdı ve beğendiği parçaları satın aldı. Tansuğ; "Varımı yoğumu bu kültüre yatırdım, hala da yatırıyorum" diyor. Eşi fotoğrafçı Haluk Tansuğ, seyahatlerinde kendisini yalnız bırakmadı ve her ayrıntıyı belgeledi. Tansuğ'un koleksiyonu bugüne kadar Türkiye, Viyana, Japonya, Paris, Belçika, Hollanda ve Almanya'da düzenlenen 30'un üzerinde sergide yer aldı. Koleksiyonun tamamı bugün Tansuğ'un Mecidiyeköy'deki evinde saklanıyor. Tansuğ, özel olarak yaptırdığı mankenler üzerinde kıyafetleri sergiliyor. İlk günkü gibi saklanan kıyafetlerin bakım ve onarımları itinayla yapılıyor. Bu sayede kıyafetler pırlı pırlı saklanıyor.

Sabiha Tansuğ Türkiye'de yerel kıyafet ve başlık koleksiyonu yapan ilk ve tek isim. Yaşamının 42 yılını Anadolu kadınının kıyafet ve başlıklarını toplayarak geçirdi. Bugün de elinden geldiğince koleksiyonuna yeni parçalar eklemeye çalışıyor, kendi deyişimiyle iz sürmeye devam ediyor. Tansuğ'un yerel kıyafet koleksiyonu yapmaya başlamasının ilginç ve duygusal bir hikayesi var. Çocukluğunun bir bölümü Muğla Milas'ta geçen Tansuğ, yerel başlıkla henüz ilkökul birinci sınıf öğrencisiyken tanışıyor. 23 Nisan'daki bir etkinlikte sembolik gelin olan Tansuğ'un başına teli ve duvağıyla birlikte Milas'ın geleneksel başlığı "eğribaş" giydiriliyor. Ancak o zaman fotoğraf makinesi olmadığı için Tansuğ'un fotoğrafı çekilemiyor ve annesi de bu duruma çok üzülüyor. Tansuğ'un çocuk hafızasında bu olay yer ediyor.

Başlıkla yeniden buluşma

Aradan 20 yılı aşkın bir zaman geçiyor. 1964 yılında Meydan Dergisi'nde turizm yazarlığı yapan Tansuğ, bir yolculuk sırasında otobüsün Milas'ta bozulması üzerine zorunlu olarak bir süre orada kalıyor. Milas'ın pazar yerini görünce aklına, giydiği ama fotoğraflanamayan "eğribaş" geliyor. Kendi deyişimiyle hayata "mavi mavi" baktığı çocukluğunda, Milas'ta "eğribaş gecesi" denilen kına geceleri düzenlenirmiş. Gecede 7'den 70'e bütün kadınlar birbirinden farklı "eğribaş"lar giymiş. Tansuğ da, balkondan lüks lambasının ışığında kına gecesini büyük bir keyifle izlemiş. Tansuğ, bu geleceğin hala devam edip etmediğini merak ediyor ve gazeteci olmanın verdiği cesaretle köy kahvesine giriyor. Ancak "eğribaş geceleri"nin devam etmediğini, kadınların "eğribaş"ları sandıklarında sakladıklarını öğreniyor. Hemen aramaya başlıyor ve sonunda bir evde "eğri-

Tansuğ koleksiyonunun bugüne kadar Türkiye'deki hiçbir müze tarafından sahiplenilmediğini söylüyor. Tansuğ, bugünlerde çalışan kadının önlüklerini internet üzerinden iletişim kurduğu kişilerin yardımıyla toplamaya çalışıyor. Bugüne kadar Anadolu giyim kültürü ve çiçekler üzerine çok sayıda kitap yazan Tansuğ'un yakın zamanda yeni bir kitabı daha çıkacak. Kitapta her bir yöresel kıyafete yazılmış şiirler yer alıyor. Tansuğ yazdığı şiirlerle kıyafetleri anlatıyor.

Kendisi suskun, kıyafeti konuşan kadınlar

Anadolu insanının her kıyafeti ve başlığı farklı bir mesaj taşıyor. Anadolu insanı geçmişten beri giyme çok önem verdi. Özellikle kadınlar geleneklerine bağlı oldukları için sandıklarında her türlü giyim eşyasını sakladılar. Bu anlamda Anadolu'daki pazarlar, farklı giyimli insanlar bir araya geldiği ve birbirinden farklı mesajların verildiği önemli yerler. Tansuğ, giysilerin bir kartvizit olduğunu söylüyor. Kıyafet ve başlıkların renk ve motifleri kullanan kişinin medeni hali, ekonomik durumu ve yaşadığı köye kadar farklı ipuçları içeriyor. Günümüzde Tansuğ'un koleksiyonunu oluşturan kıyafet ve başlıkları bulmak neredeyse imkansız. Tansuğ, yakından tanıma fırsatı bulduğu Anadolu halkı için; "Tanrıçalar Anadolu'da yaşıyor. Ben Anadolu halkına hayranım. Anadolu halkı 5 bin yıllık, eğitilmiş bir halk. Ama biz onları günün entelektüel seviyesine, bilimine ve ekonomisine taşıyamadık" diyor.

50 kuruşun üzerindeki "Ankaralı gelin"

1970'li yıllarda tedavüle giren 50 kuruşu hatırlayanlar ya da bir şekilde görmüş olanlar bilir. Paranın üzerinde, başında başlığıyla poz vermiş bir Anadolu kadını vardır. Hala hafızalarda yer eden bu kadın; Sabiha Tansuğ...

Tansuğ, halktan birisi olarak para üzerine resmi konulan ilk kişi. Tansuğ, 1970 yılında Yapı Kredi Sanat Galerisi'nde "40 Anadolu Kadın Başlığı" isimli ilk başlık sergisini açar. Sergi büyük yankı uyandırır. Darphane Müdürü Sait Tanaçan sergiyi gezdikten sonra Tansuğ'a telefon açar ve 50 kuruşların üzerine sergideki başlıklardan birisiyle poz verip veremeyeceğini sorar. Tansuğ da teklifi kabul eder ve başında "Ankara Hotozu" ile poz verir. Karşılığında hiçbir ücret almaz. Bir yıl sonra sergi için gittiği Paris'te paranın tedavüle girdiğini öğrenir. 1980 yılında 50 kuruş tedavülden kaldırılınca çok üzülür.

Pierre Loti'de Tansuğ imzası

Pierre Loti Kahvesi'nde de Sabiha Tansuğ'un imzası var. Tansuğ, bir gün Pierre Loti'ye gider. Boyalan dökmüş teneke bir tepsi içinde elleri egzamalır bir adamın çay servisi yaptığını görür ve "Bizim kahvelerimiz böyle olamaz" diye isyan eder. Hemen kolları sıvar ve Pierre Loti'ye eski Osmanlı Türk kahvehanelerinin görüntüsünü kazandırır. Türk kahvesi ve çay eskiden sunulduğu gibi kulpsuz fincan ve semaverlerde sunulmaya başlanır. Kahveye nargile konulur. Restorasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra kahve hizmete açıldığında büyük yankı yaratır. Yerli, yabancı turistlerin yanı sıra çeşitli ülkelerin kral ve kraliçeleri kahveyi ziyarete gelir. Kısa sürede kahve, pek çok kişinin ziyaret ettiği bir mekan haline gelir.

Çeşme'nin "Altın Yunus"u yenilendi

Türkiye'nin ilk bin yataklı oteli Çeşme Altın Yunus Resort Hotel, 1974'ten bu yana aralıksız hizmet veriyor. Kasım 2005'te renovasyona giren otel beş ayda baştan aşağıya yenilendi. Çeşme Altın Yunus Resort Hotel yenilenen yüzüyle konuklarını ağırlıyor.

Son yılların popüler tatil beldelerinden Çeşme, yerli yabancı çok sayıda turisti ağırlıyor ve ülkemize yüksek turizm geliri sağlıyor. Denizi, güneşi ve rüzgarıyla ünlü Çeşme, unutulmaz tatil fırsatları sunuyor.

Rüzgar sörfü, kale, sakızlı dondurma, kumru, beyaz kumsallar, Ilıca ve Şifne Kaplıcaları, Eşek Adası... Bunlar Çeşme denince akla ilk gelenler. Kısa süre öncesine kadar neredeyse yalnızca deniz tutkunlarının bildiği küçük balıkçı kasabası Çeşme; bugün deniz, güneş ve kumun yanında sörf, termal, yat ve kültür turizmi gibi alternatifler sunan bir turizm cenneti haline geldi.

Deniz, güneş, kumdan daha ötesi

Antikçağda "Kyssus" adıyla anılan Çeşme'nin bugünkü adını denizcilerin su temin ettikleri çeşmelerden aldığı sanılıyor. Lidya, Pers, Bergama Krallığı, Roma ve Bizans egemenliklerini yaşayan yörede Çeşme Limanı'nın ön plana çıkmasındaki önemli faktörlerden biri Sakız Adası'ndan Anadolu kıyılarına en yakın ve güvenilir nokta olması. Bu nedenle liman, yüzyıllar boyunca ticari alışverişi canlı halde sürdürülmüş. Günümüzde Türkiye'nin başlıca turizm merkezlerinden biri olan Çeşme'de halk, antikçağda 12 İyon Birliği'nden olan Erythrai'nin (İldırı) kalıntılarıyla iç içe yaşıyor.

Çeşme'yi turizm değerleri bakımından Ilıca ve Şifne Kaplıcaları zenginleştirdi. Yöre kış turizmi için de tercih edilen bir merkez haline geldi. Kaplıca suyunun uzman doktorlar tarafından denetlenerek bir sağlık aracı olarak değerlendirilmesi, yerli ve yabancı turistlerin yıl boyunca yöreye gelmesini sağlıyor. Çeşme'nin şehir merkezi de şirin bir tatil yörenesi görüntüsü çiziyor. Liman boyunca

ca yörenin ünlü sandviçi olan kumru yapan kafeler, sakızlı dondurmacılar, hediyeelik eşya dükkanları bulunuyor. Ayrıca merkezdeki Çeşme Kalesi de turistlerin ilgisini çekiyor. 1508 yılında II. Beyazıt tarafından inşa ettirilen Çeşme Kalesi, Osmanlı mimarisinin özelliklerini taşıyor. Kalenin içindeki müzede İldırı'da yapılan arkeolojik kazılarda bulunan eserler sergileniyor. Beyaz kumsallarıyla deniz tutkunlarının gözdesi olan Çeşme'de, irili ufaklı birçok koy bulunuyor. Altınkum, Pırlanta, Tursite koyları kuzey rüzgarlarını almadığı için sakin sularıyla tanınıyor. Çeşme'ye ilginin artmasında otellerin ve sunulan hizmetin payını da unutmamak gerekiyor. Bölgenin en yüksek yatak kapasiteli oteli Altın Yunus Resort Hotel, 1974'ten bu yana bin yatak kapasitesiyle yerli ve yabancı turistleri ağırlıyor.

Ege'nin amiral gemisi

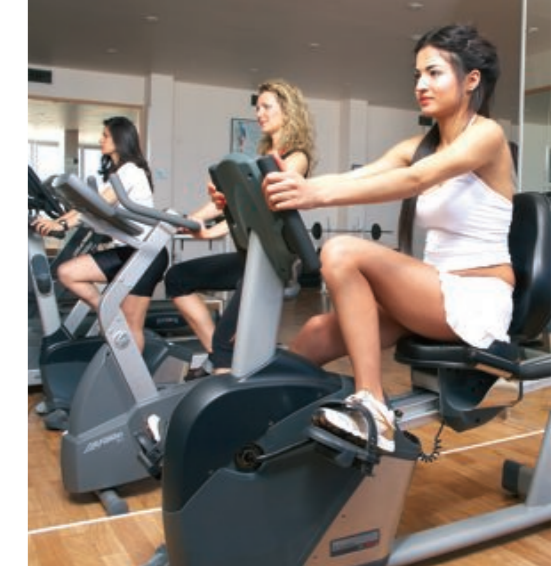
İzmir'e 75 kilometre uzaklıkta bulunan Altın Yunus Resort Hotel, 120 dönüm arazi üzerinde kurulu. İçinde marinası olan ender otellerden biri. Setur'un işlettiği marina 200 yat kapasitesine sahip. Tüm yıl aralıksız hizmet veren otelde, yarım pansiyon sistemi uygulanıyor. Tesiste 200 metre uzunluğunda kum plajın yanında farklı boyutlarda sekiz havuz bulunuyor. Kuyumcu, derici, market, butik, hediyeelik eşya dükkanı, kuaför, doktor, internet cafe gibi hizmetler de sunuluyor.

Bir denizci otel

İzmir otobanında Alaçatı'nın yel değirmenlerini geçtikten sonra karşınıza bir uçtan diğer uca uzanan beyaz boyalı Altın Yunus Resort Hotel çıkıyor. Ağaçlarla çevrili yolda ilerleyip tesise ulaşıyorsunuz. Kapıda sizi otele adını veren mitolojik yunus balığı ve üzerinde bulunan Hermias'in heykeli karşılıyor. Kapıdan adım attığınızda bir denizci oteline girdiğinizi hissediyorsunuz. Girişte tavana döşenmiş deniz dalgası şeklindeki siyah metal levhalar dikkat çekiyor. Lobinin maviye boyanmış duvarında yelkenler ve tavandan avize gibi sarkan büyük bir dümen buluyor. Resepsiyona geldiğinizde duvardan duvara kaplanmış akvaryumla karşılaşıyorsunuz. Gösterişten uzak dekore edilmiş lobi deniz ve marinayı seyredebiliyorsunuz.

Deniz manzaralı tatil

Altın Yunus Resort Hotel'de 319 standart, iki suit, 17

junior suit, altı king suit olmak üzere marina ve plajdaki apart odalarla birlikte toplam 474 oda bulunuyor. Deniz ve bahçe manzaralı odalar uydu yayınlı televizyondan emanet kasaya kadar bir beş yıldızlı otel odasında olması gereken her şeye sahip. Tamamen yenilenen odalar, turuncu ve mavi renk ağırlıklı dekore edilmiş. Zemini laminat parkeyle döşenmiş odaların tamamında balkon bulunuyor.

Kongre merkezi projesi

Altın Yunus Resort Hotel yalnızca deniz, güneş ve kumla sınırlı bir otel değil. Farklı büyüklüklerde toplantı salonlarıyla yıl boyu hizmet veriyor. Otelde aynı anda farklı salonlarda 2 bin 200 kişi toplantı yapabiliyor. Otel yönetimi Ege'de bin kişinin üzerinde toplantı yapılabilecek bir salon olma-

diği için bu konuda da çalışmalarına başlamış. Otelin arka bahçesindeki büyük alanda bin 500 kişilik bir kolonsuz kongre merkezi yapılıyor.

Sağlıklı yaşam merkezi

Otelin bir diğer özelliği Çeşme Ilıca'nın mineral ve maden bakımından zengin termal suyunun otelin havuzlarında ve hamamında bulunması. Otelin Bio Venüs Gençleşme, Güzelleşme ve Zayıflama Merkezi'nde tüm yıl boyunca yedi sertifikalı uzman hizmet veriyor. Havuz, fitness center, hamam, sauna gibi bölümleri olan merkezin, otel dışından da müşterileri var. Beşi deniz suyu, ikisi termal suyu, biri tatlı su olmak üzere açık ve kapalı sekiz havuzun her birinin farklı özelliği var. Isıtılmış deniz suyuyla hazırlanan thalasso havuzlarının için-

de deniz kumu, mineraller ve deniz yosunu bulunuyor. Deniz suyunun mineral olarak birçok yarar var. Isıtılmış deniz suyuyla deri yenildiği için sudaki mineraller vücudunda kolaylıkla giriyor ve toksinleri yakarak vücudun dengesini sağlamasına yardımcı oluyor. Ayrıca aktivite yeterliliği olmayan kişiler gerek termal gerekse thalasso havuzlarında aktif sularla buluşturularak eski refleks ve canlılıklarına kavuşmaları sağlanıyor. Merkezde farklı yöntemlerle cilt ve vücut bakımları da yapılıyor. Bu bakımlarda deniz ürünleri, çamur ve yosun mineralleri kullanılıyor. Merkezde genel, lokal, refleksoloji, köpük, taş ve shiatsu masajı başta olmak üzere 13 çeşit masaj yapılıyor. Toksinleri atılmasına yardımcı olan detoks uygulaması yaptırmak mümkün. Bio Venüs Gençleşme, Güzelleşme ve Zayıflama Merkezi'ne yerli misafirler bakım, yabancı turistlerse daha çok tedavi amaçlı geliyor.

Uluslararası lezzetler

Altın Yunus Resort Hotel'in mutfağında uluslararası birçok mutfak farklı lezzetleri hazırlıyor. Mutfakta çalışan 60 kişilik ekip; düğün, nişan, parti gibi organizasyonlarda özel mönüler oluşturuyor. Yarım pansiyon uygulaması yapılan otelde, misafirlere açık büfede zeytin, yağlılar, salatalar, mezeler, et ve sebze yemekleri sunuluyor. Her gün farklı bir mönü hazırlanıyor. Otelde bulunan 11 restoran, cafe ve barın mönülerindeyse çengin Türk mutfağının yanında ağırlıklı olarak Fransız, Çin, Japon, İtalyan mutfaklarının örnekleri bulunuyor.

38 kültür: David Fleming

röportaj: meltem ersoy

Müze ilham demektir

Türkiye zengin bir tarihi mirasın üzerinde oturan, çok sayıda tarihi esere sahip bir ülke. Fakat bilinen ve ilgi gösterilen müzelerin sayısı çok da fazla değil. İlgili canlandırılmak içinse insanların daha fazla eğitilmesini ve entelektüel olmasını beklemek gerekmiyor. Müzeler de birer işletme mantığıyla çalışıyor. Hedef kitlenin ziyaretini sağlamak için pazarlama tekniklerini kullanmak, daha çok kişiye hitap eden ve daha dikkat çekici müzeler kurgulamak gerekiyor. İngiltere'nin önemli müzecilerinden David Fleming, müzelerin statik yapılarından kurtularak bir eğitim aracı olarak kullanılmalı gerektiği fikrindedir. Fleming 2001 yılından bu yana Liverpool Ulusal Müzeleri Direktörü. Liverpool'da ciddi bir kültürel yatırım olan "Into the Future" (Geleceğe Doğru) projesini yönetiyor. Walker Art Gallery'yi yeniden düzenliyor ve "World Museum Liverpool"u (Liverpool Dünya Müzesi) kuruyor. Independent on Sunday gazetesi tarafından 2002'de İngiltere'nin en önemli 10 müzecisinden biri seçildi. 1997'de müzecilikteki başarıları nedeniyle İmparatorluk Nişanı'nı aldı. Müze Yönetimi Uluslararası Komitesi ve Liverpool Tarihi Miras ve Rejenerasyon Danışma Grubu başkanlığı yapıyor. Müze "muse" esin perisi imgesinden türetilen bir sözcük. Yani yapıma amaçları ziyaretçilere ilham vermek, gelecekle ilgili ve kendileriyle ilgili kafa yormalarını sağlamak ve yaratıcılığı beslemek.

Müze yönetiminde bu kadar başarılı olmanızın sırrı nedir?

Sanırım bu müzelere olan müthiş tutkumdan kaynaklanıyor. Bu tutkunun nedeni müzelerin eğitim için iyi bir araç olduğunu düşünmem. Yoksul bir ailede büyüdüm ve ailemde iyi bir eğitim alabilen ilk kişi oldum. Tarihi ve insanları öğrenmenin ve cazibesini keşfettim. Eğitimle yapmak istediğimse diğer insanların da tarihi anlamalarına yardım etmektir. İnsanlara tarihin aslında sıkıcı olmadığını, tersine tamamen insanları hakkında olduğunu anlatmaktır. Başarılı olmamı sağlayan da sanırım bu.

Bir yazınızda müzelerin sosyal değişim aracı olduğunu söylüyorsunuz. Bu nasıl oluyor? Müzeler insanların dünya görüşlerini değiştirmelerinde yardımcı olur. Bizi insanlar,

kendimiz ve birbirimiz hakkında aydınlatır. Böylece müzeler hoşgörüsüzlükle, ırkçılıkla savaşa yardımcı olabilir. Burada kilit nokta ise müzelerin evrensel bir çekim alanının olması. Müzeler dar bir elit zümreye değil, herkese hitap etmeli. Eğer bunda başarılı olurlarsa uzun zaman da alsa sosyal değişimin gerçekleşmesine neden olabilirler.

Birçok müzede dünyanın diğer yerlerinden alınan eserler sergileniyor, Louvre'daki Mısır sanat eserleri gibi. Bu eserlerin aslında ait olduğu yer neresi?

Tarihi eserler ve sanat eserleri farklı ülkelerden dünyanın birçok köşesine yayılmış durumda. Aslında kültürün dünyaya yayılmış olması sağlıklı. Fakat bir eser bir ülkenin kimliğiyle ilgili olarak özel bir değer taşıyorsa durum değişiyor. Hükümetlerin eserleri geri almayı önemsemediğinden de çok emin değilim. Örneğin Mısırlılar için kendilerinin koruyamadığı bazı eserlerin diğer ülkelerde sergilenmesi iyi bir şey. Uluslararası ziyaretçilerin olduğu bu müzeler sayesinde Mısır'a ilgi artabilir. Bu da ciddi bir gelir kaynağı demek. Dünya kültürünün yayılması ve eserlerin uluslararası alanda tanınması için sağlıklı bir etkileşim.

Türkiye, tarihi mirasını değerlendirmek için neler yapabilir?

Türkiye'nin geleceği için en önemli sektörlerden biri turizm. Hükümet kültür turizmine yatırım yapmanın bir yolunu bulmalı. Bu uzun vadeli ve iyi bir yatırım. Katar, Dubai gibi Körfez ülkeleri petrolün bitmesi durumuna hazırlık olarak yeni kültürel kurumlar ve oteller inşa ediyorlar. Başka endüstrileri olmadığı için turizme yatırım yapıyorlar. Türkiye de bu alanda kendini geliştirip zengin turistlerden gelecek geliri garanti altına alabilir. Muhteşem bir kültürünüz var, ama Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin çoğu güneş ve plajlar için geliyor. Turizmde kültürel araçlar kullanılmalı. İngiltere'ye ziyarete gelenler otelleri için değil kültür için geliyorlar. Kıta Avrupa'sındaki ve Amerika'daki insanların görmek istediği şey bu. Uzun vadeli düşünmelisiniz, kültürle ilgili bir ulusal stratejiniz olmalı.

David Fleming'e göre insanların artık müzelerin heyecan verici olduğunu düşünmeleri gerekiyor. Yöneticiliğini yaptığı müzelerin dikkat çekici olmasına ve geniş kitleleri çekmesine özen gösteriyor. Fleming bir yandan Liverpool Ulusal Müzeleri'ni büyütmek için çalışırken bir yandan da uluslararası kölelik müzesi kurulmasıyla ilgili bir organizasyon yürütüyor.

David Fleming İngiltere'nin önemli müzecilerinden biri. Fleming'e göre müzeler hayatı farklılaştırıyor; "Müzeler farklılıkları görmemizi, seçenekleri fark etmemizi ve birbirimizi anlamamızı sağlar. Böylece hoşgörüsüzlüklerle, ırkçılıkla mücadele edebilir, dünyaya farklı bir gözle bakabilirsiniz" diyor.

İyi bir müzenin özellikleri nelerdir?

Ziyaretçi için iyi müze güçlü hikayelerden ve canlı bir deneyimden oluşur. Profesyonel bakış açısından ise iyi bir müzede iyi korunan koleksiyonlar ve derin bir araştırma olmalı. En kötü müze ise hiç soru sormayan, hiç merak uyandırmayandır.

Müze yönetiminin zorlukları neler?

Bütçe her zaman önemli bir zorluk. Geniş kitlelere hitap etmek de zor. Uzman kadroyu yönetmek zahmetli, çünkü genelde kadrodaki herkes kendi alanıyla ilgili olarak saptantlı oluyor. İş arkadaşlarıyla çalışmayı öğrenmeleri, halka ve eserlere saygılı olmaları gerekiyor. En büyük sıkıntılardan biri halkı müzelerin değerli olduğu konusunda ikna etmek. Bu başarılabilirse para sorunu da çözülüyor ve büyük kitlelere ulaşabiliyorsunuz.

Müzeleri geliştirmenin bir ülkenin kültürüne katkısı nedir?

Müzeler herkes için öğrenme yerleridir. Neden hepimizin farklı olduğunu, neden benzer olduğumuzu, dünyanın nasıl olduğunu öğrenirsiniz. Benim için, müzelerin temel fonksiyonu bu. Modern Türkiye'yi ve modern İstanbul'u, geçmiş anlamadığınız sürece anlayamazsınız. Geçmiş anlamının yollarından biri de müzelerdeki koleksiyonlar ve hikayeler hakkında bilgi sahibi olmak. Eski bir binaya yalnızca durup bakarsanız statik bir deneyimden fazlasını edinemezsiniz. Arkasındaki hikayeleri öğrenmelisiniz. Müzeler önemli, çünkü bilgiye hızla erişebilirsiniz. Müzeler yalnızca çanak çömlek, heykel, saray demek değil. Müzeler insanların kim olduklarını anlatır.

Ülkede araştırma kültürünün ve merakın artması için tarihe müzeler aracılığıyla bakmanın bir faydası olabilir mi?

Tabii ki. Türkiye'nin Avrupa'ya göre politik durumuna bakıldığında da kültürel gelişimi sağlamak akıllıca bir yaklaşım. Geçenlerde Giscard D'Estaing, "Türkiye neredeyse tamamen Asyalı, neden almamız gereksin ki?" dedi. Bence kültürel gelişimle ilgi-

li olarak kendi cahilliğini ele veriyor. Sanırım Batı Avrupa'nın çoğu aynı fikirde değil. Türkiye Batı Avrupa'ya göre daha egzotik bir kültür. Fransa'da, Almanya'da, İngiltere'de, Hollanda'da Türkiye'nin tarihinin farklı olduğuna dair bir anlayış var. Bu yüzden müzeler farklı kültürleri anlamak, tolerans ve karşılıklı saygı için önemli.

Hangi ülkeler müze yönetiminde başarılı?

En iyi müzeler İngiltere'de bulunuyor. Amerika'da da çok güçlü bir yönetim var. Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada... İyi müze yönetiminin İngilizce konuşan ulusların neredede olduğuyula ilgisi var. İtalya'da çok sayıda eski tip müze var. İngiltere'deki müzelerin çoğu modern ve canlı. Bunun nedenlerinden biri hükümet politikası, İngiltere'de herkesin katılımcı olacağı bir yöntem benimseniyor. Konuyla ilgili eğitime çok önem veriliyor. Müzelerin çoğu parasız gezilebiliyor. Amerika'da müze gezmek çok pahalı. Müzeler özel işletmelerce iş verimi odaklı yönetiliyor.

Bir müzenin yönetiminde halka ilişkilerin rolü nedir?

Medyanın ilgisi bizim için çok önemli. Aktivitelerimizi tanıtmak istiyoruz. Bu da müze personeli arasında gazetecilerle nasıl görüşülmesi gerektiğini bilen, bir şeyin haber olup olmadığını anlayan, bilgiyi medyaya taşımayı bilen insanlar gerekiyor. Personelimizdeki insanlar bu konuda profesyonel eğitime sahip. Pazarlama yetkinlikleri de var. İdeal bir müzede farklı yetkinlikleri olan farklı insanlar bir arada çalışmalı. Ama küçük müzelerde herkesin her şeyi bilmesi gerekiyor. Benim müzemde 700 kişiden fazla çalışan var, herkesin görevi ayrı.

Bir eserin sanat eseri olduğuna ve değerine nasıl karar verilir?

Bunun tam bir cevabı yok. Herkesin güzellik anlayışı farklı. Bazen de bir eser yalnızca moda olduğu için güzel bulunuyor. Bilgiler de modaya bağlı olarak yorumlanıyor. Birçok ressam kendi zamanında göz ardı edildi. Van Gogh ölmeyen hiçbir tablosunu satamadı. Bütün bunlar algılamaya ve modaya bağlı.

Arzu Kaprol kendi adını taşıyan markasıyla Avrupa'da sesini duyurmayı başaran genç modacılarımızdan biri. İki yıl önce Türkiye'de sergilediği ilk koleksiyonu "Inside İstanbul"la pek çok kişinin beğenisini kazandı. Mimar Sinan Üniversitesi Moda Tasarımı Bölümü'nden mezun olan Kaprol'un yaşamına tasarım çok küçük yaşlarda girmiş. Çocukluğu annesinin Bursa'daki modaevinde geçen Kaprol; "Kendimi bildim bileli tasarımla uğraşmayı hayal ettim" diyor. Modaevinde dikilen bütün kıyafetleri ilk kez kendisinin giydiğini ve beğenmediği kıyafetleri eleştirerek istediği değişiklikleri yaptırdığını da gülerek ekliyor. Daha o yıllarda tasarımla uğraşmayı kafasına koyan Kaprol, üniversite eğitiminden sonra Beymen Academia'yla Tekstil ve İhracatçılar Birliği'nin düzenlediği yarışmalarda özel kostüm ve mansiyon ödüllerini kazanıyor. Ardından Paris'e eğitim almaya gidiyor. 1994 yılında tekrar Beymen Academia yarışmasına katılarak büyük ödülü kazanıyor ve kendisine bir ofis kuruyor. 1996 yılında yarattığı "Arzu Kaprol" markasıyla, Avrupa'da hem uluslararası fuarlara katılıyor hem de kişisel koleksiyonlarını sergiliyor.

Arzu Kaprol markasının Türkiye'de satışı yalnızca Nişantaşı'ndaki mağazada gerçekleştiriliyor. Hong Kong ve Madrid'deki ofislerden de dünya pazarına satışı yapılıyor. Network markasının kadın koleksiyonunu tasarlayan Kaprol, aynı zamanda ünlüleri de giydiriyor. Kaprol'un kıyafetlerini tasarladığı ünlü isimlerden birisi de Tarkan. Geçtiğimiz günlerde önemli bir projeye daha imza atan Kaprol, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üniformasını yeniden tasarladı. Sekiz ay süren çalışmada askerlerin rahat kullanılabilmesi için leke tutmayan, teri dışarı atan, su geçirmeyen ve hafif özelliklere sahip özel bir teknolojik kumaş geliştirildi.

Tasarım ve modayı, yaşam biçimi ve kendini ifade etme yöntemi olarak tanımlayan Kaprol, uluslararası bir

eğitimi aldım ve yarışmalara katıldım. Kendi ofisimi kurdum ve markamı oluşturmaya başladım.

Arzu Kaprol markasının 10 yıllık bir geçmişi var. Ancak siz Türkiye'de ilk koleksiyonunuzu iki yıl önce sergilediniz. Neden bu kadar geç kaldınız?

Arzu Kaprol markası, çok bilinçli bir stratejik plan dahilinde değil, içgüdüsel olarak gelişen bir kişisel marka. Markaları; tasarımcı yani kişisel markalar ve hazır giyim markaları olarak iki şekilde inceleyebiliyoruz. Bir tasarımcı markası olarak Arzu Kaprol markası olduğu zaman, hayal ettiklerimi içgüdüsel bir dışavurumla oluşturma yoluna gittim. Marka, kendi ifade yöntemini de zaman içinde kendi kendisine buldu. İlk defile yurtdışında yapıldı, bütün tanıtım ve satış organizasyonu yurtdışında gelişti. Bu, planladığımız bir şey değildi. Kendi kendine gelişen bir süreçti. Türkiye'de de satışı olmadığı için, yalnızca tanıtım amaçlı defileler yapmayı, ticari ve tanıtım prensibi olarak doğru bulmuyordum. Ama o kadar çok talep geldi ki, 2004 yılında artık bu defileyi yapmaya karar verdim. Arzu Kaprol markasının tasarımları şu anda Nişantaşı'ndaki galeride satılıyor. Bunun dışında markanın Hong Kong ve Madrid'de birer ofisi var. Bütün dünya pazarlamaları oradan yürütülüyor.

Tasarım ve moda sizin için neyi ifade ediyor?

Tasarım ve moda benim hayatım, yaşam şeklim ve kendimi ifade etme yöntemim. Hepimiz kendimizi işimizle ifade ediyor ve dillendiriyoruz. Ben gerçekten çok şanslı olduğumu düşünüyorum. Kendimi nasıl ifade etmem gerektiğine çok küçük yaşlarda karar verdim ve yola çıktım. Şu anda da bu yol üzerinde yürümeye devam ediyorum. Sevdiğiniz işi, sevdiğiniz şekilde yaptığınız sürece başarılı olursunuz. Bu demek değil ki, yalnızca hayallerinizle yaşayın. Hayal ettiğiniz işi belli bir disiplin ve motivasyon içinde yapmak, her işte olduğu

“Herkes kendi modasını yaratmalı”

Arzu Kaprol, giyimin bizi net biçimde ifade eden, yaşam ve iletişim tarzımızı ortaya koyan en önemli araçlardan biri olduğunu söylüyor. Modanın takip edilmemesi gerektiğini belirten Kaprol; “Farklılaşmayı doğru buluyorum. Her insan kendi modasını yaratmalı” diyor.

marka olmak ve tasarımın ismi haline gelmek istediğini söylüyor. Tasarımlarında iç detaylara önem veriyor ve tasarladığı kıyafetlerin içlerinde mutlaka Türkiye'ye özgü formlar kullanıyor. Dünyada global bir giyim kültürü olduğunu belirten Kaprol, tasarımlarında dışarıdan bakıldığında global, içteyse Türkiye'ye özgü bir kokunun olmasını temel prensip edindiğini söylüyor.

Moda ve tasarımla tanışmanız nasıl oldu?

Kendimi çok şanslı görüyorum. Çünkü hayatım boyunca hayal ettiğim bir mesleğin güzellik ve zorluklarını çok genç yaşta öğrenme fırsatı buldum. Annemin bir modaevi vardı. Çocukluğum o modaevinin içinde geçti. Daha dört yaşındayken o modaevinden çıkan bütün kıyafetlere hayrandım. Teslim edilmeden önce kıyafetleri üzerime giymek ve bende nasıl durduğunu hayal etmek istiyordum. Annem de beni kırmayıp izin veriyordu. Ancak işlerin yoğun olduğu bir günde dikilen tuvaleti bana giydirmeyi unuttular. Tuvaleti çok hızlı dikmişlerdi ve kimse bana denettirmeye fırsat bulamadı. Özenle yapılmış ve minik yaprakların tek tek boyanarak tutturulduğu bir tuvaletti. Bana denetmedikleri için çok kızdım ve tuvaletin boyumun yettiği kadar olan bölümünü kestim. Bu çok acı ve trajik komik bir hikaye. Kim bilir annemin başına ne büyük dert açtı. Onu toparlayabilmek ve tekrar yapabilmek için ne kadar üzüldüğünü tahmin edebiliyorum. Kendimi bildim bileli tasarımla uğraşmayı ve kıyafetler üretmeyi hayal ettim. Ardından

gibi, moda tasarımında da gereklidir. Başlangıçta, uluslararası bir marka olabilme ve tasarımın ismi haline gelebilme hayal ediyordum. Şimdi bu hayalimin bana uzak olmadığını görüyorum. Ama bunları yaşam kalitemden ve keyfimden ödün vermeden yapmak istiyorum.

Tasarımlarınızda vazgeçilmezleriniz neler? Arzu Kaprol imzası nasıl fark edilir?

Tasarımlarımın birkaç temel özelliği var. Her koleksiyonda mutlaka farklı bir kumaş kullanıyorum. Yeni bir doku ve özellikli bir kumaş tercih ediyorum. Malzeme kalitesi benim için vazgeçilmez bir detay. Bir de iç detaylara önem veriyorum. Kıyafetin görünmeyen yerlerinde kullandığım iç detayların özellikli olması benim için çok önemli. Örneğin, bu sezon koleksiyonun konsepti kundaktı. Kundak koleksiyonunda, bütün kıyafetlerin içlerinde beyaz astar detaylar ve biyeler kullanıldı. Önceki sezon "Inside İstanbul" defilesinde bütün kıyafetlerin sırtlarında İstanbul'a özgü bazı formların çizimleri vardı. Tasarımlarımın içlerinde bu coğrafyada bulunduğuma dair mutlaka bir detay kullanıyorum. Çünkü dünyada benzer bir yaşam şekli ve giyim kültürü var. Hiçbirimiz geleneksel değerlerde giyinmiyoruz. Giyim kodlarımız yaşadığımız coğrafyaya ilgili ipuçları vermiyor. Ama sohbet etmeye başladığımızda hepimiz yetiştiğimiz coğrafyaya özgü bazı ipuçları veriyor. Bunlar kimliğimizi belirleyen özellikler. İstedim ki tasarladığım kıyafetler de böyle olsun. Temel tasarım prensibim; di-

şarıdan bakıldığı zaman çok global ama içlerini açtığı-
nızda da bu coğrafyaya özgü bir koku barındıran kıya-
fetler yaratmak.

Tasarımlarınızda nelerden esinleniyorsunuz?

Tasarımlarımda hayatın kendisinden esinleniyorum. Ya-
şadığınız ya da yaşamayı hayal ettiğiniz bir şeyle kendi-
nizi ifade edebilirsiniz. Ne hissediyorsam, bütün mutlu-
luklarım ve mutsuzluklarım işime bir ayna gibi yansıyor.

**Tasarımlarınızda vazgeçemediğiniz renklerden birisi
fosforlu yeşil. Neden yeşil?**

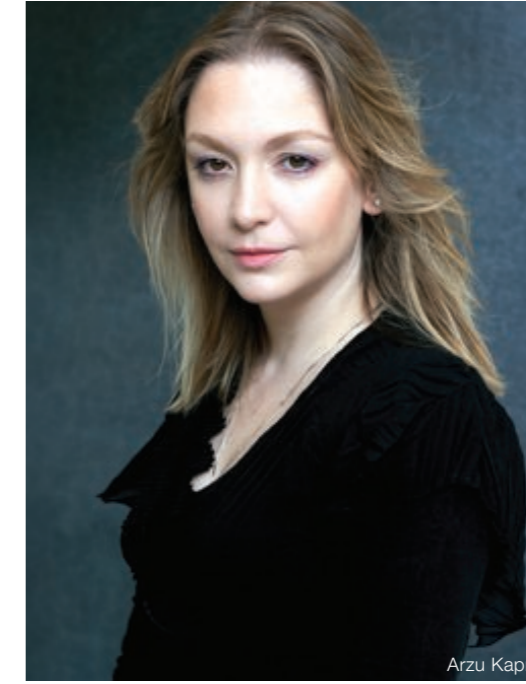
Çünkü yeşil bana enerji veriyor. Hayatımı belli bir moti-
vasyonda devam ettirmemi sağlayan renklerden birisi.
Bu anlamda da her koleksiyonun bir yerinde kullanmayı
tercih ediyorum. Örneğin kıyafeti tamamlayan bir akse-
suar ya da makyaj ürününde de yeşili kullanabiliyorum.

**Türkiye’de modayı körü körüne takip eden insanlar var.
Herkes aynı şeyleri giymeye başladı. Siz bu durumu na-
sıl değerlendiriyorsunuz?**

Giyim kültürümüz, bizi diğer bireylerden ayıran, değiştire-
bileceğimiz ve kontrol edebileceğimiz farklılıklardan birisi.
Hayatlarımızı değiştirmemiz çok zor. Çalışma or-
tamı, yaşam şekli ve ilişki düzeyleri gibi birtakım şeyleri
değiştiremeyebiliriz. Ama giyim bizi çok net ifade eden,
yaşam ve iletişim tarzımızı ortaya koyabilecek en önem-
li araçlardan birisi. Bu nedenle de farklılaşmayı doğru
buluyorum. Her insan kendi modasını yaratmalı. Kendi
kimliğimizi ifade edebildiğimiz ölçüde farklılaşabiliriz.

**Network’un 2006 yaz koleksiyonu için neler tasarladınız?
Yeni dönem iş kadınları neleri tercih ediyor?**

Bütün yaşam alanlarında olduğu gibi iş yaşamında da
bireyselleşme ve farklılaşma gündemde. Hepimiz belli
bir ciddiyeti korurken, aynı zamanda kendimizi doğru

Arzu Kaprol markasının tarzını nasıl tanımlarsınız?

Arzu Kaprol markası çok kendine dönük bir marka.
Detaylarda özenli, modern ve şehirlî kadın diyebiliriz.

**Türk Silahlı Kuvvetleri için üniforma tasarlariken neleri
göz önünde bulundurdunuz?**

Çok detaylı bir çalışma yapıldı. Bana proje olarak gel-
diği zaman gerçekten çok heyecanlandım. Çünkü mo-
dadan bağımsız bir endüstri ürünü tasarlamam gereki-
yordu. Modanın etkilendiği koşulların dışında, gerçek
yaşamı ve hayati tehlikeyi içinde barındıran bir mesele-
ğe dair ürün tasarımı yapılacaktı. Her bir detayın önemi
ve anlamı çok büyüktü. Fonksiyonellik ve o ürünün ha-
yatımıza kattığı artı değer önemliydi. Tasarım süreci

**“Hayatımız ekranlarda görüldüğü gibi defilelerden defilelere, partilerden partilere giderek geçmiyor.
Bunlar işin finali. Gerçekte onu oluşturma süreci beni besliyor. Son aşama işin en kolay ve
en hızlı geçen bölümü. Onu oluşturma sürecinden zevk aldığım için bu işi yapıyorum.”**

ifade etmek istiyoruz. Fular, eşarp, saç şekli, aksesuar
ya da bir ayakkabı gibi küçük detaylarla diğer insanlar-
dan başka bir noktada durduğumuzu ve kendimizi
farklılaştırdığımızı ifade etmek istiyoruz. Network koleksiyonu,
yoğun iş temposu olan kadın ve erkeklerin ya-
şamında önemli bir yer tutan koleksiyon haline geldi.
Ben kadın koleksiyonundan sorumluyum. Yaşam este-
tiğini artırmış ve detaylara önem veren dinamik bir ka-
dın için tasarım yapıyorum. Network kadınının en
önemli özelliği; yaşamdan gerçekten keyif alması ve
modern yaşam içinde kendine doğru bir yer edinmiş
aktif bir kadın olması. Hepimizin hayatında vazgeçilmez
parçalar olan etek, ceket ve pantolonu farklı alternatif-
lerle çeşitlendirmeye çalışıyorum. Kıyafetleri farklı kom-
binasyonlarla renkli hale getirmek mümkün.

**Arzu Kaprol koleksiyonlarıyla firmalar için tasarladığınız
koleksiyonlar arasında ne gibi farklar var?**

Arzu Kaprol bir tasarımcı markası, Network bir hazır giyim
markası. Arzu Kaprol markası, tamamen bana bağlı, duy-
gu ve düşüncelerimle gelişen ve hissettiğimi yapmakta
özgür olduğum kişisel bir marka. Network markasının
dünyanın farklı noktalarında satışı yapıyor. Büyük bir he-
def kitleye ürünler ulaştırır ve geniş bir perspektifte ürün-
ler üretilmesi gereken büyük bir marka. Bunun tasarımcı-
nın duygu ve düşüncelerinden bağımsız yönetilmesi gere-
kir. Çünkü bu bir ekip işi. Hedeflenen bir ciro ve satış or-
ganizasyonlarının içinde yapılan bir tasarım yönetimi.

böyle başladı. Önemli detaylar brief olarak verildi. Da-
ha önce üniformanın ceplerinde cırt cırt kapama kulla-
nılıyormuş. Onun çıkardığı ses yüzünden kalbinden şe-
hit olan askerler vardı. Bu da her bir detayın hayati
önem taşıdığını gösteriyor. Bu da daha farklı bir tasa-
rım anlayışı ve kriteri oluşturulmasını sağlıyor. Tasarım
aşamasına gelinmeden önce, TÜBİTAK’la ortak bir ça-
lışma yapılmıştı. TÜBİTAK uzaydan Türkiye’nin coğrafi
fotoğraflarını çekip bunları desen haline getirdi. Bu de-
senler açık arazide farklı platformalarda denendi ve
hangisinin gerçekten bizim coğrafyamıza en uygun ol-
duğu tespit edildi. Türkiye haritasına uygun bir kamuf-
laj deseni oluşturuldu. Tasarımda hareket kabiliyetinin
beklenen performansa ulaşması için kumaş araştırma-
sı yapıldı. Tasarım özellikleri, kesim teknikleri ve akse-
suarlar oluşturuldu. Bu bir bütün olarak baktığımızda,
yaklaşık sekiz ay süren bir çalışmaydı. Tasarım tama-
men yenilendi ve tasarımda akıllı kumaşlar kullanıldı.
3xtry dediğimiz leke tutmayan, teri dışarı atan, su ge-
çirmeyen ve hafif özelliklere sahip özel bir teknolojik
kumaş geliştirildi. Tasarımlar ondan sonra bu kumaşa
uygulandı. Temel prensip; fonksiyonellik ve fonksiyon-
ellik üzerine kurduğunuz estetik kaygı.

**Türkiye’de moda tasarımcısı olmanın avantaj ve deza-
vantajları neler?**

Mesleğimin avantajlarını olduğu kadar dezavantajlarını da
seviyorum. Dezavantajları çoğu zaman avantaja çevirebilir-

“Giyim kültürümüz, bizi diğer bireylerden ayıran, değiştirebileceğimiz ve kontrol edebileceğimiz farklılıklardan birisi. Giyim bizi çok net ifade eden, yaşam ve iletişim tarzımızı ortaya koyabilecek en önemli araçlar arasında.”

siniz. Ülkemizde büyük bir tekstil sanayi ve endüstrisi var. Dünyada az bulunur nitelik ve nicelikteki bir sanayi altyapısına sahibiz. Sanayi bugüne kadar tasarımcılarla doğru işbirliği oluşturamamıştı. Tasarımcılar kendi içlerinde ayrı bir yaşam sürüyor ve tekstil sektörü de başka bir alanda savaş veriyordu. Belli bir süredir tasarımla sanayi ortak ve paralel hareket etmeye başladı. Bu sayede doğru örnekler ortaya çıkıyor. Network ve Arzu Kaprol bunun başarılı ilk örneğidir. Bizden sonra gelecek nesile yol açtığımızı düşünüyorum. Moda tasarımcısı olarak mutlaka dezavantajlar yaşadım. Çünkü elle tutulup gözle görülemeyen bir fikre para ödenmesi, Türkiye’de her alanda zordur. Ülkemizde daha çok meta haline gelmiş şeylerin bir maddi karşılığı vardır. Yaratıcı iş ve fikirler daha az para eder. Bu anlamda ben bir süre önce önemli bir değişiklik sürecinden geçmeye başladığımızı ve bu geçiş sürecini tamamlamaya yaklaştığımızı düşünüyorum. Dünyada moda endüstrisinin çok eski yıllarda başladığı ülkelerle yarışıyoruz. Bizde moda endüstrisinin kuruluşu 50 yıl öncesine dayanıyor. Bunun yaşanması gereken bir süreç olduğunu düşünüyorum. Çok zor dönemler geçirdik ve daha da geçiriyoruz. Ama bu, dünyanın her yerinde yaşanan bir süreç.

Yaptığınız işin zor ve keyifli yanları neler?

Her anı hem zor hem de çok keyifli. Her meslekte zorluklardan keyif alabildiğiniz ölçüde başarılı olursunuz. Her sezon yeni bir şey tasarlamak zorunda olmak, her hafta yeni ve yaratıcı bir yazı yazıyor olabilmekle paraleldir. Ama bunu yapmaktan keyif alıyorsanız, sabahlara kadar oturup koleksiyonu bitirmeye çalışırken uykusuz kalmak size yaşam enerjisi veriyorsa, bu zaten keyifli bir iştir. Ben işin yakınma kısmından bile keyif aldığımı söyleyebilirim. Uykusuz geceler, atölyede kumaş topları ve toz toprak arasında geçen zamanlardan bile şikayetçi değilim. Hayatımız ekranlarda görüldüğü gibi defilelerden defilelere, partilerden partilere giderek

geçmiyor. Bunlar işin finali. Onu oluşturma süreci gerçekte beni besliyor. Son aşama işin en kolay ve en hızlı geçen bölümü. Ben onun için yaşamıyorum. Onu oluşturma sürecinden zevk aldığım için bu işi yapıyorum.

Moda dünyasında marka olmanın sırrı nedir?

Altınıldız’ın Genel Müdürü Mehmet Hotiç’ten duyduğum bir söz var; “Moda bazı şeyleri sürekli yapmaya devam etmektir. Bazı şeyleri ise hiç tekrar etmemektir. Neyi asla yapmayacağınızı biliyorsanız zaten marka olmanız demektir.” Bence çok güzel bir söz. Çünkü kalite anlayışı ve genel koleksiyon yapısı gibi şeyler asla değiştirmeyeceğiniz, markayı marka yapan temel değerlerdir. Ama bir takım şeyleri de sürekli değiştirmelisin ki insanlar her sezon size gelmeye devam etsin. Neyi değiştirip neyi değiştirmeyeceğinizi bilmeniz gerekir.

Türkiye’yle yurtdışını moda ve tasarım açısından karşılaştırmanızı istesem ne dersiniz?

Türkiye’de tasarım gittikçe daha ön plana çıkmaya ve dünyanın ilgisini çekmeye başladı. Ülkemizde tasarım arayışı ve anlayışı artık günlük hayata da girmeye başladı. Hepimiz temel yaşam değerleri üzerine tasarım kaygısını ekliyoruz. Bu nedenle tasarımın hayatımızda daha aktif yer alacağını düşünüyorum. Dünyada çok gelişmiş bir moda endüstrisi var. Ama bu, tüketim toplumu üzerinden sağlanıyor. Bu tür global tüketim de-

ğerlerinin bir parçası olduğu zaman Türkiye’de de bu hıza ulaşılabilir. Dünya modası dediğimiz zaman çok büyük bir endüstriden söz etmiş oluyoruz. Türkiye de, bu endüstriye hizmet eden sanayilerden birisi. Şu anda Türkiye’de modanın önemli bir noktada olduğunu ve giderek perspektifin büyüdüğünü düşünüyorum.

Teknoloji ürünlü tasarım yapıyor musunuz?

Tasarımlarımda özellikle teknolojik kumaşlara yer veriyorum. Ağırlıklı olarak performans kıyafetlerinde bu tür ürünlere yer veriyorum. Şu anda yeni bir proje için içi ledli kumaşlar hazırlıyoruz. Kumaşların içinde ışıklar yanıyor. Silahlı Kuvvetler için kullandığımız 3xtry deni-

len kumaş teknolojik bir ürün. Leke tutmuyor, teri dışarı atıyor, ama dışarıdan su geçirmiyor.

Ünlülere kıyafet tasarlamak zor mu?

Ünlülere giydirmek zor aynı zamanda da keyifli. O kimlik için bir silüet tasarlıyorsunuz. O kimliğe yeni bir şey yaratmıyorsunuz, var olana bir yorum katıyorsunuz. Bu noktada kişinin tarzını çok iyi bilmek gerekiyor. Önemli olan tarzı yeni bir ifade yolu bulmak, renklendirmek ve çeşitlendirmek.

Nasıl giyinmeyi tercih ediyorsunuz?

Ağırlıklı olarak kendi koleksiyonumdan giyinmeyi seviyorum. Beğendiğim ve estetik kaygıya uyan her yerden giyinebilirim. Özellikle tercih ettiğim bir marka yok. Ama zaman kaygısından dolayı ağırlıklı olarak Network ve Arzu Kaprol’dan giyinmeyi daha rahat buluyorum. Böylece bütün kıyafetlerimi kendim tasarlamış oluyorum. Genellikle rahat giyinmeyi seviyorum. Hem sık hem de spor olmayı tercih ediyorum. Çok şık bir gece kıyafetinin altına spor ayakkabı giyebilirim. Kıyafetlerde tek bir noktada renk kullanıp dikkat çekmeyi seviyorum.

Hedefinize ulaştınız mı?

Hedefime hiçbir zaman ulaşmamayı diliyorum. Çünkü ulaşırsam hayatın anlamı kalmaz. Her gün kendinize yeni yaşam hedefleri koymanız gerekir. Yoksa o günü yaşamak çekilmez hale gelir.

Yaza girerken form tutun

Paltolara ve fazla kilolarımızı saklayan kalın kazaklara veda ettiğimiz şu günlerde herkes fazla kilolarından kurtulmanın peşinde. Pek çoğumuz diyetisyenlere, spor salonlarına koşuyoruz. Peki, evimizde form tutmanın yolu yok mu? Aslında var. Hem de birden fazla...

Güneşin sıcak yüzünü göstermeye başladığı şu günlerde herkes yaza formda girebilmenin planlarını yapıyor. Spor salonlarına yazılanlar, diyetisyenlerden randevu alanlar... Peki formda kalmak için tüm bunlara avuç dolusu para harcamak zorunda mıyız? Fazla kilolardan kurtulmak ve dar giysilerin içine girebilmek için mutlaka sağlık merkezlerinin kapılarını mı aşındırmak gerekiyor? Hayır... Birkaç DVD ve kitap yardımıyla hayal edilen bedene sahip olmak mümkün.

DVD ve VCD'ler Pilates programı

Spor salonlarına ya da sağlık merkezlerine gidecek vaktiniz yoksa pilates öğrenmek için Barbara Becker'in rehberliğine izin verin. Becker, tatsız diyetlerle bezenmiş bir fitness programına teslim olmanın hiçbir anlamı olmadığını gösteriyor, pilates ile gelen güzellik ve sağlığın kapılarını açıyor.

Mtv Pilates - Kristin Mcgee ile Egzersiz

Pilates hem bedenini duruşunu iyileştiriyor hem kasları güçlendiriyor hem de esnekliği artırıyor. Üstelik hiçbir alete ihtiyaç duyulmadığı için bu egzersizleri hayatın merkezine kolaylıkla taşımak mümkün.

Yoga

Yoga DVD'si son yılların en popüler arınma ve zayıflama metodunu evlere taşıma fırsatı sunuyor. Bu yapımın

ana hatlarını Godfrey Devereux'un öğrencisi ve yoga öğretmeni Zeynep Aksoy'un yönetimindeki başlangıç, dinamik, nefes ve derin gevşeme uygulamaları oluşturuyor. Herkesin uygulayabileceği egzersizlerin gösterildiği DVD'nin oynuluğunu ise Julia Roberts ve Kirsten Dunst gibi ünlü isimler yapıyor.

Yoga 2 (Dance)

Yoganın yararlarını görüp hissetmek için eğlenceli bir yöntem öneren Yoga Dance, dans ve yogayı birlikte sunuyor.

Beden inceltme teknikleri

Bu VCD vücut hatlarını inceltmeye yardımcı ve vücudun su tutmasını azaltan egzersizler sunuyor. Her egzersiz seansında üçer dakikalık ısınma ve rahatlama bölümlerinin uygulanmasını şart koşan VCD; doğru duruşlar, ısınma, kardiyo çalışma, üst kısım, karın, üst bacak, kalça ve gevşeme bölümlerinden oluşuyor. Evde yapılan düzenli egzersizlerle hızlı sonuç almak mümkün.

Spor ve sağlıklı yaşam (Nivea)

Nivea ile Dinamik Yaşamlar DVD'si spor yaparak formda kalmanın sırlarını Ali Tınaz ve Çağla Kubat öğretiyor.

Spor ve kişisel bakımla ilgili ipuçlarının verildiği DVD'de "Komple Antreman", "Kişiyeye Özel Antreman" ve "Bakım ve Güzelliğiniz için" bölümleri bulunuyor.

Kitaplar

Hafifleyin Gençleşin

Osman Müftüoğlu, bu kitabında herkesi çağımızın hastalığı şişmanlıkla mücadele etmeye çağırıyor. Ve sıkıcı rejimler, insanı zorlayan programlarsa çok daha dengeli bir yöntem öneriyor; kilo yöntemi. Kitabın içinde münüler, testler, kalori hesapları ve beden kitle indeksi tabloları gibi yol göstericiler de bulunuyor.

Sentez Diyeti

Taylan Kümeli bu kitabında pek çok alternatif sunuyor. Sentez diyeti, yağ yakımını ve tokluk hissini hızlandıran; hormon sistemini harekete geçiren bir diyet. Kitapta bu diyetin beş temel ilkesi öğretiliyor: Tüm besin grupları, doğru beslenmede süreklilik, vücut haritası, sürekli iletişim ve doğru ve açık yönlendirme.

Modern Diyetler ve Sağlıklı Beslenme

Aşkın Banu Tuğlu, bu kitapta Atkins Diyeti, İsveç Diyeti, Scarsdale Diyeti, Meyve Diyeti, Şifalı Bitki Diyeti, 12 Gün Diyeti, Lahana Diyeti, Greyfurt Diyeti, Karpuz Diyeti, Yağsız Beslenme Diyeti, Metabolizma Diyeti, Salata Diyeti, Enerji Diyeti, Enfeksiyondan Korunma Diyeti, 1000 Kalorilik Diyet, Çalışan İnsan Diyeti gibi pek çok diyet alternatifi sunuyor.

Zayıflamada Ph Mucizesi

Shelley Redford Young ve Robert O. Young'ın yazdığı kitapta Ph mucizesinin yalnızca vücut ağırlığını değil tüm yaşamı değiştireceği anlatılıyor. 12 haftada, sahip olunan kanın tamamına yakın bir kısmının sağlıklı yeni kan hücreleriyle değiştirileceği vaat ediliyor. Sağlıklı kan hücreleri sağlıklı bir vücut anlamına geliyor ve sağlıklı bir vücutta fazla kilolara yer yok! Bu kitapta, ph seviyesini dengelemeye yardımcı yiyeceklerden, kilo kaybına olanak tanıyacak su çeşitliliği kadar çok sayıda bilgiye ulaşmak mümkün.

Yedikçe Zayıfla (La methode Montignac Spécial Femme)

Düşük kalorili diyetlerin zayıflatmadığına inanan Fransız beslenme uzmanı Michel Montignac, şişmanlığın yanlış beslenme alışkanlıklarından kay-

naklandığını söylüyor ve kötü beslenmeyle yorgunluk ve kalp damar hastalıkları arasındaki ilişkiye dikkat çekiyor.

Dr. Atkins'in Diyet Devrimi (Dr Atkins' New Diet Revolution)

Dr. Atkins'in Diyet Devrimi aç kalmadan da sağlıklı ve ince olmanın yollarını gösteriyor. Bu diyetle göre sevdiğiniz yiyecekleri yiyerek, kalori hesabı yapmadan ideal kilonuza ulaşabilir ve hatta bu kiloyu koruyabilirsiniz. Üstelik Atkins Diyeti'nin kronik halsizlik, şeker hastalığı gibi şikayetleri de azalttığı söyleniyor.

Türk Mutfağıyla Diyet

Türk Mutfağıyla Diyet, mantı ve dolmayla zayıflamanın sırlarını veriyor. Kitapta, değişik kalorilerde diyet listeleri, Türk yemeklerinin kalori değerleri, yiyecek içeceklerin kalori cetveli gibi pek çok bilgi bulmak mümkün.

Kral, Prens ve Fakir

Tülin Şahin'in deneyimlerinden yola çıkarak hazırladığı kitap, yaşamın içinde uygulanabilecek pratik detaylar sunuyor. Kitap sabahları kral, öğlenleri prens, akşamları ise fakir biri gibi yemek yenmesi gerektiğini söylüyor.

Pilates mucizesi ve yoga

Joseph Pilates'in 1. Dünya Savaşı döneminde hastabakıcılık yaparken geliştirdiği teknikler günümüzde zayıflamak için de kullanılıyor. Formda kalmanın bu "yeni" yolu son zamanlarda çok popüler. Madonna, Julia Roberts ve Uma Thurman gibi pek çok ünlü formlarını pilates ile koruyor.

Formda kalmanın alternatif yollarından biri de yoga. Üstelik yalnızca zayıflatmıyor; sağlıklı ve huzurlu bir zihin de vaat ediyor. Yoga düzenli yapıldığında, nefes egzersizleri, zihin kontrolü ve diyet gibi yöntemlerle yaşlanma belirtilerini ortadan kaldırıyor.

Gwyneth Paltrow'un sırrı günde 90 dakika yoga yapmak. Paltrow ayrıca tahıl, sebze, baklagiller ve deniz ürünlerinden oluşan bir diyet uyguluyor. Madonna, "ashtanga yoga" ile formunu koruyor. Bu sporu adeta hayatının bir parçası haline getiren ünlü yıldız, çok sıkı bir diyet uyguluyor ve abur cuburu asla evine sokmuyor.

Brad Pitt formunu "cardio kick-box" yaparak koruyor. Ebru Akel ve Meltem Cumbul da formlarını pilates ile koruyor.

Türk mutfağının büyükelçisi

Les Ambassadeurs deyince akla karakteristik öğeler geliyor. Gösterişten uzak zarif bir dekorasyon, hafif hafif çalan Mozart, Beethoven müziği, diplomatlar, politikacılar, seçkin işadamları, torik lakerdası, istakoz ve karides biski...

istanbul gibi bir metropolde her keseye ve her zevke hitap eden çok sayıda restoran yer alıyor. Kimi uzun soluklu olup bir marka haline geliyor, kimiye bir süre sonra tarih oluyor. Bu kez bu sayfalarda bir klasik haline gelen Les Ambassadeurs'ü konuk ediyoruz. Les Ambassadeurs Bebek Otel'in içinde 1982 yılından beri hizmet veriyor. Daha çok işadamları, bürokratlar Les Ambassadeurs'ü tercih ediyor. İstanbul'daki protokol yemeklerinin önemli bir bölümü burada veriliyor.

Restoranın sahip olduğu çizgi asla değişmiyor. Restoranın adı hiçbir reklam faaliyetinde geçmiyor. Yemek reçeteleri sı gibi saklanmıyor. Personelden kime sorarsanız istediğiniz yemeğin reçetesini size verebiliyor. Restoran ekibinin en yeni üyesi 12 yıldır burada çalışıyor. Çalışanlar sürekli eğitime tabi tutuluyor. Ayda iki kez tüm personel Les Ambassadeur kadar şık ve zarif bir yerde yemek yiyerek hem müşteri taleplerini takip ediyor hem de eksiklerini değerlendirme fırsatı buluyor.

Bebek Hotel'in müdürlerinden Oğuz Erdem 1983 yılından beri burada çalışıyor ve Erdem, Les Ambassadeurs'ü çocuğu gibi görüyor.

Uzun yıllardır burada çalışan biri olarak Les Ambassadeurs'ü nasıl tanımlarsınız?

Les Ambassadeurs şık olduğu kadar samimi bir restoran. Kendine özgü bir tarzı var ve bu hiç değişmez. Dekorun genel çizgisi hep aynıdır, asla cıfcaflı, göze batan öğeler kullanılmaz. Müzik tarzımız da Mozart, Beethoven klasikleri ve slow Latin'le Fransız şansonlarından oluşur. Burası Bebek Hotel'in gurur kaynağı.

Les Ambassadeurs ismi nereden geliyor?

Burası ilk açıldığında Bebek Lokantası olarak geçiyordu. Ama küçük yerlere de lokanta dendiği için bu isimden

vazgeçildi. O dönemde yurtdışından pek çok sefir, konsolos ağırlıyorduk. Nato Başkanı, Japon Prensi gibi misafirlerimiz oluyordu. O nedenle isminin Les Ambassadeurs (büyükelçi) olmasına karar verdik. Fransızca olması ise bu dilin daha aristokrat olmasından kaynaklanıyor.

Les Ambassadeurs'ü diğer restoranlardan farklı kılan özellikleri neler?

Bu restoran uzun yıllardır kendinden ödün vermeden ayakta duruyor. Ticari bir amacı hiç olmadı. Kaliteye çok önem veriyoruz. Mevsimlik bir malzemeyi mevsiminin dışında kullanmıyoruz. Gıda dışındaki malzemeler için de aynı anlayış geçerli. Kavımız, dünyanın en iyi markası olan Eurocave. Personel eğitimine önem veriyoruz, çalışanlarımıza sektörün iyi isimlerinden ders aldırıyoruz. En yeni çalışanımız 12 yıldır bizimle, yani artık bir aile olduk. Herkes Les Ambassadeurs'ün kar gözetmeyen, kaliteye önem veren felsefesini benimsedi. Tüm bunlar birleşince ortaya klasikleşmiş bir restoran çıkıyor.

Aşçı seçiminde kriterler neler?

Dışardan aşçı almayı tercih etmiyor, aşçılarımızı kendimiz yetiştiriyoruz. Gazi Usta'yla uzun yıllardır çalışıyoruz. Onun pek çok kursa katılmasını ve önemli isimlerden eğitim almasını sağladık. Gazi Usta'nın yanında çalışan aşçılarımızı da yetiştiriyoruz. Restoranımızın bir başka özelliği de garsondan maitre d'hotele (şef garson) herkesin yemeklerin nasıl piştiğini bilmesi. Tüm personelimiz

“Restoranda garsondan maitre d'hotele kadar herkes yemeklerin nasıl piştiğini biliyor. Ve sorulduğunda yemeğin içeriğini, nasıl hazırlandığını anlatabiliyorlar.”

de yemeklerin reçetesi var ve sorulduğunda yemeğin içeriğini ve nasıl hazırlandığını anlatabilirler. Ayrıca ayda iki kez personelle Les Ambassadeurs düzeyinde yerlerde yemek yiyoruz. Böylece personel müşterilerin ne istediğini daha iyi anlayıp, eksiklerini görebiliyor.

Les Ambassadeurs'ün mutfağından söz edebilir misiniz?

İlk şefimiz Osman Bey çok iyi bir Rus aşçının yanında eğitim gördüğü için mutfağıımız Rus etkisi taşıyor. Bunun dışında konumumuzdan dolayı Boğaz ve Rum Mutfağı'nın pişirme şekilleri ve mezeleri mutfağıımızda yer alıyor. Uluslararası bir restoran olduğumuz için klasik et yemeklerimiz de var. Bizim mutfağıımızda otantik bir yemek olduğu gibi yer alamaz, şefimizin sihirlî dokunuşlarından mutlaka nasibini alır. Bu nedenle uluslararası arenada Türk mutfağıını temsil edemeyiz. Restoranımızda füzyon mutfağı da göremezsiniz. Bizim için müşterilerimizi doğru besinlerle doyurmak süslü bir tabaktan önce gelir. Füzyon öyle bir hal aldı ki, artık insanlar tabaktıkların hangisini yiyebileceğini anlayamıyor.

Mönülerinizde değişiklik yapıyor musunuz?

Genellikle dört beş meze ve ana yemek ekleyerek mönülerimizi altı ayda bir değiştiririz. Mönümüz değiştikten sonra, bir sonraki mönü için çalışmalarımız başlar. Bu çalışmalar dört ay sürer. Mönüde yer alan tüm yemeklerin kendi içlerinde uyumlu olmasına dikkat ederiz.

İnsanlar günde üç öğün yemek yiyor ama aklında yalnızca birkaçı kalıyor. Amacımız müşterilerimizin burada yediği yemekleri unutmaması.

Mönüde size özel tatlar var mı?

Torikten yaptığımız lakerda bize özgü bir tat. İstakoz ve karides biskini de Türkiye'de yalnızca burada içebilirsiniz. Bisk pişirilmesi zahmetli bir çorba. Önce deniz kavruları gün boyunca kavrulup pişirilir. Sonra sebzelerle kaynatılıp, değirmenden geçirilir. Karides Ambassadeur de bize özgü bir yemek. Les Ambassadeurs'ü diğer balık lokantalarından ayıran özellik, yemeklerimizin belli bir altyapıya sahip olması. Balığı müşterilerimize ızgara ya da tavada pişirip sunmayız. Bunun nedeni buranın bir otel restoranı olması ve başında executive şefinin bulunması. Bolulu açılır kötürdür demek istemiyorum, yalnızca executive şeflerin yemeklere kendilerinden birşeyler kattığını söylüyorum.

Müşteri profiline göre söz edebilir misiniz?

Restoranımız daha çok protokol yemekleri için tercih edilir. Askeri davetler ve devlet yemekleri burada verilir. Yine iş dünyasının önemli isimleri de misafirlerini burada ağırlar. Böyle davetlerin özel kuralları vardır ve otantik bir yemeği olduğu gibi sunamazsınız. Müşteri profiline belli, buranın fazla kalabalık olmasını istemiyoruz. Bu nedenle reklam çalışması yapmayız. Zaten Les Ambassadeurs'de rahat hissetmek için belli bir kültür ve

eğitim seviyesine sahip olmanız gerekir. Aksi durumda hem müşteri rahat edemez hem de biz müşterinin gelmesini istemediğimizi belli ederiz.

Devlet protokollerinde nelere dikkat ediyorsunuz?

Özel mönüler hazırlıyoruz. Kendi yemeklerimiz dışında 400 kadar alternatifimiz var. Yemeklerin seçiminde yemeğin program öncesinde mi sonrasında mı alınacağı, davetliler, eşlerin katılımı, öğlen mi akşam mı olacağı gibi sorular büyük rol oynar. Konuklara göre servis şekli de değişir. Başmisafirin kim olduğuna, yemekte kadın olup olmayacağına göre farklı kurallar uygulanır. Yemekten önce oturma düzeni belirlenir ve provalar yapılır.

Bize bir anınızı aktarır mısınız?

Sakıp Sabancı Bey buraya sık sık gelirdi. Toyota ile yaptığı anlaşma sonrası da Japon misafirleriyle beraber geldi. Düşünün, dünyanın en büyük şirketlerinden Toyota'nın başkanı ve üst düzey yetkililerine servis yapıyorsunuz. Yuvarlak bir masada oturuyorlardı ve camlar da açıldı. Normalde Boğaz'da hız limiti var ama o gün yüklü bir gemi hızla geçti. Büyük bir dalga camlardan içeri girdi. Masa ve misafirlerimiz ıslandı. Sakıp Bey "Çocuklar ne oldu?" diye sorunca bir elemanımız, "Sizin bereketiniz denizden geldi Sakıp Bey" dedi. Hemen Japonca'ya da çevrilen bu söz misafirlerin çok hoşuna gitti. Böylece fiyaskordan son anda kurtulduk ve Sakıp Bey bunu tatlı bir anı olarak hep anladı.

Şampiyonluğun psikolojisi

Türkiye'de spor denince akla ilk futbol geliyor. Maçlar, sonuçlar hatta bazı pozisyonlar bile uzun zaman konuşuluyor. Bazı başarılarla hiç unutulmuyor. Bunlardan biri de A Milli Futbol Takımı'nın 2002 Japonya-Güney Kore 17. Dünya Kupası'nda dünya üçüncüsü olması. 48 yıl aradan sonra Dünya Kupası'na katılma hakkı kazanan A Milli Futbol Takımı tarihinin en büyük başarısına imza attı. 55 kişiden oluşan A Milli Futbol Takımı'nın mentoru Doç. Dr. Turgay Biçer, elde edilen başarıda psikolojik desteğin büyük önemi olduğunu söylüyor.

Bir spor bilimci olarak mentorluk kavramını Türkiye'ye getirdiğini söyleyen Biçer, mentorluğu sporcuyu zihinsel, psikolojik ve duygusal yönden yarışmalara hazırlayan mental antrenör anlamında kullanıyor. Dünya Kupası boyunca A Milli Futbol Takımı'nın yanında olan Biçer, "Öncü, yaratıcı, büyük başarılar üreten, sürekli gelişen ve büyüyen, izleyenlere haz veren, saygın ve ilke merkezli takım olmak istedik. Takım olarak dünya çapında büyük başarılar elde etmeyi hedefledik" diyor. Sporcuları başarıya götüren çalışmaları "Şampiyonluğun Psikolojisi" kitabında toplayan Biçer, genç sporculara ışık tutmayı amaçlıyor.

Bu kitabı hazırlamaya nasıl karar verdiniz?

2002 Japonya-Güney Kore 17. Dünya Kupası'nda A Milli Futbol Takımı'nı ve antrenörleri maçlara hazırlar-

ken takım ruhu, motivasyon ve özgüvenin sağlanması-na yardımcı oldum. Bu amaçla verdiğim eğitimlerin notlarını, akılda kalıcı olması için küçük sporcuların algılayacağı şekilde haplaştırdım. Şampiyon olma sürecinde işin psikolojik boyutlarını anlatan ve bu bilgileri eyleme dönüştüren bu kitap, elimizde özel bir belge olarak kaldı.

A Milli Futbol Takımı'na mentorluk yapma fikri nasıl oluştu?

1994'te Futbol Federasyonu'nda spor psikolojisi eğitimleri vermeye başladım. Eğitimlerde mentorluk kavramını da anlattım. Çünkü daha önce mentorluk pek bilinmiyordu. Psikologlar genel psikoloji dersleri veriyordu. Ancak spor psikolojisi farklı bir konu. Daha önce Galatasaray, Trabzonspor, Kocaelispor ve Efes Pilsen'de çalıştım. Başarılarım duyulunca Şenol Güneş benimle çalışmak istedi ve A Milli Futbol Takımı'nın mentorluğunu yaptım.

Nasıl bir yol haritası çizdiniz?

Bizi bekleyen tuzaklar vardı. Bu eğitimleri onlara göre düzenledim. Önce antrenöründen malzemecisine kadar tüm ekiple hedeflerimizi ortaya koyduk. Vizyon belirleyip anayasamızı oluşturduk. İstedığımız gibi bir milli takım hayal ettik. Öncü, yaratıcı, büyük başarılar üreten, sürekli gelişen ve büyüyen, izleyenlere haz veren, saygın ve ilke merkezli takım olmak istedik. Takım ola-

rak dünya çapında büyük başarılar elde etmeyi hedefledik. Türk futbolunu bir ekol haline getirip dünya barışına katkı sağlamayı vizyon edindik. Böylece A Milli Futbol Takımı'nın var olma nedenini belirlemiş olduk. Daha sonra takımı bu hedefe gitmekten alkoyan nedenleri saptadık. Zayıf taraflarımızı belirledik. Bu noktada en önemli faktör psikolojik becerilerdi. Nerede, nasıl davranılması gerektiği, karakterin oturtulması, soran ve sorgulayan bir tavır gibi beceriler konularında eksiktik. Sporcularımızın bu yönde gelişmesine destek oldum.

Milli Takım'a nasıl destek oldunuz?

Eğitimi önce zorunlu hale getirmedim. Çünkü 55 günlük süreçte böyle bir çalışmayı zorunlu kılsam, antrenmanlar da yoğun olduğu için sporcular bunabilirdi. İlk eğitime üç kişi katıldı. İkinci gün 11 kişi, daha sonra herkes. Eğitimlerde hayata dair her şeyi konuştuk. Bunu sohbet ortamında gerçekleştirdik. Bire bir seanslar da yaptık. Çoğunun Ümit Milli Takımı'nda yetişmelerini sağlamış olmam işimi kolaylaştırdı. Çok keyifli bir çalışma yaptık. Bunu bir yarış olarak değil şölen olarak gördük. Hep şölene çıkar gibi maçlara çıktık. Çünkü her maçın bir şölen olduğuna inandık ve bu şölene hepimiz en mükemmel biçimde hazırlandık.

Dünya üçüncülüğü beklediğiniz bir sonuç muydu?

Aslında sonucu düşünmeden çalıştık. İlk kez katıldığı-

Çünkü spor daha somut. Sporun altyapısı, kondisyonu, psikolojik yapısı iş dünyası için de geçerli. Örneğin şirketlerin insan kaynakları, ürünü, teknolojisi, pazarı var. Spordaki süreçleri farklı biçimlerde oraya da götürebilirsiniz. Tüm dünyada çağımızın lider yönetici anlayışı koçluk. Şirketler de buna doğru döndü. Bu spordan oraya taşındı. Spordaki antrenörler grubu hazırlayan, hedefe ulaşmasına yardımcı olan kişiler.

Türk sporcuları nasıl buluyorsunuz?

Türk sporcuları çok yetenekli. Bence Avrupa'nın en iyi, en saygın, en yaratıcı oyuncularını. Şu an dünyada hemen hemen aynı eğitimler yapılıyor. Bugün İngiltere'de de Brezilya'da da oyun sistemleri hemen hemen aynı. Asıl fark yaratan, futbolcuların psikolojisi.

Peki Türkiye'de profesyonel sporcuların dışındaki kişilerin hayatında spor yeterince var mı?

Türk halkı sporu değil, spor yapmayı seviyor. Spor yapıyor olsaydı bugün binaların yerinde spor merkezleri olurdu. İstanbul'da yeşil alan çok az. Beton yığınına teslim olmuş 15 milyonluk bir şehirde yaşıyoruz. Rekreasyon alanları, spor merkezleri, parklar yok. İnsanlar televizyonun başında, spordan uzak bir yaşam sürüyor. Spor deyince de futbol akla geliyor. Diğer spor dalları ihmal ediliyor. Sporun özü hareket. Hareket insanın doğası olduğu için insan sporla kendini tanır.

Türkiye A Milli Futbol Takımı'nın 2002 Japonya-Güney Kore Dünya Kupası'nda üçüncü olmasında katkısı olanlardan biri de takımın mentoru Doç. Dr. Turgay Biçer. Sporcuları maçlara psikolojik olarak hazırlayan Biçer, verdiği eğitimlerin ipuçlarını "Şampiyonluğun Psikolojisi" kitabında topladı.

mız bir şampiyonada en önemlisi ikinci tura çıkmaktı. Daha ilerisi için hayal kurmadık. Çünkü çok iyi bir takım olmamıza karşın deneyimli değildik. Daha sonra kendimizi küçük görmenin bir anlamı olmadığını anladık. Edindiğimiz her başarı bizi farklı bir boyuta taşıdı. Dünya kupasına her takım farklı şekilde hazırlandı. Türk Milli Futbol Takımı'nın diğer takımlardan farkı bir mentorlarının olmasıydı. Diğer takımların mentoru yoktu. Futbol takımı bir ordu gibidir. Yaklaşık 55 kişi, 55 gün boyunca üç ülke dolaştık. Türkiye'nin ilk kez katıldığı bir şampiyonada, psikolojik destekle büyük bir başarı elde ettik.

Bir takımın başarılı olması neye bağlı?

Başarı için yüksek performans, konsantrasyon, özgüven, inanç, motivasyon, takım ruhu gibi unsurlar etkili. Genel olarak bilimsel yoldan sapmadığınız takdirde disiplinli ve özverili çalışırsanız başarılı olursunuz. Başarılı olmak zor bir şey değil, ama daha önemli olan başarıyı korumak ve geliştirmek.

Bu söyledikleriniz tüm spor dalları için geçerli mi?

İnsanın olduğu her yerde geçerli. Bugün iş dünyasında liderlik ve koçluk eğitimleri veriyorum. Onlara da aynı şeyleri anlatıyorum. Çünkü malzeme insan. Takım çalışması her yerde çok önemli. Spor somut bir olgu. Hem Türkiye'de hem yurtdışında verdiğim eğitimlerde çoğunlukla spor dünyasından modelleri anlatıyorum.

Sporla hastalıklardan korunur ve kültürünü öğrenir. Fiziksel, duygusal, zihinsel anlamda kendini geliştirir. Bugün eğitim aracı olarak sporun yerini alacak hiçbir şey yok. Terörü bile önleyen spor bu kadar önemliken insanların spor yapmaması çok acı. Çocuklukta sporun alışkanlık haline getirilmesi gerekiyor. Spor yapan olmadığı zaman izleyici kültürü oluşuyor. İnsanlar bir takım tutuyor ve bir kimlik kazanıyor. Ona çok şey yüküyor ve kaybolan bir gençlik doğuyor. Böyle bir ülkede çocuklara hiperaktif teşhisi konuyor. Bence çocuklar hiperaktif değil, ilişkiler hiperyavaş. Çocukları korumamız ve onlara sporu sevdirmemiz gerek. Spor yapma kültürünün hayatımıza girmesini sağlamalıyız.

İnsanlar iş yoğunluğundan spora yeterince zaman ayıramamaktan yakınıyor. Spora zaman nasıl ayrılır, neler önerirsiniz?

İnsan istedikten sonra spor yapmaya zaman ayırabilir. George Bush her sabah koşuyor. Dünyanın en meşgul kişilerinden biri bunu yapıyorsa herkes yapabilir. Önemli olan bunu istemek. Sporu bir kültür ve yaşam biçimi haline getirirseniz spordan kopamazsınız. Gittiğiniz her yere spor ayakkabınızı götürebilirsiniz. Yürüyüş ve koşu bile insana çok şey kazandırır. Spor lüks değil, nefes almak gibi bir ihtiyaç. Spor aslında kendinizi ayırdığınız bir zaman. Spor yaparken mutluluk hormonları salgılanır, insanı hastalıklardan korur. Spor en iyi ilaç, en iyi terapi, en iyi arkadaş.

Sporla mükemmelliğin temel psikolojik becerileri

Sevgi ve aşk: Sporunun yaptığı işe aşık olması başarı ve mutluluk yolunda en önemli içsel kaynağıdır.

Özgüven: Özgüven sporunun öz benliğine duyduğu saygı, varlığını her haliyle kabul ediş, kendi sınırlarını bilmek, gerçekçilik ve insanın kendisiyle ve yaşamla barışık olması halidir.

Kendi kendini motive etmek: Usta sporcu kendi kendini motive eder. Dışarıdan motive edilmeyi beklemez. Kendisi için neyin önemli olduğunu bilir ve amacına ulaşmak için bir yol bulur.

Yüksek konsantrasyon: Sporcu kendisi için neyin önemli olduğunu bilir ve onu neden yaptığı bilincinin yanı sıra zihinsel becerilerini antrenmanlarla geliştirerek dikkatini yaptığı işe vermeyi öğrenmiştir.

İyimserlik: İyimserlik umudu, umut çareyi, çare ise hak ettiğine inanmayı doğurur.

Ne istediğini bilmek: Sporcu kendisi için neyin önemli olduğunu bilir ve istediklerinden taviz vermez. Sezgileri ve akli kendisinin rehberidir.

Sorumluluk almak: Sporcu yaşamının, yaptıklarının ve yapamadıklarının tek sorumlusu olarak kendini görür ve bunun sorumluluklarını alır.

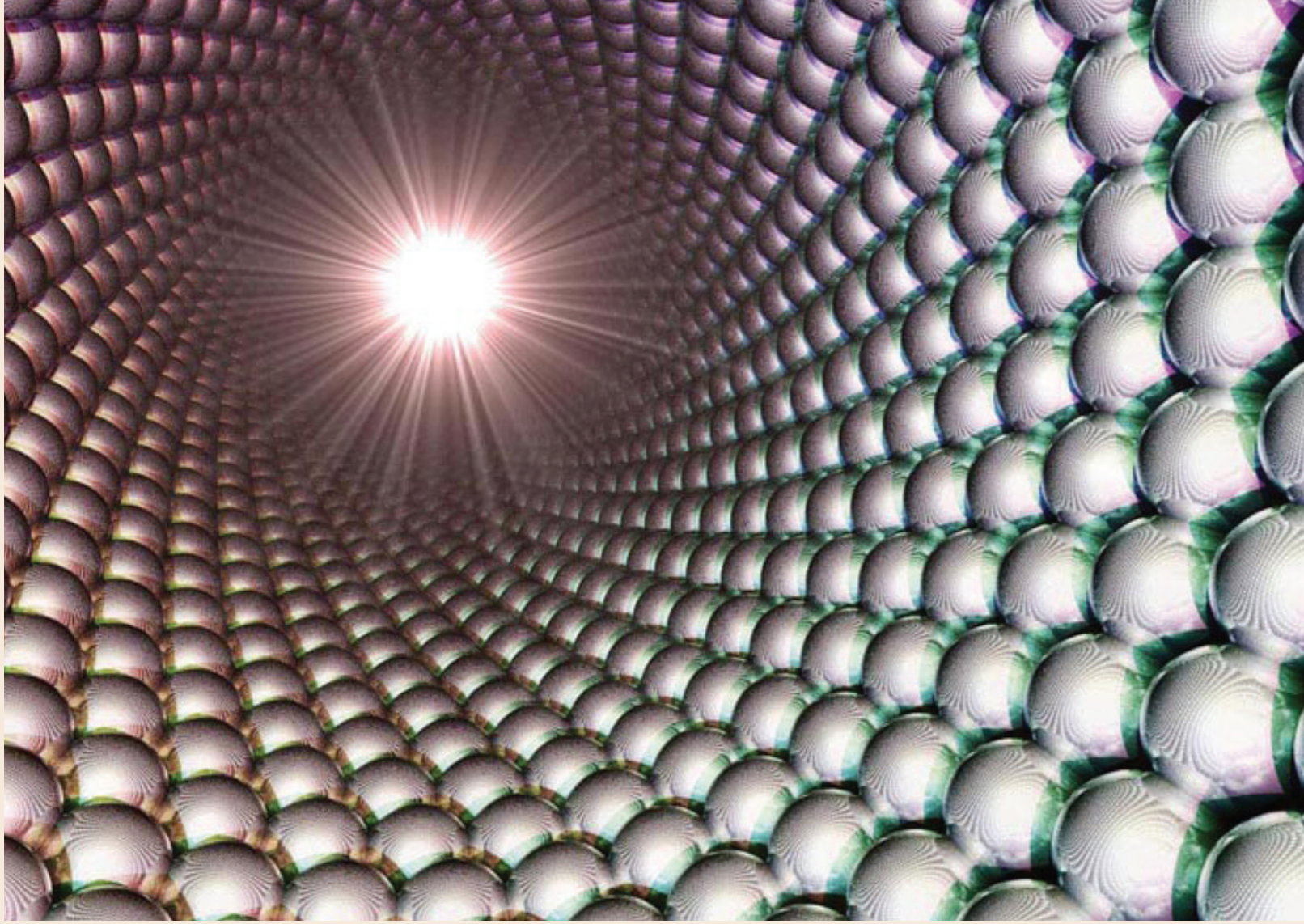
Başarıyı sindirmek ve paylaşmak: Başarıyı sindirmenin ve paylaşmanın bir erdem olduğunu bilir. Her türlü emeğe saygı duyar. Olgun ve yetkin bir kişilik sergiler. Karakteri güçlüdür.

Şampiyonluğun psikolojisi

Doç. Dr. Turgay Biçer futbolcular için hazırladığı sekiz değerle, bireyde çok yönlü gelişim sağlamayı amaçlıyor. Bu cümlelerin sık sık içten ve inanarak tekrarlanması gerekiyor.

- Kendimle, çevremlerim, yaşamla barışığım ve uyum içindeyim.
- Burada olmamın bir anlamı var. Ne istediğimi ve neden istediğimi biliyorum.
- İsteklerimin ve amaçlarımın tüm sorumluluklarını alıyorum.
- İsteklerimi yapabilecek her tür kaynağa ve güce sahibim.
- Futbolculuk yaşam biçimimdir.
- Esnek ve hoşgörülüyüm.
- Herkese, her şey yeter.
- Sağlıklı, başarılı ve mutlu olmayı hak ediyorum.

Anesteziye alternatif, hipnoz

Dünyada cerrahi operasyonlarda anestezi yerine hipnoz kullanımı hızla artıyor. Hipnoz özellikle anesteziye alerjisi olan kişilerde etkin çözüm sağlıyor. Yapılan araştırmalar hipnoz sayesinde hastaların daha az yan etkiye maruz kaldığını ve iyileşme sürecinin daha kısa olduğunu gösteriyor.

Hipnoz sözle, bakışla ya da hipnotik başka araçlarla meydana getirilen bir çeşit uyku hali. Hipnozla çevresel ve düşünsel diğer faktörlerden bir süre uzaklaşıyor, telkinin etkisi altına giriliyor ve kişinin bilinçaltına ulaşmaya çalışılıyor. Hipnoterapi esnasında hasta bilincini kaybetmeden, algılarını ve hislerini değişik açılardan görebiliyor ve hipnoz bittiğinde terapi esnasındaki düşüncelerini hatırlayabiliyor.

Ameliyatlarda hipnoz

Hipnozlu ameliyatlarda hasta ameliyat öncesi doktor tarafından hipnotize edilerek ameliyata hazırlanıyor. Bu aşamada kişiye acı, ağrı, sıkıntı ve endişe duymaması için telkin veriliyor. Hastanın çoğu zaman bilinci yerinde oluyor, fakat gevşediği, rahatladığı ve acı duymamak üzere telkin aldığı için operasyon sırasında hiçbir sıkıntı yaşamıyor. Küçük operasyonlarda hatta uzun süren ameliyatlarda bile hipnoz telkinle acı hissini azalttığı için daha az kimyasal madde kullanımını sağlayarak anesteziye yardımcı oluyor ve zaman zaman kimyasal anestezinin yerini tamamen alabiliyor. Ancak bu çok hassas ve önemli bir iş olduğundan, hipnoz kesinlikle işinin ehli birisi tarafından yapılması gerekiyor.

Hipnozun birçok kullanım alanı var. Bunların başında ruhsal sorunlarda asıl ya da yardımcı tedavi yöntemi olarak kullanılması geliyor. Modern psikiyatrik terapiler hipnozla birlikte uygulandığında panik atak, fobiler, genelleşmiş anksiyete bozukluğu ya da travma sonrası stres bozukluğu gibi hastalıkların tedavi süresi kısılıyor ve tedavinin etkinliği artıyor. Bunun dışında hipnoz sigara kullanımı gibi kötü alışkanlıklara son vermede ve zayıflamak için de yaygın olarak kullanılıyor. Hipnozun son dönemde gündeme gelen yeni kullanım alanları arasında ise ameliyatlarda kimyasal anestezi yerine kullanılması yer alıyor.

Yurtdışında 1990'lerden bu yana hipnoz, tümör alımından estetik operasyonlara kadar geniş bir yelpazede kullanılıyor. Örneğin Belçika'daki Liege Üniversite Hastanesi'nde bir grup doktor bugüne kadar 5 bin 100 operasyonu anestezi kullanmadan hipnozla yaptı. Aslında hipnoz, ameliyatlarda anestezi unsuru olarak ilk kez

1845'de Hindistan'da kullanılmış fakat eterin ortaya çıkmasıyla bu yöntem kısa sürede terk edilmiş. O günden sonra uzun yıllar hipnoz neredeyse hiç kullanılmadı ve halkın hipnoz tedavisine inancı gittikçe azaldı. Ancak 1958'de Amerikan İlaç Birliği dışılık alanında hipnoza başvurdu ve o günden beri de kullanımı artarak devam ediyor.

Hipnoz hakkında çalışmalar

Son yıllarda hipnozun ameliyatlarda kullanılmasına artan ilginin nedenlerinden biri de bu alanda yapılan bilimsel çalışmalar. Bu araştırmalar hipnotize edilmiş hastaların anestezi almış hastalara oranla daha az yan etkiye maruz kaldığını gösteriyor. Bunun yanı sıra hipnoz yardımı alındığında normal anestezi miktarının yüzde 1'i yeterli olduğu için genelde anestezi sonrası görülen baş dönmesi, yorgunluk, mide bulantısı ve bilişsel bozukluklar gibi rahatsızlıklar görülüyor. Liège Üniversite Hastanesi'nden Marie-Elizabeth Faymonville'in 1999'da tiroid hastalarında yaptığı bir araştırma hipnoz yardımıyla ameliyat olan hastaların ameliyattan 15 gün sonra işe başladığını, anestezi gören hastalarınsa ancak 28 gün sonra işe başlayabildiğini gösteriyor. Bu konuda ileri görüntüleme teknikleriyle yapılan araştırmalar hipnozun acı hissini nasıl ortadan kaldırdığını açıklıyor. Dr. Sebastian Schulz-Stübner'in

2004'te yayımlanan çalışmasında 12 sağlıklı kişi deney için gönüllü oldu ve ısı yayan termodlar kullanılarak bu kişilerin acı eşikleri ölçüldü. 10 puanlık bir skala üstünden yapılan ölçümde sekiz puan ve daha üstündeki uyaranlar acı veren uyaranlar olarak kabul edildi. Hipnoz uygulamasından sonra ise gönüllüler daha önce sekiz puan ve üstü verdikleri uyaranlara 10 üzerinden üç ve altı puan verdiler. Hipnotize edilen hastaların beyinlerindeki değişim ise çok etkileyici. Normal bir acı sinyali beyinde, beyin kökünden başlayıp orta beyinden geçen ve kortekste son bulan bir yol izliyor. Kişilerde acının bilinçli hale gelmesi korteks aşamasında gerçekleşiyor. Hipnoz görmüş hastalarda ise sinyal beyin kökünden sonra aynı yolu takip ediyor, fakat kortekse ulaşmadan sonlanıyor ve böylece acı hastanın bilinç seviyesine ulaşamıyor.

Türkiye'de hipnoz

Hipnozun Türkiye'de kullanımı ise sınırlı. Bunun nedenleri arasında hipnoz hakkındaki karşı görüşler ve bu

konuda Türkiye'de yapılmış bilimsel çalışmaların azlığı var. Ancak yine de ülkemizde anestezi yerine hipnozun kullanıldığı ameliyatlara örnekler bulmak mümkün. Bu örnekler daha çok yumurtalık ve bademcik ameliyatı gibi komplikasyon riskinin daha az olduğu birkaç ameliyatta ya da hastaların anestezi maddesine alerjik olması gibi zorunlu durumlarda gerçekleşmiş. Hastalara acı duymamaları için doktorları tarafından telkin yapılmış, hastalar hiçbir acı duymayıp, ameliyat sırasında konuşup şarkı bile söyleyebilmiş ve hatta ameliyat sonrası az acı ve ağrı duymuş.

Tüm bu iyi etkilerine karşın hipnozun kullanım alanı sınırlı, çünkü bu yöntem herkese uygulanamıyor. Hastaların yalnızca yüzde 60'ı hipnoza yanıt veriyor ve bunların da ancak yüzde 15'i derin hipnoza açık. Geriye kalan yüzde 25'lik kısım ise hipnoza hiç yanıt vermiyor. Ayrıca hipnozla yapılan anestezinin hala çok yaygın olmamasının bir nedeni de bazı hastaların ameliyat sırasında hiçbir şey görmek ve duymak istememesi.

Hipnoz yardımı alındığında normalde kullanılan anestezi miktarının yüzde 1'i yeterli oluyor ve dolayısıyla genelde anestezi sonrası görülen baş dönmesi, yorgunluk, mide bulantısı ve bilişsel bozukluklar gibi rahatsızlıklar ortaya çıkmıyor.

Kimler hipnotize olabilir?

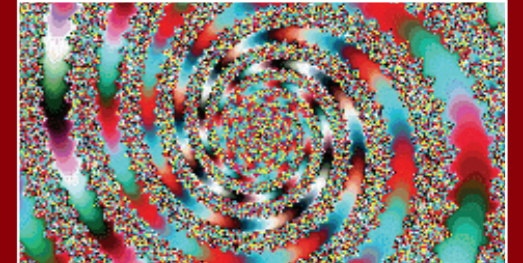
Çocuklar, zeka geriliği olanlar, çok yaşlandığı için dikkatini bir noktada toplayamayanlar ve akıl hastaları dışında herkes hipnotize olabiliyor. Özellikle zeki ve dikkatini bir noktada toplamayı başaran kişilerin hipnotize olması daha kolay.

Kimler hipnoz yapabilir?

Eğitimi alan herkes hipnoz yapabiliyor. Ancak özellikle psikiyatrik sorunu olan hastalara hipnoz, bu alanda çok uzman kişiler tarafından yapılmalı, aksi takdirde ortaya kötü sonuçlar çıkabiliyor.

Hipnozun bölümleri

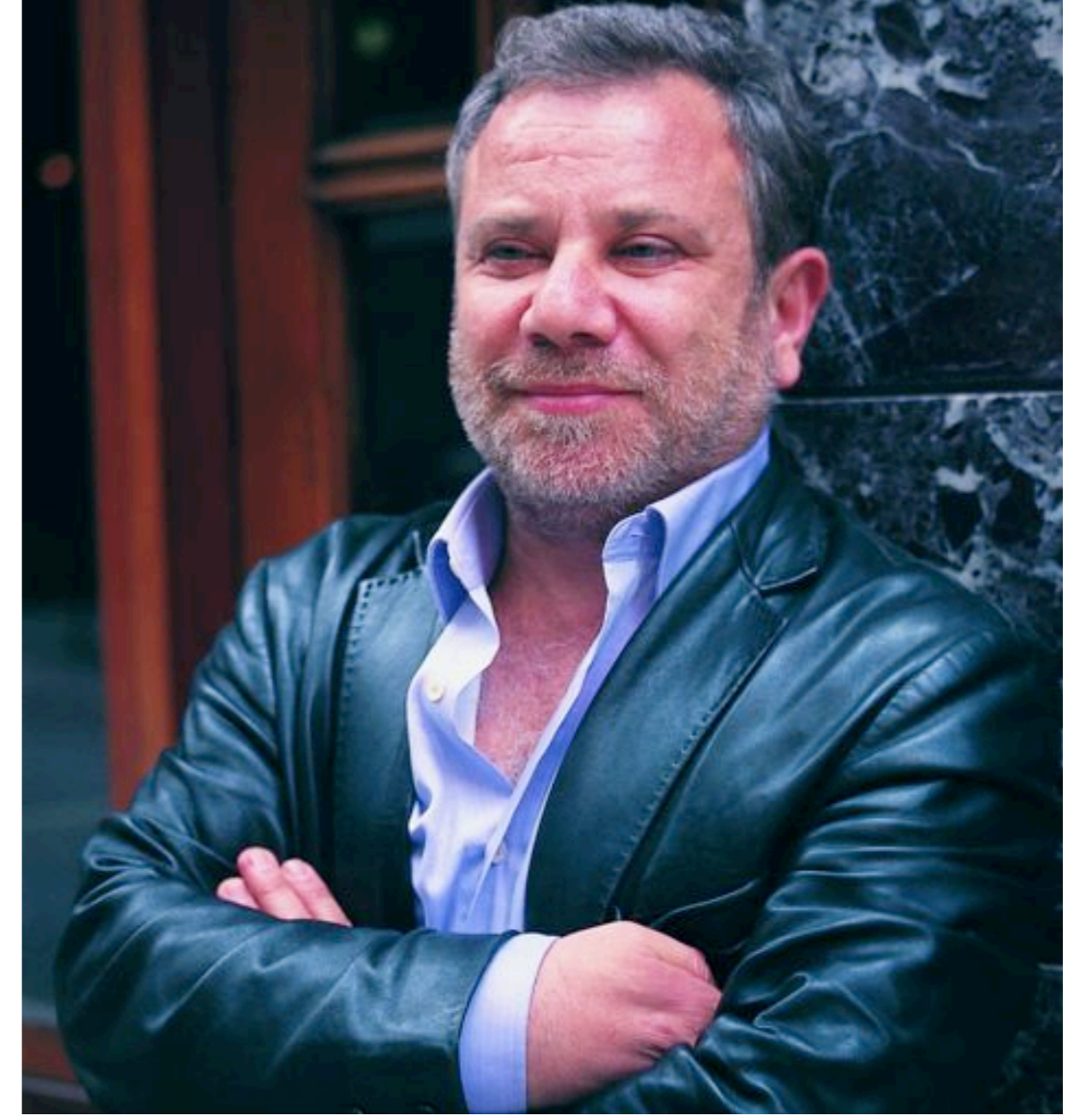
Hipnozun üç bölümü var: Hafif, orta ve derin. Hafif trans hipnozun başlangıcı. Hastada hafif bir rahatlama görülüyor; hastanın gözleri kapalı fakat bilinci açık oluyor. Orta transta, hipnoz belirgin ve daha derin bir hal alıyor. Hastanın bilinci yerinde olmuyor.

Derin transta ise hasta, transtan çıkmadan gözlerini açabiliyor, fakat bakışları donuk oluyor. Dışardaki hiçbir şeyi duymuyor ve görmüyor. Kişide tam bir uyuşukluk hali hakim oluyor.

Hipnoz seansından çıkmama riski var mı?

Hipnoza telkinle girildiği gibi telkinle de çıkıyor. Hipnoz seansından çıkmamak gibi bir risk söz konusu değil. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda böyle bir durumla hiç karşılaşılmamış. Zaten terapi sonrası kişi hipnozdan çıkarılmasa bile bir süre sonra trans yüzeyselleşiyor ve kişi kendiliğinden uyanıyor.

“Aşk iki yaranın birbirine değmesidir”

Cezmi Ersöz, 25 yıldır şiirden denemeye, öyküden anıya kadar edebiyatın pek çok alanında eser veriyor. Yazarken yaşadığını daha iyi hissettiğini belirten Ersöz; “Yazarken hayatımı düzene sokuyor ve ona anlam katıyorum. Benim hayatım asıl yazarken başlıyor” diyor.

Cezmi Ersöz'ü, birbirinden duygusal aşk şiirleri ve şiir tadındaki yazılarıyla tanıyoruz. Beklenen ama hiç gelmeyen sevgiliye duyulan özlem, hüznü bir aylık ve büyük bir aşkın hatıraları, onun mısraları ve satırlarında hayat buluyor. Kendisinden yola çıkarak insanların ortak duygularını anlatıyor ve hissedilen, ama anlatılmayanları dile getiriyor. Herkesin içinde gizli kalmış bir yerlere dokunuyor. Bu nedenle; “Beni seven çok sever, sevmeyen de nefret eder” diyor. Ersöz, mutsuz olduğu ve acı çektiği dönemlerde yazı yazıyor. Yazı yazmasının amacı ise önemsenmek ve sevilmek.

Henüz ilkokul dördüncü sınıftayken yazar olmayı kafasına koyan Ersöz'ün kalem ve kağıtla buluşmasının ilginç bir öyküsü var. Ersöz çocukken dikkat çekmek için ailesine ilginç hikayeler anlatıyor. Bunlar tamamen kurgu hikayeler... Yangın çıktı, tramvay devrildi gibi. Bir süre sonra anne ve babası bir sorun olduğunu düşünerek Ersöz'ü psikoloğa götürüyor. Psikolog, Ersöz'ün hayal gücünün çok yüksek olduğunu, ileride yönetmen ya da yazar olabileceğini söylüyor ve onu rahat bırakmalarını tavsiye ediyor. O günden sonra anne ve babası Ersöz'ü rahat bırakıyor. O da kağıdı ve kalemi alıyor eline, düşüncelerini yazarak iletmeye başlıyor. Ailesinin onu önemsemeye başladığını görüyor. Bir daha da yazı yazmayı bırakmıyor...

Ersöz şiir, deneme, anı, biyografi ve öykü gibi edebiyatın pek çok dalında 25 yıldır eserler veriyor. Edebiyat

eleştirmenleri tarafından “türler arası yolculuk” olarak adlandırılan farklı ve Türkiye’de ilk kez uygulanan bir tarzı var. Bugüne kadar 20 kitap yazan Ersöz'ün son kitabı “Derinliğine Kimse Sevgili Olamadı” ismini taşıyor. Ersöz kitapla birlikte okuyucularına kendi sesinden müzik eşliğinde şiirlerini seslendirdiği bir de CD hediye ediyor. Bugünlerde bir roman ve tek kişilik oyun üzerine çalışan Ersöz, ünlü mizah dergisi Leman’da da yazılar yazıyor.

Zorluklar ve mücadelelerle geçen bir yaşamınız var. Bu anlamda yaşadıklarınızın yazdıklarınıza ne yönde katkısı oldu ve oluyor?

Kolay bir yaşamım olsaydı bu kadar gerçekçi yazamazdım diye düşünüyorum. Karşılaştığım engeller ve travmalar beni hep kamçılıdı. O duyguları yaşadığım için kendimi şanslı hissediyorum. Başkalarının acılarına ortak olmayı empati kurarak öğrendim. Merhamet duygum gelişti. Acılar insanı duyarlı kılıyor. Yazmak ise daha da duyarlı kılıyor. Başka insanların hayatına ışık tutmak için acılar önemlidir. Yazarken yaşadığımı daha iyi hissediyorum. Yazı yazmak dışındaki hayatım, bana paramparça gibi geliyor. Yazarken hayatımı düzene sokuyor ve ona anlam katıyorum. Benim hayatım asıl yazarken başlıyor.

Şiir ve yazılarınızı nasıl bir ruh hali içinde yazıyorsunuz? Mutluyken bir şey yazamıyorum. İnsanlar tarafından

Bir şair olarak Cezmi Ersöz, aşkın tanımının olmadığını söylüyor ve şu yorumu yapıyor; “Aşk iki yaranın birbirine değmesidir. Akıldışı bir duygudur. Bu nedenle ‘aşık oldum’ deyip evlenenlere üzülüyorum. Çünkü aşk evlilik kurumunun içine girdiği zaman havasız kalır ve ölür”.

ödüllendirildiğimde, başarının yolları açıldığında, etrafımda sevdiğilerim varken ve övgülerle dolu bir yaşamın içinde kendimden uzaklaşıyorum. Mutsuzluk ve acı bana yazı yazdırıyor.

Şiir ve yazılarınızın okurlar üzerinde nasıl bir etki yaratmasını istiyorsunuz?

“Yazılarınızda kendimden çok şey buluyorum” diyorlar. Bunlar beni mutlu ediyor. Ama ben; “Hiç düşünmediğim bir şeyi yazmışsınız. Yazdıklarınız çok ilgimi çekti” demelerini tercih ederim. Yeni bir tarz, duygu ve düşünce biçimi yaratarak onların gözünde değerlendirilmem beni daha onurlu kılar.

Okuyucu kitleniz kimlerden oluşuyor?

Okurlarım duyarlı, kendileriyle yüzleşmeyi seven ya da yüzleşmeyi zorunlu gören, kendisini sorgulamayı bilen, iç dünyası zengin, kırılgan, haksızlığa uğrayan, başkalarının acılarını kendi acıları gibi düşünen ve hayatla sorunu olan insanlar. Her yaş grubundan okurlarım var, ama daha çok üniversite gençliği okuyor. Lise gençliği de kitaplarımı okumaya başladı. 70 yaşında okurum olduğu gibi, 13 yaşında olan da var. Üç yıl önce gelen mektup sayısı 15 binin üzerindediydi. Ama şimdi yalnızca cezaevlerinden mektuplar alıyorum. Daha çok e-mail’le haberleşiyoruz. Okuyucularım, en yakınlarıyla bile paylaşamadıkları sırlarını benimle paylaşıyor. Aramızda yazar okur ilişkisinden çok bir dostluk ilişkisi var.

Okurlarınızdan birisi “Sizin sayenizde intihardan kurtuldum” demiş. Neden? “Intihara teşebbüs ettim” diyenler oldu mu?

Evet, okurlarımdan birisi “Intihar etmeyi düşünüyordum ama yazılarınızı okuyunca vazgeçtim” dedi. Bunu söyleyen kişi çok karmaşık duygular içindeymiş. Kendisini çok yalnız hissediyormuş. “Benim gibi düşünen ve hissedeni kimse yok. Ben neden yaşıyorum ki?” diye düşünüyormuş. Yazılarımı okuyunca “Benim gibi düşünen biri daha var. Başkaları da olabilir. O zaman ben yaşamalıyım” demiş.

“Sosyal insan şiir yazamaz”

Yazım tarzınızı nasıl tanımlarsınız?

Edebiyat eleştirmenlerinden Necmi Alpay benim yazı tarzımı “türler arası yolculuk” diye nitelendirdi. Edebiyatın deneme, öykü, biyografi, anı, günce, mektup, röportaj ve şiir gibi birçok alanında ürün verdim. Daha sonra bütün bunlar metinlerimde bir araya geldiler. Denemelerimde öykü tadı vardır. Röportaj teknikleri de hissedilir ve üslubu şiirselidir. Mektup ve anı türlerine benzeyen öğeler de içerir. Yani bütün türler bir potada erir. Bu tarzı, Türkiye’de ilk uygulayan benim. Yazdıklarına, türler arası metin diyebiliriz.

Sizce şairin tanımı nedir?

Şair, dünyaya çok farklı bakan ve algıları çok gelişmiş

birisidir. Özel duyguları vardır. Bir şairin çok bilgili ve kültürlü olması gerekmez. Ama özel hassasiyetlerinin olması gerekir. Yazdığı dili iyi bilmeli ve ona iyi hakim olmalıdır. Şair aynı zamanda kendi diline katkı yapan kişidir. Yazarlar gibi dili, şairler geliştirir ve yeniler. Yeni düşünme ve hissetme yöntemleri yaratırlar. Şairler yaban insanlardır. Çünkü fazla sosyal olan bir insan çok sık şiir yazamaz. Şair mantıktan uzaktır. Mümkün olduğu kadar para ve ticaretten de uzak yaşamalıdır. Yani yaban bir hayat sürmelidir.

Bir şair olarak günümüz aşklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Artık bütün duyguları “aşk” adı altında değerlendiriyoruz. Marx’ın “Kati olan her şey buharlaşıyor” diye bir sözü vardır. Gerçekten hayatımız buharlaşıyor. İnsanlar artık birbirlerine değer vermiyorlar. İnsan ilişkileri, özne ilişkileri olmaktan çıkıyor ve nesne ilişkileri haline geliyor. Sevgi, sadakat, bağlılık ve vefa gibi duygular yerini gündelik ilişkilere bıraktı. Bu da beraberinde yalnızlık ve güvensizliği getiriyor. Aşkı yok ettiler. Çünkü her şey çok kolay yaşanıyor ve tüketiliyor. Eskiden insanlar cezaevinden birbirlerine mektuplar yazardı, yıllarca birbirini bekleyen sevgililer vardı. Bugün insanlar elektronik ortamda tanışıyor ve beraber oluyorlar. Bu da aşk gibi büyük duyguları yok ediyor. Aşk sabır ve hayal gücüne bağlıdır. Hayallerinizi kullanmaz ve geliştirmezseniz büyük duygular körelir.

“Aşık olup evlenilmez”

Sizden “aşkı” tanımlamanızı istesem ne dersiniz?

Aşkın tanımı yoktur. Hayat gibi... Hayatın tanımını yapabilir misiniz? Aşkı tanımlarsak, sınırlandırmış oluruz, anlamını kaybeder. Binlerce tanım yapabilirim, ama hepsi eksik kalır. Belki bir yorumda bulunabilirim. Bana göre aşk; iki yaranın birbirine değmesidir. Aşk, bir mucizedir. İnsanın hayatı boyunca bir ya da iki kez yaşayabileceği bir duygudur. Aşk bitimli, kırılgan ve kısa süreli bir duygudur. Ömür boyu sürmez. Sevgiye de dönüşmez. Aşk genellikle hazin biter. Bence herkesin içinde kılıç yarası gibi bir aşk yarası vardır. Bu yara asla geçmez, ancak kabuk bağlar ve zaman zaman yeniden kanar.

Bu kadar anlamlı aşk şiirleri yazan bir kişi aşklarını nasıl yaşar?

Aşkı nasıl yaşadığınızı karşınızdaki insana bağlıdır. Ama genellikle yarası olan ve beni yaralayan insanlara aşık olurum. Çok güzel birine aşık olmam. Mutlaka bir iç dünyası ve ruhu olmalı. Ben o kişiyle ruhsal bir bütünleşme yaşamalıyım. İçimde bir şeye dokunmalı. Ben bir kez ciddi bir aşk yaşadım. Beni çok yaraladı ve yıllar boyu unutamadım. Aşık olduğum kadını tanımak için onlarca kitap okudum. Söylediği sözleri aklımda tutuyor ve daha sonra neden o sözü söylediğini düşünüyordum. İç dünyasını çözmeye çalışıyordum ve bunu

yaparken de yazıyordum. Aşk, akıldışı bir duygudur. Bu nedenle “aşık oldum” deyip evlenenlere üzülüyorum. Çünkü aşk başka, evlilik başka bir şeydir. Evlenmek için uyum, mantık, anlaşabilmek ve sohbet edebilmek gibi bazı şeyler gerekir. Aşk, evlilik kurumunun içine girdiği zaman havasız kalır ve ölür.

“Sanatçılar buzkıran gemileri gibidir”

Yazılarınızda aşkın yanı sıra toplumsal konulara da değiniyorsunuz. Sizce bir yazar ya da şair toplumun önünde mi olmalı, yoksa ona ayna mı tutmalı? İkiisi de olmalı. Ama her şeyden önce toplumun önünde olmalı. Ben sanatçıları “buzkıran gemileri”ne benzetiyorum. Kuzey ülkelerinde çok soğuk aylarda nehirler donar ve yük gemileri geçemez. Nehirleri açmak için önden buzkıran gemileri gider, nehiri açar ve yük gemileri ondan sonra hareket eder. Buzları önyargılar, tabular, bastırılmış duygular ve şartlanmalar olarak düşünüyorum. Yazar, bunları kırar. Bunları kırarken de topluma ayna tutar. Toplumu yeniliklere açar. Bunun için de birçok şeyi göze alır. Yazar, hiçbir yere bağımlı değildir. Bir ideolojinin yazarı olmaz. Yazar, ideolojiler üstüdür.

Yazı yazarken zaman zaman tıkanıdığınızı hissettiğinizi anlar oluyor mu?

Tıkanıdığımı hissettiğim anlar çok sık olur. Böyle anlar-

Türkiye’nin bugünkü durumunu şiirlerinizden biriyle anlatmanızı istesem hangisini seçersiniz?

“İki Karanlık Orman Birbirini Sevse Ne Olur Sevmese” isimli şiirimi seçerdim. Çünkü günümüzde insan ilişkileri çok değişti. Dostluk, vefa ve arkadaşlık gibi insanı değerler anlamını yitirdi. Para her şeyi belirleyen bir şey haline geldi. Çok üzgünüm ve kendimi çok yalnız hissediyorum. Özellikle son birkaç yıldır insanlara güvenim sarsıldı. Büyük hayal kırıklığı yaşıyorum.

İki Karanlık Orman Birbirini Sevse Ne Olur Sevmese

Güvenmek diye bir şey yoktur aslında; dillerin ve yüzlerin altında başıboş korkular dolaşır; bense korkumu ölümümün altına sakladım hep korkumun kokusunu aldılar kaçtım; kovaladılar... İki karanlık orman birbirine güvense ne olur; güvenmese, sevmek diye bir şey yoktur aslında; dillerin ve yüzlerin altında başıboş yalnızlıklar dolaşır; uydurulmuş anılar, sahte öyküler... Hiç kullanmadığım yerlerimi bıraktım onlara, yine de son kapıma dayandılar kapının ardı karanlık bir deniz; deniz de sızım, kalbimdeki sızım, son inancım; onu da gördüler... Artık şimdi o karanlık denizde “binlerce hiç kimseyim”; İki karanlık orman birbirini sevse ne olur; sevmese...

da şiir okurum, film izlerim, sokağa çıkarım... Yazar tıkanınca bir süre yazı yazmayı bırakmalı. Hayatını savurmalı, sonra tekrar toparlamalı.

Peki edebiyatın popülerleşmesi ve daha çok sayıda kitap yayınlanmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Son yıllarda “piyasa edebiyatı” diye bir edebiyat ortaya çıktı. Yayıncılık sektörü çok gelişti. Yayıncılık dünyasına büyük holding ve bankalar girdi. Yayıncılık, kazandıran bir sektör haline geldi. Günümüzde birçok kişi, isim yapmak ve itibar kazanmak için kitap yazıyor. Bu kitaplar çok da iyi tanıtılıyor. Ancak piyasa edebiyatı, gerçek edebiyatı gölgeliyor. Değerli edebiyatçılarımız unutturuluyor. İyi kitap yazmayan kişiler popüler oluyor. Bir kitap ne kadar çok satarsa, o kadar değerli olduğu imajı yaratılıyor. Bu da gerçek edebiyatın niteliklerinden uzaklaştığımızı gösteriyor. Bu kitaplar kalıcı değil. Saba bun köpüğü gibi... Bir kişinin kitapları çok satıyor, ama altı ay sonra o kişi unutuluyor.

Yazarlıktan para kazanıyor musunuz?

Kit kanaat geçiniyorum. Ne evim var ne de arabam. Hiçbir kitabım basılmasa bir yıl sonra aç kalırım.

Kimleri okursunuz?

Kafka, Dostoyevski, Virginia Woolf, Thomas Mann, Stefan Zweig, Nâzım Hikmet, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Edip Cansever.

Anı koleksiyoncusu

Hindistan'da Richard Gere ile röportaj yapmak, Peru'da pembe yunuslarla yüzlemek, yerçekiminin olmadığı bir uçakta ayakların yerden kesilmesi ve "Günlerden bir gün yine Amazon'dayım"la başlayan cümleler kurabilmek... Bütün bunları tek bir kişinin yaşaması imkansız gibi görünebilir, ama değil. Aramızda bunların çok daha fazlasına tanıklık eden şanslı kişiler var.

Haberci ekibinden tanıdığımız Meltem İnan, bu kişilerden biri. Hayretler içinde dinlediğimiz, "bu kadar da olmaz" dediğimiz olayları bire bir yaşadı ve yaşamakla kalmadı, bizlerle paylaşmak için kaleme aldı. Sonuçta, İnan'ın Haberci ekibiyle birlikte gittiği 19 ülkede yaşadıklarını anlattığı "Anı Koleksiyoncusu" ortaya çıktı. Bugüne kadar 54 ülke gezen İnan'ı, yazmaya Mehmet Ali Birand teşvik etmiş. ODTÜ İngilizce öğretmenliğinden mezun olduğu dönemlerde İnan'ın aklında televizyonculuk ve dünyayı gezmek varmış. Televizyonculuğa 1994 yılında 32. Gün Programı'nda başlayan İnan, daha sonra Haberci ekibine dahil oluyor. Böylece hayallerini gerçekleştirmek için yaşamında yepyeni bir kapı aralanıyor.

İnan, anı koleksiyonunun dünyada sahip olunabilecek en zengin ve hiçbir zaman kaybolmayacak tek koleksiyon olduğuna inanıyor. Bugüne kadar öyle anılar biriktirmiş ki kıskanmamak mümkün değil. Dünyaca ünlü aktör Richard Gere ile röportaj yapan tek Türk olan İnan, karşılaştıkları ilk anı şöyle anlatıyor; "Hollywood'un en çekici ve seksi erkeği karşıma gelip oturacak diye düşünürken, şefkatli, mütevazı, ayakları yere basan ve ağabey gibi görülebilecek bir insanla karşılaştım. Üzerinde yırtık bir eşofman altı, sıradan bir kazak ve başında bir şapka vardı." Röportajdan bir yıl sonra Gere ile tekrar bir araya gelen İnan, ona kahve falı bile bakmış.

İnsanlarla gülerек ya da hüznlenerek paylaştığımız anılar yaşamımızda önemli yer tutar. Haberci Programı'ndan tanıdığımız Meltem İnan, gezdiği ülkelerde tanıdığı insanları, dinleri, inançları, yediği yemekleri ve tanık olduğu her şeyi "Anı Koleksiyoncusu" isimli kitabında topladı.

Coşkun Aral ile tanışmanız ve Haberci ekibine dahil olmanız nasıl oldu?

32. Gün Programı'nda çalışırken Mehmet Ali Birand ile sık sık sohbet ederdik. Bana; "İleride kendini nerede görüyorsun? Ne yapmak istiyorsun?" diye sorardı. Ben de; "Güney Amerika'ya gideyim, üç hafta bir kabileyi yaşayayım, yaşadıklarımı belgeleyeyim ve gelip onu yayınlayayım istiyorum. Ama bunun sizin konseptinize uymadığının farkındayım" derdim. O dönemde Haberci programı yoktu. Hatta Türkiye'de dünyadaki kabilelerin varlığı bile bilinmiyordu. Mehmet Ali Birand da; "Tamam, git yap" dedi. Ama ben o zaman belgeselin nasıl yapılacağını bilmediğim için bunu gerçekleştiremedim. Coşkun Aral'ın Çin'de yaptığı ilk programı televizyonda görünce donup kaldım. Onunla çalışmam gerektiğini düşündüm ve hemen gazeteci arkadaşlarımdan Coşkun Aral'la konuşmalarını rica ettim. Ardından Aral'la yaptığım yüz yüze görüşme sonunda onunla çalışmaya başladım.

Haberci ile yaşamınız nasıl değişti?

Çocukluk arkadaşlarıma soracak olsaydınız, "Meltem böyle bir işi yapacak en son insan" derlerdi. Çünkü bünyem zayıftı, çabuk hastalanırdım, çabuk yorulurdum ve ellerimi günde defalarca yıkardım. Ama sonra insanın sınırlarını kendi kafasında çizdiğini gördüm. Haberci programı, "Yapamayacağım" dediğim şeylerin altından kalkmamı sağladı. Bu da o dönemde, "Neden

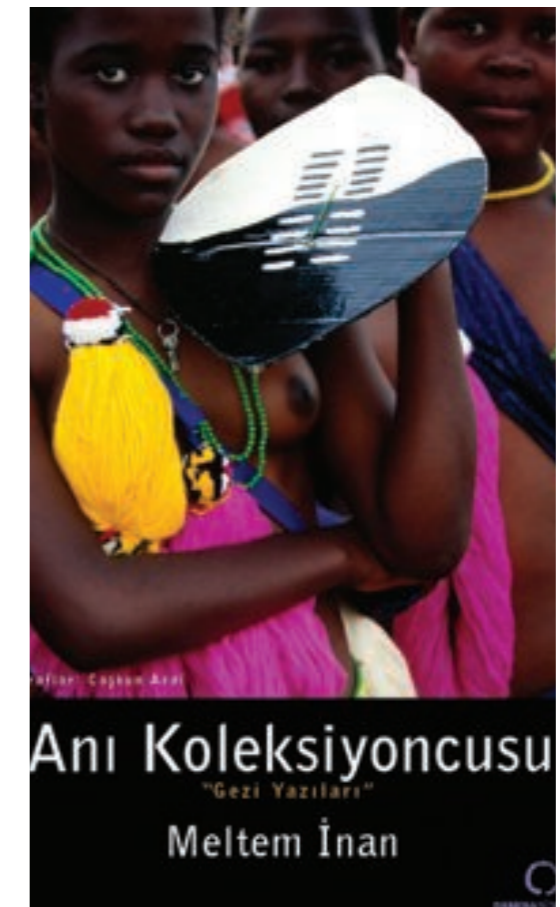
denemeden, tecrübe etmeden, adım bile atmadan yapıp yapamayacağıma dair kendi kendime sınırlar koymuşum" diye sormama neden oldu. İnsanın en önemli özelliklerinden biri farklı koşullara çok kolay adapte olabilmesi. Böcek korkusu, pis mekanlar, hijyenik sorunlar ve uzun yürüyüşler üçüncü seyahatten sonra sorun olmamaya başladı.

Anı koleksiyoncusu olmak nasıl bir duygu?

Müthiş bir duygu. Çünkü dünyada sahip olacağınız hiçbir koleksiyon, ruhunuza ya da kişiliğinize anı koleksiyonu kadar çok şey katmaz. Ailenize ya da arkadaşlarınıza bir araya geldiğinizde yaşadıklarınızı her zaman anı koleksiyonuna eklersiniz. Genellikle sıradışı ve iz bırakan anılarımızı birbirimize anlatırız. Her eklediğimiz anı, bizim ruhumuzda ya da kişiliğimizde bir şeyleri şekillendirir.

Gittiğiniz ülkelerde gördükleriniz ve yaşadıklarınız yaşamınıza neler kattı?

Çok farklı din ve inanış biçimlerine tanıklık ettim. Malezya'da anemist bir topluluk var. Atalarının ruhlarının yaşadığına inanıyor ve onlara tapıyorlar. Hindistan'da inekler kutsal, Hindu tanrılarına tapılıyor. Kuzey'de Budizm var. Tayland'da birtakım insanların içine Çin tanrılarının girdiğine inanılıyor. Bu tanrılar, tanrı olduklarını ispatlamak için yanaklarını deliyorlar. Bütün bunlara tanık olduktan sonra, "Kim cennete gidecek?" diye soruyorsunuz. Her tanıklık ettiğiniz din ya da inanış biçiminden kendinize uygun olanı alıyorsunuz. O size bir şey katıyor, ama her şeyden önemlisi bu kadar çok farklılığa tanıklık etmek hoşgörünün gelişmesini sağlıyor. İnançtan etkilenmekten çok inanca saygı duymayı öğrendim. Dalai Lama ile röportaj yaptığımda ona; "İnsanlar neden Budizm'e ilgi duyuyor?" diye sordum. O da; "İnsanlar birbirinden çok farklı ve tek bir dinin in-

sanları mutlu etmesini bekleyemeyiz” dedi. Farklı dinler olmalı ki her insan kendine uygun olanı seçebilsin. Aslında bütün din ve inanışların özünde, iyi insan olmak ve vicdana kulak vermek mesajı var. O mesajı aldığınız zaman hangi din ya da inanış biçimine bağlı olduğunuz önem taşımıyor.

Kadın gezgin olmanın zorlukları neler?

Bir kadın olarak özellikle kontrolsüz bölgelerde tecavüz tehlikesiyle karşı karşıya kalıyorsunuz. Kendi ülkenizin sokaklarını ya da gece saat kaçta kadar dışarıda dolaşmanız gerektiğini biliyorsunuz. Gittiğiniz ülkeyi o kadar iyi tanımadığınız için böyle bir tehlike söz konusu olabiliyor. Psikolojik anlamda gideceğiniz yere kendinizi programlayıp hazırladığınız zaman bu saydıklarım dışında herhangi bir dezavantaj yaşamıyorsunuz. Yabancı bir ülkede kadın olmanın avantajları da var. Örneğin, Müslüman ülkelerde erkeklerin kadınların yanına yaklaşmasına izin vermezler. Ama kadın olduğunuz zaman kadınların olduğu yerlere rahatça girip fotoğraf çekebiliyorsunuz. Erkek olsaydım bazı durumlarda bana kaba davranabilirlerdi. Ama kadın olunca karşınızdaki kişi daha nazik davranmaya çalışıyor. Siz de o nezaketten faydalanarak istediğinizi yaptırma şansına sahip olabiliyorsunuz.

Peru'da pembe yunuslarla yüzmüşsünüz. O anda ne hissettiniz?

Benim yunus takıntım vardı. O kadar ki her doğum günümde arkadaşlarım mutlaka yunusla ilgili bir şeyler alır. Daha önce İsrail ve Küba gibi ülkelerde de yunuslarla yüzdüm. Ama araştırma yaparken Peru'da pembe yunusların olduğunu duyunca çok şaşırdım. Pembe yunus bir oyuncakçı dükkanında bile zor bulunabilecek bir şey. Amazon Nehri'nin içindeki mineral ve kimyasallardan dolayı, Peru'daki yunuslar pembe. Denizlerdeki

yunuslardan farklı bir diğer özellikleri de, burunlarının daha uzun, zekalarının daha gelişmiş olması. Peru'da yunuslarla yüzdüm, ama onlara çok yaklaşmadım. Yüzgecini ve pembe rengini görebiliyordum. Yunuslar o yörenin halkı için bir balıktan çok bir efsane haline gelmiş.

Bir de Peru'da geleneksel bir fare yemeği yemişsiniz. Hiç tereddüt etmediniz mi? Tadı nasıldı?

Kültürümüzde tavuk ne ise Peru kültüründe de fare yemek o anlama geliyor. O program yayınlandığında olumsuz tepkiler aldım. Ama sahip olduğunuz bakış açısı, değer ve inanış biçimlerini koruyarak bir ülkeye giderseniz, o ülkeden bir şey anlamaz zor. Gittiğiniz ülkede gördüklerinizi, o ülkenin insanları gibi doğal karşılamak zorundasınız. Fare yemeğini yerken tabii ki, “Nasil yiyeceğim?” diye düşündüm. Ama o tecrübe bende bir şeyleri değiştirecekti ve ben dünyanın hiçbir yerinde bir daha öyle bir şey yaşamayacaktım. Fare yemeğini bunları düşünerek yedim ve gerçekten de çok lezzetliydi. Mısır'a gidince piramitleri ziyaret ediyorsanız, Peru'ya gidince de o yemeği yemelisiniz.

Tadı nasıldı?

Tadını tavuğa çok benzettim.

Kitapta “Eğer ölmeden önce yapılması gereken 10 şey diye bir liste yapmak gerekseydi Umhlanga (bakireler) Festivali'ne katılmak bu listenin en üst sıralarında yer alırdı” diyorsunuz. Sizi bu sözü söyleyecek kadar etkileyen neydi?

Seyahat için Hindistan ve yaşamak için Mexico City'yi tavsiye ederim. Aynı şekilde hemen gidip görülecek ülkelerden biri Swaziland, diğeri de Küba. Swaziland, bizim kafamızdaki Afrika imajına bire bir uyan bir ülke. Turistik haliyle değil, doğal haliyle görebileceğimiz ülkelerden birisi. Sokakta yürürken çıplak ayaklı, üzerinde ge-

leneksel kabile kıyafeti, başında tüyleri olan ve hayvan kemiklerinden yapılmış kolyeler takan insanlar görebiliyorsunuz. Umhlanga Festivali, o gelenekten gelen 100 yıllık bir festival. Swaziland, Güney Afrika gibi çok gelişmiş bir kıtada küçük bir nokta gibi hapsolmuş bir ülke. Bize yüzyıllar öncesinin geleneklerine tanıklık edebilme ve zaman makinesine girebilme şansını veren bir ülke. Değişimden etkileneneğini, o halini çok fazla koruyamayacağını düşünüyorum. Bu nedenle Swaziland'ı hemen görmenizi tavsiye ederim. Küba için de aynı geçerli. Fidel Castro öldükten sonra Küba'nın nasıl bir ülke olacağını kimse bilmiyor. Örneğin Küba'da hiçbir reklam panosu yok. Reklam kirliliği olmayan inanılmaz bir ülke.

Peki Swaziland'da insanlar yalnızca o festivalde mi eğleniyor?

O festivalde aslında dünyanın en büyük çöpçatanlık operasyonu gerçekleştiriliyor. Kral o festivalde kendisine eş seçiyor. Ülkedeki yaklaşık 30 bin bakire kız kralın önünden şarkı söyleyip dans ederek geçiyor. Festival sırasında kral kendisine iki ya da üç tane eş seçiyor. Aynı zamanda ülkenin bekar erkekleri de oraya geliyor. Çünkü festival onların da eş seçme ve beğenme yeri. Ülkenin bütün genç kızlarını bir arada görebiliyorlar.

Sudan'da iki kez ölümle burun buruna gelmişsiniz, başınıza silah dayanmış. Böyle durumlarda soğukkanlılığınızı nasıl koruyorsunuz?

Ölüm “geliyorum” demiyor. Ben hep ölüm korkusu yaşamak için ölümün yaklaştığını hissetmek gerektiğini düşünürdüm. Yaşadığım birçok tehlikeli olaydan sonra, “Bu gerçekten tehlikeliymiş ve ben ölebilirdim” diyorum. Ama yaşarken tehlikenin çok fazla farkında olmuyorum. Soğukkanlılığımın, olayın ciddiyetini anlamamış olmamdan kaynaklandığını düşünüyorum. Sudan'da Hamad el Nil Türbesi'ni ziyaret etmiş, otele dönmeye

Ganj suyunda özenle yıkanan çamaşırlar nehir kenarında aynı özenle kurutuluyor (Fotoğraf: Coşkun Aral)

çalışıyorduk. Ama birden ara sokaklarda kaybolduk. O sırada sokaklarda sıkça rastladığımız güvenlikten sorumlu askerlerden biri yüksek sesle bize bağırma başladı. O anda ben arabanın içindeydim, şoföre durması gerektiğini söyledim ama anlayamıyorduk. Açık olan camdan bize doğru uzanan bir namlu sesi duydum. Şoför sonunda elimi omzuna koyunca durması gerektiğini anladı ve durdu. Eğer devam etseydi asker ateş edip bizi öldürebilirdi. Benzer bir tehlikeyi Barzani ve Talabani'nin çatıştığı dönemde Irak'a gittiğimde yaşadım. Arabayla giderken iki tarafın birbirine ateş ettiği bir cephenin ortasında kaldık. Atılan toplardan birisi yanımıza düştü ve hedefin biz olduğunu, aslında onların birbirlerini vurmadıklarını anladık. Bizi düşman zannedip vuruyorlardı. O sırada çok soğukkanlıydım. Ama Türkiye'ye döndükten sonra orada ölebileceğimi anladım.

Richard Gere ile röportaj yapan tek Türk'sünüz. Bize röportajdan gözlemlerinizi anlatır mısınız?

Hindistan'da bulunduğum dönem çok önemli bir dönemdi. Tibet'in sürgündeki yaşamına başlamasının yıldönümlerinden birisiydi. O dönemde 10 gün boyunca Dalai Lama öğretiler veriyordu. Ben Richard Gere'in orada olacağını tahmin ediyordum, ama emin değildim. Dalai Lama'nın özel kalemliyle sohbet ederken Gere'in de orada olduğunu öğrendim ve beni bir heyecan sardı. Hemen ona Dalai Lama ve Tibet Budizm'ini dışarıdan birisinden dinlemenin ve Gere ile röportaj yapmamın ne kadar güzel olacağını anlatmaya çalıştım. O da bana; “Ben konuşup sana geri dönerim” dedi. Otele gittiğimde şu mesajla karşılaştım; “Yarın Richard Gere sizi otele lobisinde bekliyor. Ama üç soru soracaksınız ve saçma sapan sorular olmayacak.” Bu mesajı okuyunca sert bir adamla karşılaşacağımı düşündüm. Soruları hazırlamaya başladım, ama bir sorunun içinde birçok soru sormaya çalıştım. Dalai Lama ile ne zaman tanıştınız?

Meltem İnan gezdiği 54 ülkede farklı din ve inanış biçimlerine tanıklık etti. İnan; “Her din ya da inanış biçimi size bir şey katıyor, ama her şeyden önemlisi bu kadar çok farklılığa tanıklık etmek hoşgörünün gelişmesini sağlıyor. İnançtan etkilenmekten çok inanca saygı duymayı öğrendim” diyor.

Fotoğraf: Coşkun Aral

Neden Budist oldunuz? gibi her biri birkaç sorudan oluşan üç soru hazırladım. Görüşme günü onu gördüğümde çok şaşırıldım. Üzerinde yırtık bir eşofman altı, sıradan bir kazak ve başında bir şapka vardı. Nasıl görüldüğü umurunda değildi. Bana adımın anlamını sordu. Söylediğimde de; "Bir kelime bu kadar çok şeyi anlatıyor mu?" diye sordu ve aramızda sıcak bir sohbet başladı. Richard Gere; "Sohbetimiz çok güzel akıyor. Röportaj gibi olmasın, söyleyelim kamera kayda girsin, biz sohbetimize devam edelim. Sen de istiyorsan o arada sorularını sor" dedi. Ben ona soru soruyorum, sonra o da bana soruyordu. 30 sorum vardı ve bir saatlik çekimde hepsini sordum. Hollywood'un en çekici ve seksi erkeği karşıma gelip oturacak diye düşünürken, şefkatli, mütevazı, ayakları yere basan ve ağabey gibi görülebilecek bir insanla karşılaştım. Daha sonra beni özel bir ayine davet etti ve oraya beraber gittik.

Richard Gere'e kahve falı da baktınız...

Hindistan'daki görüşmemizden bir yıl sonra Richard Gere ile tekrar buluştuk. Arkadaşları da vardı ve arkadaşlarından birisi Türk olduğumu öğrenince "Üsküdar'a giderken" şarkısını söylemeye başladı. Çok şaşırmıştım. Babası Türk'müş. Türk kültüründen söz etmeye başladık. Benim kahve falı baktığımı duyunca, onlara da bakmamı rica ettiler. Aynı günün akşamı tekrar görüştük. Richard Gere'in falında; "Kız arkadaşınız çocuk sahibi

"Çocukluk arkadaşlarıma soracak olsaydınız, 'Meltem böyle bir işi yapacak en son insan' derlerdi. Çünkü bünyem zayıftı ve çabuk hastalanırdım. Ama sonradan edindiğim tecrübelerle insanın sınırlarını kendi kafasında çizdiğini gördüm."

Swaziland Umhlanga Festivali
(Bakireler Festivali)
(Fotoğraf: Coşkun Aral)

olmak istiyor, siz istemiyorsunuz. Ama ben falda görüyorum, erkek çocuk sahibi olacaksınız" dedim. O da; "Mümkün değil" dedi. Bir yıl sonra gazetede çocukları olduğu haberini okudum ve hemen ona faks çektim.

Peki gezdiğiniz ülkeler arasında "Keşke burada yaşasaydım" dediğiniz ülke oldu mu?

Meksika için bunu söylerim. Bir ülkeye karakteristik özelliklerini ve ruhunu veren şeyin binaları ve coğrafyası gibi şeyler olduğunu düşünürüz. Ama bir ülkeye ruh veren oranın insanları. Her yerde denizi görebilirsiniz. Ama o ülke insanların denizi yaşama şekliyle beraber, deniz her yerde farklılaşıyor. Dokuz yıl İspanya'da yaşadım. İspanyolca bildiğim için Meksika'nın içine tam anlamıyla girebilme, insanlarıyla sohbet edebilme, orayı yaşama ve anlama şansına sahip oldum. Bir de oranın insanları gerçekten çok renkli. Müziğiyle, dansıyla ve yaşam biçimiyle insana neşe veren bir ülke. Ülkenin her yeri birbirinden farklı. Arabayla yarım saat yolculuk yaparak, bir bölgeden bambaşka bir coğrafyaya geçmiş gibi hissediyorsunuz.

Her toplumun kendine has bir iletişim biçimi vardır. Gittiğiniz ülkelerdeki insanlarla nasıl iletişim kurdunuz, ortak dili nasıl yakaladınız?

Bir ülkeye gitmeden önce o ülke ve özellikle de insanlarıyla ilgili araştırma yapıyordum. Örneğin Uzakdoğu'da birisine herhangi bir şeyi tek elle değil, iki elinizle tutup vermeniz gerekiyor. Bu, bir saygı ifadesi. Yabancı olduğum için benden öyle bir beklentileri olmuyor, ama benim onlar gibi davrandığımı görünce yaklaşımları değişiyor, daha samimi davranmaya başlıyorlar. Otururken ayağınızın tabanını görmemeleri gerekiyor. Bu, onlar için büyük ayıp. Benden yine bunu beklemiyorlar, ama dikkat edip her iki ayağımı da yere basınca, anlıyorlar ki ben bunu öğrenmişim ve yapıyorum. O za-

Fotoğraf: Coşkun Aral

man da birtakım şeyler hızlanıyor. Bir ülkeye gitmeden önce mutlaka birkaç kelime öğreniyorum. Bence bunların dışında evrensel bir dil var, o da gülümsemek. Gülümsemenin ve teşekkür etmenin her zaman faydasını gördüm. Bir de, insanlarla konuşurken içinizden gelecek sıcak bir şekilde dokunmak da işe yarıyor.

Seyahatlerinizde en çok neden keyif aldığınızı hatırlıyor musunuz?

Rusya'daki yerçekimsiz ortamda yaptığım uçuş en keyifli tecrübemdi diyebilirim. Küçük bir çocukken en fazla ilgimi çeken şey; kozmonotların yerçekimsiz ortamda, mekiğin bir ucundan diğerine uçar gibi süzülmeleiydi. Rusya'da bindiğimiz otobüs bizi bir uçağın yanına bıraktı. Yerçekimsiz hava ortamı uçağın yaptığı parabolik hareketlerle sağlanıyormuş. Uçak 25-30 feet arasındaki alana ulaştığında 45 derecelik bir açı oluşturup hızla tırmanışa geçiyor. Vücudunuz 2 G kuvvetinde bir çekim gücü hissediyor. Bu şu anlama geliyor; sanki bir el ensemden yere doğru bastırıyor ve ben ne elimi ne kolumu kımıldatabiliyorum. Ne olduğunu anlamadan tavana doğru uçmaya başlamıştım. Bu ortam 25-30 saniye kadar bir süre için yaşanabiliyor. 8-9 kere tekrar edildi. Yere indiğimde bedenimi iki gün boyunca çok garip bir his kaplamıştı, sanki her an uçabiliyordum, havalanabiliyordum gibi geliyordu.

Peki en çok ne zaman duygulandınız?

Hindistan'da sürgünde yaşayan Tibetlilerin yerleştiği bir kasaba olan Dharamsala'da 75 yaşlarında bir kadınla tanıştım. O kadını unutamam. Her yıl yüzlerce Tibetli, Çin'in baskısına dayanamayarak Himalayalar üzerinden Dharamsala'ya göç ediyor ve geçici bir süre için buradaki mülteci merkezinde konaklıyor. O kadın 12 günlük zorlu bir yolculuktan sonra merkeze yeni ulaşmıştı. İki gündür hiçbir şey yememişti. Onu ilk gördüğümde elindeki yemek dolu taba-

ğıyla birlikte bir yatağına üzerinde oturuyordu. Beni görünce hemen bir gazete kağıdı aldı ve yemeğinin yansını o kağıda döküp benim önüme koydu. Oradakiler bana yemeğin yansını benim için koyduğunu, ben yemezsem onun da yemeyeceğini söyledi. Aç olmadığımı defalarca söylemeye karşın kadın yemeğine bir türlü dokunmadı. Ancak ben bir lokma yedikten sonra kadın da rahat rahat yemeğini yemeye başladı. "Ben o kadar uzun süren bir yolculuktan ve açlıktan sonra acaba yemeğimi hiç tanımadığım bir yabancıyla paylaşır mıydım?" diye hala düşünürüm.

Bugüne kadar gittiğiniz ülkelerde yapmayı istediğiniz ama yapamadığınız bir şeyler oldu mu?

Kitapta Leonardo Di Caprio ile yapamadığım röportajın içimde kaldığını yazmıştım. Ama bunun nedeni hayalimdeki en önemli iş olması değildi. Röportajın çok uğraşım, el sıkışacak kadar yaklaştıktan sonra reddedilmesi beni üzmüştü. Gerçekten içimde kalan tek şey Hindistan'da çok aradığım bir tapınağı bulamamak oldu. Bu tapınak gezginler arasında da bir efsane gibidir. O tapınağı bulduğunuzda, tek yapmanız gereken içeri girip adınızı söylemekmiş. Orada dünyadaki herkese ait yapıklar bulunmuş. Tapınağın rahibi eski dilde yazılmış yapıkların bulur çıkarırmış. Onlar sana ruhuna ne olduğunu, önceki ve bundan sonraki yaşamlarını anlatırmış. Bir sonraki seyahatimde gitmek isterim. İçimde kalan birkaç ülke var: Nepal, Şili, Brezilya ve Filipinler.

Venedik'te özel sipariş edebileceğiniz ve yüzünüzün şekline göre yapılabilen alçı maskeler
(Fotoğraf: Meltem İnan)

Rakınname

Raki, uzosundan sakesine farklı aroma ve çeşitlerle Yunanistan'dan Japonya'ya geniş bir coğrafyaya yayılsa da, Türk kültüründe özel bir yere sahip. 16. yüzyılda üretilmeye başlanan rakı, meyhanelerde şarabın yerini almış. Rakıya eşlik etmesi için sofralar tadımlık mezeler, kavun, beyaz peynir ve balıkla donatılmış. Saatler süren hoş sohbetlerin renk kattığı çilingir sofraları ve rakı yüzyıllardır Türk kültürünün bir parçası.

Sanatında usta olan Neyzen Tevfik, ömrünün sonuna kadar rakı içmeyi sürdürmüştü. Dönemin İstanbul Valisi aynı zamanda da Yeşilay Cemiyeti Başkanı olan Fahrettin Kerim Gökay, Neyzen'i içkiden kurtarmak için girişimlerde bulunmuş. Neyzen bir gün "Yeşilaycı"ların toplantısına gitmiş. Gökay bu sırada içkinin zararları hakkında bir konferans vermekteymiş. "Efendiler, her kadeh rakı hayatınızdan bir saat kısaltır" demiş. Bunun üzerine arka sıralarda oturan Tevfik, "Eyvah, yandı!" diye bağırarak Gökay'ı, Tevfik'e dönerek "Hayrola, ne oldu?" diye sorunca Tevfik, "Daha ne olsun, sizin dediginize göre hesap ettim de, meğerse ben öleli zaten 40 yıl olmuş!" cevabını vermiş.

Rakının var ettiği dünyaya girebilmek için aslan sütünü adabıyla içmek şart. Vefa Zat, küçük bir esnaf meyhanesinde miçoluktan Hilton İstanbul Bar Süpervizörlüğü'ne ve Türk Hava Yolları gibi kuruluşlarda eğitimciliğe uzanan kariyeri boyunca edindiği tecrübeleri kitap ve köşe yazılarında okuyucularıyla paylaşıyor. Mey İçki'nin danışmanlığını üstlenen Zat, "Rakı Adabı ve Çilingir Sofrası" adlı kitabındaysa rakı kültürünü anlatıyor.

Rakının tarihçesinden söz eder misiniz?
16. yüzyılın ortalarına kadar Osmanlı Devleti'nde şarap içiliyor. 1542-1550 yıllarında rakı üretimi başlıyor. İs-

ketindeki ağzı açık, ayaklı kadehler. Bir de tabandan ağza doğru genişleyen küçük rakı bardakları var. Bence rakı servisine en uygun bardaklar, limonata bardağı diye bilinenler.

Rakı adabı nedir?
Rakı, içme kültürümüzü etkilemiş. Bugün barlarda, lüks restoranlarda bile rakı adabının izlerini görebilirsiniz. Rakı 19. yüzyılda şarabın yerini alıyor. Meyhane ve II. Selim'in mehtaplı gecelerde Boğaz'da ve Göksu'da düzenlediği "ab alemlerinde" rakı içiliyor. Rakı adabının iki önemli kuralı var. İlki ölçülü olmak. İki duble rakı karedir. Rakı tiryakileri sohbet koyulaşsın, üç duble içerse "Fazla kaçırırım" der. Rakı, sizi dünyasına buyur eder. Rakıyla şarabın farkı budur. Rakı sofrasında kaynaşılır, dost olunur. Şarabın olduğu sofraysa ziyafet sofrasıdır ve protokol kuralları uygulanır. Osmanlı Dönemi'nde rakı sofrasına "hemdem sofrası" denirdi. "Hemdem" kaynaşma anlamına geliyor. Rakı adabının diğer kuralı da sofradaki çeşidin bol, miktarın az olması. Mezeler, küçük tabaklarda gelir. Örneğin dolma sipariş ederseniz, bir tane dolma gelir. Bugün gurme restoranlarında da tabaklar küçüldü.

Rakının yanında neler yenir?
Beyaz peynir ve kavun sofranın vazgeçilmezidir. Francala ekmeğe sürülmüş tereyağı ve ançüez ezmesi iştah açar. Lakerda, uskumru çirozundan yapılmış çiroz salatası rakıyla uyumludur. Kefal fümesi, zeytinyağlı enginar göbeği, pilaki, fava da başlangıç olarak alınabilir. Ara sıcak olarak, kağıtta pastırma, uykuluk, kokoreç alınabilir. Rakı sofrası yemek değil, çeşni sofrasıdır. Sohbet uzadıkça her mezeden çatal ucu alınıp, ağız tatlanır. Ana yemekte balık tercih edilir. Ana yemek sonrası herhangi bir tatlı alınabilir. Ben sıcak olarak hazırlanmış tahin helvasını tercih ediyorum. Son olarak likör ve kahve servis edilir.

Rakı, sert, çarpıcı ve kıskançtır... Yüksek alkol oranı nedeniyle tadına vararak, yudum yudum içilir. Tiryakisini yemeklerden kıskanır, yemeğin öne geçmesini istemez. Hoş sohbetini ise tüm cömertliğiyle sunar.

panya Kralı II. Felipe'nin ajanının yazdığı kitapta rakı kelimesiyle karşılaşıyoruz. Baki'nin şiiirlerinde belbele kelimesi geçer. Belbele emzikli su kabıdır. Rakı da bilindiği üzere aslan sütü olarak anılır. Zaman içinde belbele kelimesi değişmiş bülbüli olmuştur. Bülbüli kadeh rakı kadehidir.

Rakı sözcüğü ne anlama geliyor?
Rakının ilk defa Irak'ta üretilip, "Iraki" kelimesinden türediğini düşünenler var. Arapça ter, minik su anlamına gelen "arak" kelimesinden türemiş olabileceği ihtimali bana daha mantıklı geliyor. Çünkü rakı, damıtılırken imbikten ter tanecikleri gibi damla damla düşer.

Yunanistan'ın Uzo'su, Fransa'nın Pastis'i, Japonya'nın Sake'si, bizim rakımızı diğerlerinden ayıran özellikler neler?
Türk rakısı, kuru ve yaş üzümünden elde edilen sumaların anason tohumuyla ikinci kez işlenmesinden elde edilir. Suma, kuru üzüm mayşesinin damıtma ve kısmi tasfiyesiyle elde edilen bir tür distillattir. Uzo, Pastis ve Sake kullanılan üzümün niteliği, anasonun türü, kullanılan suyun kalitesi ve üretim tekniği bakımından rakıdan ayrılır.

Rakı bardağı nasıl olmalı?
Rakı üretiminin başladığı dönemde bülbüli ağzı denen bardaklar kullanılıyordu. Bunlar Kulüp Rakısı'nın eti-

Çilingir sofrası adını nereden alır?
Bir rivayete göre çilingir sofrası adını "çeşnigir sofrası"ndan almış. Çilingir sofralarının küçük tabaklarla hazırlanması ve bu sofranın çeşnibaşımızın sofrasına benzemesinden dolayı, önceleri çeşnigir sofrası olarak anılmış, zaman içinde de çilingir sofrasına dönüşmüş. Bir diğer rivayete göre alkol mihenk taşı (denek taşı), kişinin değerini ortaya çıkarıyor. Çilingir sofrası da alkol içilen bir sofradır, çilingirin kullandığı maymuncuk gibi kişinin dünyasını açıyor. Ancak, her içki sofrası kişinin gerçek yüzünü görmemizi sağlayabilir. Bu nedenle birinci rivayetin daha mantıklı olduğunu düşünüyorum.

Çilingir sofrası sohbetlerinden söz eder misiniz?
Rakı yavaş içilen bir içki. Bu nedenle sohbetler uzuyor. Rakı sofrasında, sofrayı paylaştığımız kişiler özenle seçilir. Sofrada ağır ağır demlenirken birlikte olduğumuz kişinin ahlakı, değeri ortaya çıkıyor. Rakı sofrası dostlukların kurulmasına vesile oluyor. Rakı sofrasında yapılan sohbetlerin özel bir tarzı var. Genelde sohbet konularının sofranın en yaşlısı tarafından açılır. Sofra boyunca bir konuya kalınmaz, sık sık konu değişir. Futbol konusunu açılırsa, rakip takımın taraftarının üstüne gidilmez. Siyasi konular sıcak bir esprile tatlıya bağlanır.

Rakı erkek içkisi midir?
Yakın bir zamana kadar öyle kabul ediliyordu. Kadınların ve gençlerin rakı içmesi yadırganırdı. Günümüzde

de yetişkin oğlunun rakı sofrasına oturması babanın gurur kaynağı olabiliyor. Kadının rakı içmeye başlaması, meyhanelerimizin kendilerine çekti düzen vermesini sağladı. Zaten Osmanlı Dönemi'nde de kadınlı erkekli gruplar rakı içermiş.

Rakıyla ilgili bir anınızı paylaşır mısınız?
1990'lı yılların başında Eser ve Engin Noyan çiftinin kar ortağı olarak işlettikleri Noyan-Noyan Barşantan'ın işletme müdürlüğünü yapıyordum. Rakı dışında yalnızca yabancı içkiler sunuluyordu. Barmen İbrahim Gündüz, istek üzerine barda rakıya göbek attırırdı. Konuk, rakı kadehini elinde hafifçe salladığı zaman, rakı göbek atardı. Tekniğine gelince; rakı kadehine yarıya kadar çok soğutulmuş su konur. Sonra kadeh hafifçe yana yatırılarak suyun üzerine yavaşça 4cl kadar rakı ilave edilir. Kadeh, dudak payı kalacak şekilde yine çok soğuk suyla yavaşça doldurulur. Böylece kadehin dip ve üst kısmında yer alan su berrak kalırken, orta kısımdaki rakının rengi süt beyazına dönüşür. Kadeh elde ha-

fifçe sallanınca orta bölümde yer alan rakı fıkır fıkır göbek atmaya başlar. İşin püf noktası, suyun çok soğuk olması ve işlemin çok yavaş yapılmasıdır.

“İstanbul’un silueti bitti”

Prof. Dr. Semavi Eyice, Bizans ve Osmanlı sanatı ile İstanbul tarihi üzerine uzmanlığıyla tanınıyor. İstanbul Üniversitesi emekli öğretim görevlisi Eyice, İstanbul’un dününü ve bugününü karşılaştırdığında İstanbul’un artık siluetini kaybettiğini söylüyor.

1924 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Semavi Eyice, Galatasaray Lisesi’ni bitirdikten sonra sanat tarihçisi değil tarihçi olmasını isteyen babasının tercihiyle Bizans Tarihi okumak üzere Almanya’ya gitti ve Berlin’de devam ettiği üniversitede bir yıl kalıp Almanca öğrenerek Türkiye’ye döndü. Eğitimi İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde tamamlayan Eyice yaklaşık 60 yıl boyunca Osmanlı, Bizans ve İstanbul üzerine eserler verdi. Prof. Dr. Semavi Eyice, İstanbul’un yeni yapılarından hiçbirini estetik bulmadığını söyleyerek başlıyor söze. Türkiye’de şehir bilincinin olmadığını, tarihi dokuya sahip çıkmanın öneminin anlaşılmadığını yurtdışından verdiği örneklerle destekliyor. Bizans ve Osmanlı sanatı ile İstanbul tarihi uzmanı olan Eyice, İstanbul’un gün geçtikçe bir gecekondu kentine dönüştüğünü ve estetikten yoksun yapıların şehri sardığını vurguluyor.

Günümüzde sanata bakış açısını nasıl buluyorsunuz?

Bugünkü durum üzerinde konuşmayı çok arzu etmiyorum. Çünkü günümüzde neyi temsil eden sanatkarlarımız olduğunu pek anlayamıyorum. Bir kısmı modern sanatkar olduklarını iddia ediyor ve birtakım tablolar yapıyorlar. Bunlar halk arasında da ilgi görmüyor. Plastik sanatlarda da bazı sergilerde öyle acayip şeylerle karşılaşmış ki şaşırırım kaldım. Uzun zaman önce bir sergide sacdan yapılmış bir eser gördüm. Kare biçiminde

paslı bir sacın üzerine iki sac levha dipten kaynak yapılmış ve sallanıyorlar. Levhaların üzerine de birer delik açılmış. Bu plastik sanatmış. Açık konuşayım, ben bunu anlamıyorum. Bunu plastik sanatlarda bir eser olarak göremiyorum. Ama adamlar teşhir ediyor. Bu benim cehaletimden kaynaklanıyor olabilir. Bir anlatan varsa bana açıklamasını isterim.

Bir eseri, sanat eseri yapan kriterleriniz neler?

Belirli bir estetiğin olması gerekiyor ve bu estetik içinde birtakım normlar yer almalı. Bir oran içermeli. Bugün bir cami yapıyorlar ya da mevcut bir camiyeye yeni bir minare ekliyorlar. Bir bakıyorsunuz ki minare caminin beş katı yükseklikte. Günümüzde orantı duygusu yok oldu. Eskiden minare de caminin bodurluğunda yapılırdı. Çünkü aralarında bir orantı olması gerekir. Günümüz mimarlarının çoğunda bu orantı anlayışı yok. Orantısız eserler bana göre sanat eseri olmaktan çıkıyor. Süleymaniye Cami’nin estetiğine baktığınızda Mimar Sinan’ın İstanbul’un engebeli topografyasına uygun inşa ettiğini görürsünüz. Dört köşesine dört minare koyabiliyordu. Ama bunun estetik açıdan yanlış olacağını biliyordu. Eski eserlerle yeniler arasında büyük farklar var. Bazı binalarımızın güzel olmayışının, rahatsız edici olmasının en büyük nedeni bu. Çünkü birtakım çizgilere önem verilmiş, ancak hem rahatlığı hem estetiği bir arada yürütememişler.

İstanbul’un yeni yapılan arasında estetik bulduklarınız var mı?

Yeni yapıların hiçbirinde dış mimari adına bir estetik yok. Haydarpaşa Garı’na baktığımızda Prusya Rönesans mimarisine uygun inşa edildiğini görüyoruz. Bugün yapılan bir garda ise böyle bir estetik çaba görmüyorum. Beton direkler dikiliyor, arasına duvarlar örülüyor ve “Ne de olsa gar binası!” diye düşünülerek bir çırpıda yapılıyor. Günümüzde özellikle kamu binalarında estetik bulmanız mümkün değil.

İstanbul’u süsleyen eserler mimari geleneğimizden geliyor. Bugün bu estetiğin olmamasının nedenleri neler? Genç mimarlarımız binaların dışına hareket vermekten tedirgin oluyor, belirli bir üsluptan kaçınıyorlar. Yeni yapılan binaların hiçbirinde böyle bir estetik görmüyorum. İstanbul’un silueti bitti diyebilirim. Zaten pek çok gökdelen projesi var. Bunlar gerçekleştirildiği zaman İstanbul tamamen bitecek. Tarihi İstanbul yok olacak. İstanbul’un esas yerlileri dışarıya göç ettiler ve İstanbul’un içi yalnızca bir gecekondu şehri haline geliyor. Ne yazık ki Türk şehirlerinin tarihi bu yönde gerçekleşiyor. Tarihi şehirlerimizin çoğu terk edilmiş ve farklı noktalarda kurulmuştur. Bazıları artık beğenilmediğinden, bazıları da savaşlarda, depremde, yangında tahrip olduğundan boşaltılmış. Osmanlı’nın kurulduğu tarihi Bilecik bugün yok. Tarihi Van, Malatya, Harput, Bursa hiçbirisi yok.

Yurtdışında durum nasıl?

Bizde şehir kültürü yok. Dolayısıyla şehirlerimizin silüetini korumuyoruz. New York’ta muazzam gökdelenlerin arasında Trinity Church adında ufak bir kilise bulunuyor. Kilisenin yanında beş, on tane taştan oluşan New York’un en eski mezarlığı bulunuyor. KİLİSENİN ARAZİSİNİN DEĞERİ MİLYAR DOLARLARLA İFADE EDİLİYOR. Türkiye’de böyle bir yapı olsa “Bu eski kiliseyle mezarlığı niye koruyalım. Yıkalım ve gökdelen yapalım” derlerdi. Ama New Yorklular koruyor. Bu şehir bilinciyle ilgili bir durum. Türkiye’de henüz şehir bilinci yok. Almanya’da savaş sonrasında tüm binalar korundu. Yıkılmış binalar bile orijinaline sadık kalınarak yeni baştan yapıldı. Münih’te tüm yıkıntıyı tek tek numaralandırarak yıkılan sarayı yeniden yaptılar. Rus ordusu Varşova’ya girdiğinde harabelerin arasında yaşayan ancak 15-20 kişi bulmuşlar. Bugün Varşova’nın binaları eskisi gibi dimdik ayakta. Varşova’da tiyatroya gittiğim binanın 1944’te çekilen fotoğrafları vardı. Binada bomba çu-

kurları, askerler, yıkıntılar görünüyor. Fotoğraflarına bakarak binayı yeni baştan yapmışlar. “Modern mimariye göre yapalım, bu artık demode oldu” dememişler. Bizler ise yenileştirmeye meraklıyız. Ancak yenileştirmeyi de tam beceremediğimizi düşünüyorum.

Sizce çözüm olarak yapılması gerekenler neler?

Türkiye’deki gençlerin sanat akımlarını ve sanat eserlerini yakından tanımasını gerekir. Özellikle Türkiye’de 1900’den sonra yapılan yozlaşmaya başlanmış eserlerin çirkin taraflarının neler olduklarını analiz edebilmeleri gerekiyor. Ancak bu analizden sonra yeni bir üsluba doğru gidilebilir. Eski klasik sanatımız taklit edilsin demiyorum, ancak klasik sanatlardan alınabilecek pek çok bilgi var. Bunları yorumlayıp modern mimariye ve sanata dahil edebilirler. Türk sanat geleneği renge dayanır. Anadolu’da yapılan kilimlere, heybeye bile baktığınızda bir renk anlayışı bulunuyor. Türkiye’de siyah beyaza yönelerek sanattaki renk unsuru da yok olma noktasına geliyor.

Büyük kuruluşların sanata bakış açılarını nasıl buluyorsunuz?

Kuruluşların binalarında ne yazık ki sanatsal çizgiler göremiyorum. Kocaman binalar yapıyorlar. Ancak bu binaların hiçbirinde göze hoş görünmesi açısından bir özen bulunmuyor. Yine de sanatsal faaliyet anlamında birçok yayını destekliyorlar ve birçok yayın onların sayesinde çıkıyor. Büyük kuruluşların destekleri olmasaydı kültür hayatımızdaki pek çok eserden mahrum kalacaktık. Kitaplar, sergiler, yurtdışından getirilen çalışmalarla büyük kuruluşların sanata ciddi anlamda önemli destekleri bulunuyor.

Yeni projeleriniz neler?

Bizans Dönemi’nde yaşayıp İstanbul’u anlatan yabancılar üzerine bir çalışma yapıyorum. Bizans Dönemi’nde İstanbul’da neler gördüklerine dair bir çalışma. Aralarında İngiliz, İtalyan, Alman, Fransız, Rus, Ermeni, Yahudi, Arap pek çok milletten isim var. Bir tane de Çinli elçinin raporu bulunuyor. Genel geçer şeyler söyleyemiyorum, ancak Çinli olması çok ilginç. Bir de 4. yüzyılda Bizans’a gelmiş bir kızın yazdıkları var. Kitaptaki en eski yazı bu. Hıristiyanlık serbest bırakıldıktan sonra hacı olmak için Kudüs’e gitmiş ve Anadolu’yu baştan başa geçerek memleketine dönmüş. Bugünkü Kadıköy’ün olduğu yerde artık var olmayan bir kiliseyi gezdiğinden söz ediyor.

Beyazperdede dönen komplolar

11 Eylül saldırısı, John Lennon cinayeti, AIDS gibi konularda üretilen sayısız komplo teorisi var. Politikadan müziğe, sağlığa her alanda hayatımızda olan komplolar sinemada da sık sık karşımıza çıkıyor. Özellikle de son aylarda politik komplo filmlerinin salonlarımıza yaptığı ziyaretler sıklaştı.

1960'larda yükselişe geçen komplo teorileri o günden beri edebiyat, gündelik konuşmalar, sinema, televizyon dizileri gibi birçok değişik alanda karşımıza çıkıyor. 11 Eylül saldırılarıyla ilgili teorilerden popülerliğini yayınladığı günden beri koruyan Da Vinci Şifresi'ne kadar öyle çok komplo teorisi üretiliyor ki takip etmek zorlaşıyor ve bazıları mantık sınırlarını aşabiliyor.

Komplolara kucağını açmış bir alan olan sinemada komplo filmlerinin düzgün örneklerinin karşımıza çıkmaya başladığı dönemlerin anlamı farklı. İlk kez Hollywood'da 1970'lerde yükselişe geçen komplo filmleri, o dönemlerin muhafazakar yönetimine karşı gösterilen bir tepkiydi ve yönetimdeki yozlaşmayı gözler önüne seriyordu. Günümüze baktığımızda ise birkaç ay gibi

kısa bir zamanda komploların politik tarafına yakın duran birkaç film vizyona girdi. Bu dalgayı ikinci bir 1970'ler olarak nitelendirmek için erken ama konuşulmayan konuları dile getiren bu filmleri göz ardı etmemekte yarar var.

Son dönem komplo filmleri

Sinema alanında komplolar aslında 2004 yılında, Jonathan Demme'in yönettiği Mançuryalı Aday'ın yeniden çevrimiyle uyandı. Ama bu film genel olarak Hollywood'u kasıp kavuran yeniden çevrimler dalgasının bir ürünü olarak değerlendirildi. Başkan adayının beyninin yıkanması üzerine gelişen film, 1962 tarihli John Frankenheimer filminin yeniden çevrimi olduğu için yeni bir şey söylemiyor, eski bir öyküyü tekrar önümüze koyuyordu.

yönetimlerine etkisini ortaya koyan belki de en geniş kapsamlı komplo filmi. Gaghan, bu konuya Trafik'in senaryosu için araştırma yaparken rastlamış. "See No Evil" adında bir anı kitabını kaynak alan Gaghan, Ortadoğu'da birçok önemli isimle görüşmüş ve büyük olasılıkla çok fazla bilgiye erişmiş ki, üç saate yakın seyir süresine karşın toparlayamadığı bir bilgi dağıtım seyircinin önüne fırlattı. Hikaye, oradan oraya savrulan karakterleri ve değişik olay ağlarıyla çok sayıda izleyiciye zor gelse de Gaghan'ın anlatmak istediği çok şey var ve George Clooney ve Matt Damon gibi Hollywood'un aslanları da yanına almayı başarıyor. Son yıllarda kendisini liberal görüşlü filmlerin olmazsa olmazı haline getiren; hatta İyi Geceler, İyi Şanslar adlı politik içerikli bir film yöneten Clooney'nin Hollywood'un liberal kanadını takip etmekte rehber olabileceğini ekleyelim.

Silah kaçakçılığı komplosu: Savaş Lordu

Tarihler 2005 Ekim'ini gösterdiğinde özellikle Hollywood sisteminin içinde kimsenin söyleyemeyeceğini düşündüğümüz cümleler, Andrew Niccols'ın yönettiği Savaş Tanrısı filminde Nicolas Cage'in canlandırdığı ana karakter Yuri Orlov'un dudaklarından döküldü. "Dünyada 550 milyonun üzerinde silah var. Bu da 12 kişiden birinin silahlı olduğu anlamına geliyor. Tek soru şu: Geri kalan 11'i nasıl silahlandırırız?" Kendisini silah kaçakçısı değil de tüccar sayan Orlov, işinde başarıyı yakalamışken kendisiyle hesaplaşmaya başlıyordu. İzleyicisiyle doğrudan konuşan Orlov, film ilerledikçe tüm sırlarını anlatıyor ve Afrika'ya doğru bir yolculuğa çıkıyordu. Filmin sonunda ima edilen Savaş Tanrısı'nın Orlov değil de büyük devletler olduğu. Hatta filmin sonundaki yazıda her şey açık ifade ediliyordu. Film, silah kaçakçılığıyla ilgili komplo teorileri ortaya koyuyordu belki, ama Andrew Niccols, birçok diplomatla görüşerek ve araştırarak ortaya çıkardığı senaryonun gerçeklik payının azımsanacak düzeyde olmadığını söylüyor.

Ortadoğu'daki petrol krizi: Syriana

Mart 2006'da vizyona giren Syriana, Trafik filminin senaristi Stephen Gaghan'ın yönettiği bir proje. Trafik'te, uyuşturucu konusuyla ilgili senaryosunu Steven Soderberg'in kamerasına teslim eden Gaghan, bu kez yönetmen koltuğuna kendisi oturdu. Dünyanın dört bir yanında geçen hikaye, petrol ilişkileri ve bunların devlet

Görmezden gelinen kıta Afrika: Arka Bahçe

Fernando Meirelles tarafından yönetilen Arka Bahçe 2005'ten beri çok konuşulan bir komplo filmi. Bir aşk öyküsünü anlatan Arka Bahçe, arka planda Afrika'da deney yapan ilaç şirketlerini topa tutuyor. Afrika'da görevli bir İngiliz diplomatın aktivist olan eşi bir araba kazasında hayatını kaybeder. Diplomat, kendisine söylendiği gibi kansının onu aldatıp aşığı tarafından öldürüldüğüne inanmaz ve karısının yaptığı işlerin izini sürer. Bu araştırma ölen eşini daha iyi tanıyıp aşık olmasına neden olurken, Afrika'da neler döndüğünü anlamasını da sağlar. Bir roman uyarlaması olan filmde Tanrı Kent'in Brezilyalı yönetmeni Meirelles'in etkileyici görüntü yönetimini ve hikaye anlatımındaki başarısını fark etmek imkansız. Bu unsurlar, filmdeki rolüyle Oscar'a uzanan Rachel Weisz ve diplomatı canlandıran Ralph Fiennes'in yetenekleriyle birleşince ortaya yalnızca başarılı bir komplo filmi değil yılın en iddialı yapımlarından biri çıkıyor. Savaş Tanrısı ve Arka Bahçe'yi birlikte değerlendirirsek, Hollywood'un liberal kanadının objektifini Afrika'ya çevirdiği sonucuna da varmak mümkün.

Son birkaç ayda beyazperdede konu olan politik komplo filmlerinin yerlerini sağlamlaştırıp, 1970'lerdeki türdeşlerinin yanına ilişip ilşemeyeceklerini zaman gösterecek. Yine de bu tür filmler, yalnızca eğlence beklemeyip, koltuklarından kafalarından soru işaretleriyle ayrılmak isteyen izleyicilere iyi bir alternatif oluşturuyor.

Önemli komplo filmleri

Aşağıda sıraladığımız filmler, komplo türünün yapı taşlarını oluşturuyor. Bu konudaki merakınızı kaçırmaz izlediğinizde bakarak ölçebilirsiniz.

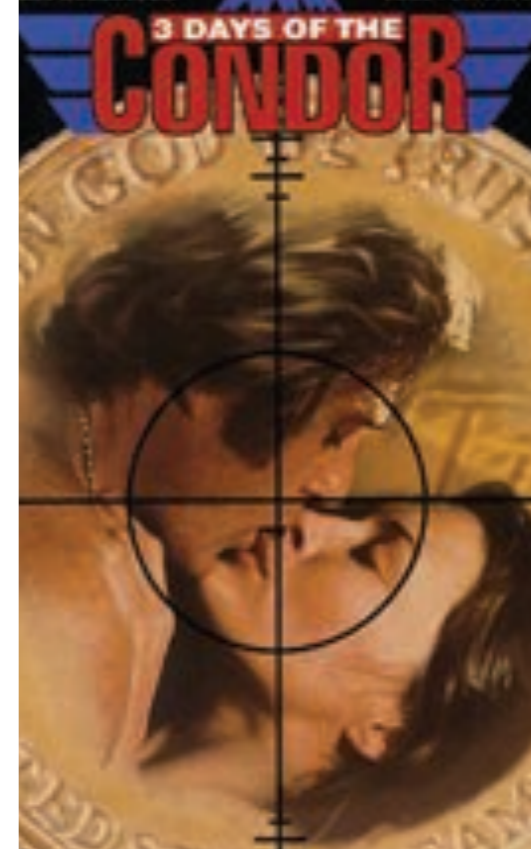
Akbabanın Üç Günü (Sydney Pollack, 1975): Pollack, CIA ve Ortadoğu'yu içeren komplo teorileriyle Syriana gibi filmlerin önünü açtı.

Başkanın Tüm Adamları (Alan J. Pakula, 1976): Watergate Skandalı beyazperdedeki yerini bu filmle aldı.

Çin Mahallesi (Roman Polanski, 1974): Polanski, su krizinin ardındaki güç dengelerini ve yozlaşmayı kara film tarzında anlattı.

Marathon Man (John Schlesinger, 1976): Komplonun paranoya tarafına yakın bu film, Nazilere kadar uzanan bir olayı kapsıyordu.

Z (Costa-Gavras, 1969): Bir Yunan liderinin suikastına odaklanan film, bunun üzerinin örtülmesini anlattı. Hatta en önemli politik filmlerden biri olarak yerini koruyor.

Savaş Tanrısı, silah kaçakçılığıyla ilgili önemli sözler söylüyor. Bunlara yalnızca komplo denip geçilmemesi gerek, çünkü yönetmen Andrew Niccols diplomatlarla görüştüğü uzun bir araştırma sürecinin ardından senaryosunu hazırladı.

Watergate ve Bitmeyen Komplolar

Son dönemde karşımıza çıkan komplo filmlerinde daha farklı olay örgüleri ve anlatım biçimleri görülse de, 1970'lerde ABD'den çıkan filmlerde belli bir yapı korunuyordu. Masum ve olaylardan habersiz bir karakter, kendisini bir şekilde komplonun içinde buluyordu. O dönemde ortaya çıkan skandal niteliğinde birçok olay, bu tarz filmlerin önünü açmıştı. Bunlardan en ünlüsü şüphesiz beş hırsızın Watergate binasındaki bir ofise girerken yakalanmalarının ardından, girdikleri büronun ana muhalefet partisinin merkezi olduğunun ortaya çıkmasıydı. Bu büyük skandal, 1976 tarihli All the President's Men adlı, Alan J. Pakula filmine konu olmuştu. Diğer büyük bir komplo teorisi Kennedy Suikastı üzerinden oluşturuldu ve 1991'de Oliver Stone'un yönettiği JFK adlı filme konu oldu. Bugün karşımızdaki filmler de ileride bir akım olarak görülürse, Irak Savaşı ve Afrika'da yaşananlar tetikleyici nedenler olarak sinema tarihinin sayfalarındaki yerlerini alabilir.

Başkanın Adamları

Barry Levinson'un yönettiği 1997 tarihli Başkanın Adamları (Wag the Dog), komplo filmlerinin ağır ilerleyen ciddi yapısını bozması nedeniyle diğerlerinden ayrılıyor. Filmin diğer önemli özelliği ise, komplo teorilerini ciddiye almayanları şaşırtacak şekilde kehanette bulunması. Film, ABD başkanının seks skandalının seçime iki hafta kala patlak vermesiyle açılıyor. Apar topar Robert De Niro'nun canlandırdığı bir kriz yöneticisi bulunuyor. Bu yönetici, halkın dikkatini dağıtmak için Dustin Hofmann tarafından canlandırılan bir Hollywood prodüktörüyle anlaşılıyor. Prodüktör, sahte bir savaş, bu savaş için sahte kahramanlar ve bir şarkı bile yaratıyor. Komedinin ön planda olduğu filmin tarihine dikkat etmeyenler, filmin Clinton'ın skandalından yola çıkılarak çekildiğini düşünebilir. Ama bu skandalın patlak vermesinden bir yıl önce çekilen film, bize komplo teorilerini kendimizi fazla kaptırmadan ciddiye alabileceğimizi fısıldıyor sanki.

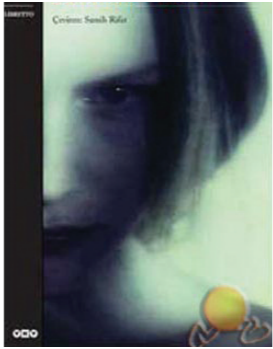

KÜLTÜRÜMÜZÜN ŞAFAĞI BABİL

Dünyanın yedi harikasından biri olan asma bahçeleri, ucu göğe vardığı için Tanrı'yı kızdıran ve dünya üzerindeki dil karmaşasının simgesi olan o meşhur kulesi, koyduğu kanunlarla ölümsüzleşen Kral Hammurabi, Ay takvimi ve daha pek çok buluşuyla Babil, Doğu'nun olduğu kadar Batı'nın da kendinden bir şeyler bulduğu ve sahiplendiği bir uygarlık. 1950'li ve 60'lı yıllarda bölgede pek çok kazıya katılan ve Mezopotamya denilince ilk akla gelen isimlerden biri olan Fransız araştırmacı Asurolog Jean Bottéro, bölge üzerine bugüne dek pek çok kitap yazdı. Bottéro, "Kültürümüzün Şafağı Babil"de yazının, bilimin ve edebiyatın kaynağı Mezopotamya'nın tarih öncesi görünümünden şehir devletlerine, kralların halkı nasıl yönettiğinden ticaret yaşamına, kadının toplum içindeki yerinden evlilik ritüellerine kadar o dönemi kafamızda canlandırmamızı sağlayacak pek çok konuyu ele alıyor. Kitabın "Tanıklıklar ve Belgeler" bölümünde ise çivi yazısının nasıl okunabileceğine dair ayrıntılara yer veriyor. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'tan çıkan kitap, görsel açıdan çok zengin. Babil'in, bugün dünyanın pek çok müzesine dağılmış eserlerin fotoğrafları, bu topraklardaki gelişmişliği gösteriyor.

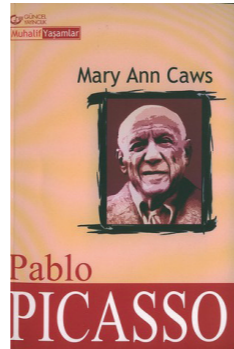

Semerkant, Afrikalı Leo gibi klasikleşmiş eserlerin yazarı Amin Maalouf, ikinci librettosu Adriana Mater ile okurlarını selamlıyor. İlk librettosu Uzaktan Aşk'ta da beraber çalıştığı Finlandiyalı besteci Kaija Saariaho tarafından operaya aktarılan öykü, Paris Operası'nın yoğun istekleri sonucu kaleme alınmış. Yer ve zamanın belirtilmediği eserde, betimlemeler 20. yüzyıl sonlarında Balkan devletlerinin durumunu çarıştırmayı gözden kaçmıyor. Kitapta, genç bir kadın olan Adriana'nın hayatı konu edilirken insanoğlunun unutulmaz trajedileri de gözler önüne seriliyor. Başına gelen felakete karşın ayakta durmaya çalışan Adriana; şiddeti, düşmanlığı ve yabancılaşmayı sorguluyor. "O adam ölmeyi hak ediyordu, ama sen, oğlum, öldürmeyi hak etmiyordun" diye haykıran genç kadın, savaşın ortasında hayata tek başına göğüs geriyor. Amin Maalouf, bize sık sık Ortadoğu'yu ya da Balkanlar animsatan bir coğrafyada, savaşın yaşandığı bir ülkede, düşmanlığın ve yabancılığın eşliğinde, tükenmekte olan bir dünyanın eğitilmesini sunuyor. Adriana Mater, hem insanoğlunun unutulmaz trajedilerine ışık tutarken, hem de insanoğlunun bilmeyen sorunlarını ortaya koyuyor.

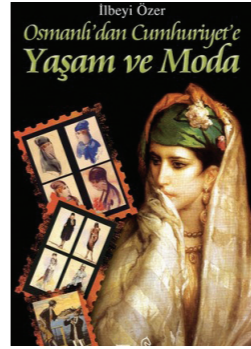
PABLO PİCASSO

Yaratıcı aklın sınırlarını zorlayan ve kalıplara sokulamayan dahi bir ressamın sıra dışı yaşamı... Kübizmin ilk ustalarından Pablo Picasso'nun ilham kaynağı, ressamın uzun ve aktif hayatının çeşitli dönemlerindeki merkezi mekanlar ve karakterlerdi. Mary Ann Caws, kitapta alışlagelmiş biyografilerin dışına çıkarak, Picasso'yu bir türlü kopamadığı yakın arkadaşları ve uğrak mekanlarıyla birlikte ele alıyor. Barcelona'yı; Paris'te "bande a Picasso" grubunun merkezi olan Bateau-Lavoir'daki zamanlarını; Provence'teki çalışmalarını; Gertrude Stein, Max Jacob, Apollinaire, Pierre Reverdy, Jean Cocteau, Breton, sürrealistler ve ardından Dalí, Eluard ve eleştirmen Roland Penrose ile olan arkadaşlıklarını, kısacası Picasso'nun yaşamının ince ama önemli ayrıntılarını gündeme getiriyor. Yapıt aynı zamanda Picasso'nun kadınlarla olan ilişkilerinin, özellikle eşleri Dora Maar, Françoise Gilot ve Jacqueline Roque'nin de izlerini sürüyor. Kitap tamamen üretken ve değişken bir hayatı ve 20. yüzyılın en etkili figürlerinden birinin sanatını yansıtan özlü bir çalışma. Mary Ann Caws, New York City Üniversitesi'nin Mezunlar Merkezi'ndeki İngilizce, Fransızca ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde profesör.

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E YAŞAM VE MODA

Türkiye'de yaşanan Batılaşma projesinin bazı boyutlarının 19. yüzyılın ortalarından itibaren gerçekleşmeye başladığı hatta Tanzimat öncesine dayandığı söylenebilir. Ama bunun radikal bir Avrupalılaşma projesi olarak uygulanması ve önceden temelleri atılan ya da düşünülen birçok yenilik hareketinin isminin konup geliştirilmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla gerçekleşti. Osmanlı'ya cumhuriyet bağları açısından bakıldığında, "Toplumsal yaşam, gündelik hayat, şehir yaşamı, aile, kadın, moda, eğlence, yeni sosyal mekanlar ve oluşan düşüncelerde ne tür bir benzerlik, süreklilik ve değişim yaşanıyor?" ya da "Bu sürekliliğin tarihi süreç içerisinde ölçüsü ne kadar ve ne ölçüde değişimlere uğradı?" soruları kitabın temelini oluşturuyor. Yrd. Doç. Dr. İlbeyi Özer'in arşiv taramaları ışığında meydana getirdiği kitap, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e sosyal ve gündelik hayattaki değişimle eğlence ve moda anlayışını İstanbul merkezli olarak ele alan geniş kapsamlı bir çalışma. Türkiye'de yaşanan Batılılaşma projesinin bazı boyutlarının 19. yüzyılın ortalarından itibaren gerçekleşmeye başladığı tezinden hareket ederek değişimin portresini çiziyor.

BİR ZAMAN TÜNELİ: BEYOĞLU

Pera ya da bugünkü adıyla İstanbul'un gözbebeğidir Beyoğlu. Binalar, insanları, lokantaları, kafeleri, sanat olaylarıyla şehir içinde koca bir şehir. Yüzyıllardır hep merkez olmayı sürdürmüş bir semt. Feriha Büyüyükünal, çocukluk ve ilk gençlik yıllarını geçirdiği bu mekana hep ilgi duymuş. Ve onun 50'li yıllardaki Batılı havası, zaman geçip de bozulmaya başladığında ona sahip çıkmak gerektiğini düşünmüş. Beyoğlu'nun tarihçesini yazıya aktarmak da bu sahip çıkma duygusunun bir parçası. Büyüyükünal; "İnanıyorum tek şey insanların doğup büyüdüğüleri kent semti ve sokaklarına, dünyanın ya da olumsuz koşullarla sanki yeryüzünde benzeri yokmuş gibi duyumsanan bu özlem yaşamın diğer konularına benzemiyordu." "Bir Zaman Tüneli: Beyoğlu", Pera'nın tarihçesine insanlık hikayelerinin eklenmesiyle gerçekleşmiş bir çalışma. Bu çalışmanın içinde binaların tarihçesi ve semtteki önemleri de var, azınlıkların yaşam biçimleri de... Oteller, elçilikler, kiliseler, camiler, pasajlar, kafeler, lokantalar, sinemalar, tiyatrolar, portreler ve Beyoğlu'nu kırtarmak için kurulan Beyoğlu Güzelleştirme ve Koruma Derneği'nin hikayesi... Beyoğlu'yla ilgili yapılmış diğer kitap çalışmalarından alınmış fotoğraflar da kitapta yer alıyor.

DÜNYA TARİHİNDE BİLİM VE TEKNOLOJİ

Günümüzün endüstriyel modern dünyasında, bilim ve teknoloji arasında bağ olduğu görülüyor. James E. McClellan III ve Harold Dorn'un, "Dünya Tarihinde Bilim ve Teknoloji" isimli kitaptaki bakış açıları gibi tarihsel olarak bakıldığında, bu bağın o kadar da açık olmadığı görülür. Endüstrinin ve hükümetlerin, yeni ya da gelişmiş teknolojilere öncülük edecek bilimsel araştırmalara finansman desteği vermeye başlamasıyla, teknoloji "uygulamalı bilim" olarak yakın zamanlarda ortaya çıktı. "Dünya Tarihinde Bilim ve Teknoloji"de McClellan ve Dorn, değişen bu ilişkiyi, tarih öncesindeki düşünün, araç gereç yapmaya başlayan ilk insanlardan bugüne, tarihi verileri inceleyerek anlatıyor. Bilim, hiç kuşkusuz, insanlar için gerçek yararlar sağlıyor. Ancak günümüzün kültürel eğilimlerine daha az bağımlı ve daha güvenilir bir bilim anlayışı, bilime tarihsel bir mercekte bakılarak elde edilebilir. Böyle yapıldığında, görkemli kazanımlarıyla ama aynı zamanda da yanlışları ve bazen de dünya görüşümüze uymayan seçkin duruşuyla bilim, kültüre bağımlı bir kavram olmak yerine çok boyutlu bir gerçekliğe dönüşür. Arkadaş Yayınevi'nden çıkan kitap bilimle teknoloji arasındaki bağı sorguluyor.

Dyo Matbaa Mürekkepleri Bayi Toplantısı Çeşme Altın Yunus'ta yapıldı

Yaşar Holding'in Boya ve Kimya Grubu'nda yer alan Dyo Matbaa Mürekkepleri ve Yaşar BASF şirketlerinin iki gün süren 2006 Bayi Toplantısı Çeşme Altın Yunus Otel'i'nde gerçekleştirildi.

Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu, Dış Yatırım ve Yeni Projeler Başkanı Ahmet Yiğitbaşı, İcra Başkanı Hasan Denizkurdu ve ekonomist Deniz Gökçe'nin de katılarak konuşma yaptığı toplantılarda Yaşar Holding'in Boya ve Kimya Grubu'nda 2005 yılında gösterdiği başarılar ve 2006 hedefleri konuşuldu.

Holding Yönetim Kurulu Başkanı Kalpaklıoğlu ve İcra Başkanı Hasan Denizkurdu, boya ve matbaa mürekkepleri sektöründe bu yıl yeni yatırımlarla daha da büyüyecekleri mesajını verdi.

Gecede Yaşar BASF'in 2005 yılı toplam satış cirolarına göre seçilen en iyi bayilerine plaketlerini Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu takdim etti.

İki gün süren bayi toplantısının gala gecesine de ünlü şarkıcı Funda Arar damgasını vurdu.

Selçuk Yaşar Sanat Galerisi'nin konukları Ekrem Kahraman ve Cavit Atmaca

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Selçuk Yaşar Sanat Galerisi Mayıs ayında Ekrem Kahraman'a ev sahipliği yaptı.

Yurtiçi ve yurtdışında çok sayıda sergi, sanat fuarı ve bienale katılarak ödülleri kazanan sanatçının resimleri, ulusal ve uluslararası resmi ve özel koleksiyonlarda yer alıyor.

Cavit Atmaca İstanbul, Ankara ve İzmir'de 50'nin üzerinde kişisel sergiye imza atan, çeşitli yarışmalardan kazandığı yedi ödülü bulunan, eserleri yurtiçi ve yurtdışında çeşitli müze koleksiyonlarında yer alan bir sanatçı.

Atmaca iki yıllık bir çalışmanın eseri olan, İzmir'den şehir ve insan manzaralarının izlenimci bir üslupla işlendiği çalışmalarını dikkat çekiyor.

Forum İstanbul

Cumhuriyet'in 100. yılı olan 2023 yılında daha gelişmiş bir Türkiye için 2001 yılından beri düzenlenen Forum İstanbul'da bu yıl, "Bölgesel Tarım Merkezi Türkiye" başlıklı panele Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu konuşmacı olarak katıldı.

Türk tarım sektörünün sorunlarının masaya yatırıldığı oturumda Kalpaklıoğlu, gıda sektöründe en büyük sorunun uygun ve kaliteli hammadde sağlanamaması olduğunu söyledi. Türkiye'nin bölgesel tarım üssü olma potansiyeli bulunduğunu da ifade ederek, "Ekonomik durumu iyi olup tarımı kötü olan, tarımı iyi olup ekonomik durumu kötü olan ülke yok. Bu nedenle Türkiye'nin tarımı geliştirilmeli, gıda üretimi geliştirilmeli ve sektörde markalar yaratmalı" dedi.

Forum İstanbul pek çok işadama, akademisyen ve liderin katılımıyla gerçekleşti.

Yavuz Canevi Yaşar Üniversitesi'ndeydi

Türkiye Ekonomi Bankası Yönetim Kurulu Başkanı Yavuz Canevi, Yaşar Üniversitesi'ne konuk oldu. "2023, Türkiye'nin 100'üncü Yıl Vizyonu" konulu konferansta konuşan Canevi, yaşam ve iş deneyimlerini öğrencilerle paylaştı. Cumhuriyet'in 100. yılı olan 2023 yılında, Türkiye'nin gelişimini hedefleyen Forum İstanbul Platformu'nu 2001 yılında oluşturduklarını da anlatan Canevi, bu konuda önemli çalışmalara imza attıklarını söyledi. Konferansın sonunda Yaşar Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Selçuk Yaşar, Yavuz Canevi'ye teşekkür plaketi verdi.

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı'ndan sağlıklı beslenme paneli

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından organize edilen "Çocukların ve Gençlerin Sağlıklı Beslenmesi Konusunda Toplumun Bilinçlendirilmesi ve Eğitimi" konulu panel, Yaşar Üniversitesi konferans salonunda yapıldı.

Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkan Vekili İdil Yiğitbaşı'nın oturum başkanlığını yaptığı panelde, sağlıklı beslenme alışkanlığının çocuk yaşlarda başladığının altını çizen panelistler, özellikle aile ve daha sonra okul ortamında bu alışkanlığın devam ettirilmesi gerektiğini vurguladı.

Panelin açılış konuşmasını yapan İdil Yiğitbaşı, sağlıklı beslenme panelini düzenleme amacının çocukları, gençleri ve aileleri bilinçlendirmek olduğunu söyledi. Yiğitbaşı, "Sağlıklı beslenme sağlığımızın temeli, sağlığımız da hayattaki mutluluk ve başarının temelidir" dedi.

Liderlik Zirvesi

Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu bu yıl üçüncüsü düzenlenen Liderlik Zirvesi'ne konuşmacı olarak katıldı. "İş Dünyası'nda Yeni Liderlik Vizyonu ve Geleceğin Liderleri" başlıklı konuşmasında Kalpaklıoğlu, yeni dönemde kendisini yenileyebilen şirketlerin devamlılık sağlayabileceğini ve yeni global ekonomik yapıda liderlik anlayışının değiştiğini vurguladı. Ayrıca liderin itici bir gücü ve olumlu bir enerjisi olmalı, dinlemeli, ekip üyesi olmayı bilmeli, yaratıcı ve değişime açık olmalı diye belirtti. Liderlik Zirvesi iş dünyasının, akademisyenlerin ve sivil toplum örgüt temsilcilerinin geniş katılımıyla gerçekleşti.

Türkiye İhracatçılar Birliği Toplantısı Pınar Süt Tesisleri'nde yapıldı

Türkiye'nin Mayıs ayı ihracat rakamları Pınar Süt Entegre Tesisleri'nde gerçekleştirilen basın toplantısıyla açıklandı. Toplantıya, Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu, Yaşar Holding İcra Başkanı Hasan Denizkurdu, Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkanı (TİM) Oğuz Satıcı, NKM Yönetim Kurulu Başkanı Nedim Kalpaklıoğlu, TİM Başkanvekilleri, Ege İhracatçı Birlikleri Başkanlar Kurulu Başkanı, Yaşar Holding yöneticileri, diğer ihracatçı birlikleri başkanları ve basın mensuplarının katıldığı toplantıda ihracat sektöründeki son gelişmeler değerlendirildi. Basın toplantısında konuşan Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu, ihracat seferberliğine grup olarak büyük katkı sağlandığını belirtti.

"Africa", on world's agenda

In this issue I would like to inform you and share my opinions about a different and rarely mentioned subject. Today, Africa and "chronic hunger in Africa" threatening mankind appear as important articles on the world's agenda.

World Economic Forum (WEF) which leads the healing of the world for years drew all the attention to this part of the world by displaying Africa and the chronic hunger there. The aim is to draw attention of the world to bring solutions to the problems in Africa. During the meeting held in Cape Town, it is mentioned that the problem is not regional but worldwide. This is true, in fact hunger, poverty, infectious diseases of Africa affect the whole world as global threats.

A striking example can be given to mention the urgency of the subject: The possibility for a child born in UK to see his/her fiftieth birthday is 40 times more than a Nigerian child. You see how serious the life and health conditions in Africa. In the Siaya Region of Kenya, 64% of the people live by less than 1 dollar daily and only 23% percent has the chance to drink healthy water. The rate of HIV and AIDS is 24% in the region and unfortunately there is 1 doctor per 96 thousand people on the average.

World's leading politicians, business world, non-governmental organizations and academicians came to a consensus to deploy strategies in the long term other than bringing local solutions to the chronic hunger in

the region. International organizations and institutions; which operate in Africa are in the search of bringing longer term solutions.

According to the researches; providing peace and stability in political means within the region have the priority. Everybody knows that the previous economic, food and medical benefits were in fact buffer solutions other than being definitive. By a performance based help strategy, agricultural development in the region can be provided, a technologic, financial and education based work can be a long term life saving solution.

The agricultural development in Africa has the priority to solve the resource problem. Planned investments of education and health are secondary solutions. Briefly, solving the primary problem in the region by arousing and healing the agricultural investments will lead to solving hunger, poverty and health problems.

It is important to join culturally and ethnically different people with democratic solution proposals. Success stories fall out when societies participate in such issues. Africa looks ahead through long term solution proposals which are based on resource creating. Nowadays, continental problems are becoming global threats.

We say there are no longer borders and the world has turned global. This means that the problems are global, too. Today hunger, poverty and infectious diseases that threaten Africa, affect different parts of the

Feyhan KALPAKLIOĞLU
Chairman of the Board

world by biological ways. Unfortunately problems became global. India and China set a precedent for Africa in the means of experience and lesson.

As the Turkish people, we have to learn our lesson from these global threats and the succeeding success stories. With a high rate of young population Turkey strides forth. I believe that we are to get ready for our own success stories. We are determined to fulfill our own tasks for a better Turkey and World. May your days be happy and healthy.

"Everyone should create their own fashion"

Arzu Kaprol is one of the young designers who is known in Europe with the brand of her name. Her first collection "Inside İstanbul" was shown in Turkey two years ago and it was a big hit. Kaprol, a graduate of Mimar Sinan University Department of Fashion Design, is involved in designing since she was a child. Her childhood passed in her mother's fashion house and she says "I have always dreamed of being a designer". She also mentions that she was the first person who wore all of the clothes in fashion house and if she didn't like the cloth she had them modified. Kaprol who decided to work as a designer in her childhood, won the costume prize and honorable mention from the competitions of Beymen Academia after her graduati-

on. Then she went to Paris for education. In 1994 she applied for the Beymen Academia Competition again and this time she won the big prize and set up her own office. In 1996 she attended international fairs and exhibited her personal collection by the brand "Arzu Kaprol". In Turkey the brand Arzu Kaprol is sold only in a store at Nişantaşı. The products are sold to world market in Hong Kong and Madrid. Kaprol designed the women collection of Network and she also designs dresses the celebrities like the Turkish pop star Tarkan. Nowadays Kaprol took part in an important project: Redesigning the uniform of Turkish Armed Forces. During the eight months long project; waterproof, nonstaining, nonsweating and light textured cloths were created. Kaprol who is defining design and fashion as a way of living and expressing oneself, mentions that she wants to be an international brand and become a famous name in design. She puts great emphasis to interior details and uses Turkish forms in her clothes. Kaprol mentions that there is a global dressing culture and in her designs her basic principle is to create cloths with a global outlook and a traditional content.

The modern face of İstanbul

The museums are places where any type of object is displayed according to scientific rules, where the cultural accumulation is enriched; the studies of the researchers are facilitated and developed. Turkey is one of culturally richest countries in the world being a cradle of civilization and a cultural mosaic. There are 95 museum directorates, 92 units, 141 ruins, 79 antic cities under the Ministry of Culture and Tourism in Turkey, yet we used to think that the museums were only places for keeping historical artifacts. However, this understanding began to change. One of the architects of this change is Oya Eczacıbaşı.

Eczacıbaşı who had an education about museum management is a volunteer who dedicated herself to arts. After 12 years of struggle, she opened the first modern arts museum of Turkey. Eczacıbaşı aims to put forth modern Turkish cultural identity by protecting and appraising the accumulation and creativity in modern arts. In its first year, 500 thousand people visited İstanbul Modern Arts Museum that was founded in 11 December 2004. Although in the beginning there were artifacts from a few foundations and institutions, in one year they increased to more than 200. Eczacıbaşı who spends most of her day in the museum offers museum management courses in Boğaziçi University from where she graduated. She says that Turkish arts can only develop by being a part of the international platform and adds "In the globalizing world where the communication among the museums and joint projects are increasing, we try to lay the foundation of an active cooperation with the world's leading museums and arts

institutions. While wishing to act as a bridge for the integration of international cultures, we believe that especially the Turkish artists will be known and will find acceptance in the international arena."

Before 1980, the museums were used for protection, preservation and display. After 1980, the understanding began to change. Eczacıbaşı depicts that she shares the modern artifacts instead of preserving them. "Before, it would not make a difference if visitors came to a museum or not. Now in the modern museums, the places live as people see them. Museums act like an entertaining university. To be able to manage modern museums, one should have communication and management capabilities." Eczacıbaşı asserts that USA, Canada and Japan are very developed in museum management. She shows the museums in USA as an example, stating they were used as conciliation platforms during periods such as economic crises.

Museum means muse

Turkey is a country that is established upon a rich historical heritage and it owns numerous historical artifacts. However, there are not many known museums that arouse curiosity. For creating interest, one does not need to wait for people to get more education and become more intellectual. The museums operate with an entrepreneurial logic and to attract the target audience for visiting, interesting museums that speak for larger audiences should be designed and marketed.

David Fleming believes that museums should set aside their static structure and become educational. Fleming has been the director of National Museums Liverpool since 2001. He supervised the "Into the Future project" which is a major cultural investment that included restoration in the Walker Art Gallery and the creation of the World Museum Liverpool. In 2002 he was named in the Independent on Sunday as one of the ten leading people in UK museums. He was awarded an OBE (Order of the British Empire) in the 1997 New Years Honours List for services to museums. He is the president of the International Committee on Museum

Management and Chair of the Liverpool Heritage and Regeneration Advisory Group.

According to Fleming, his success in museum management stems from his passion for his job. Fleming states that discovering history through museums helps people to have more information about themselves and to get various perspectives for being tolerant to differences. The museums enlighten us about people, about ourselves and about each other. Fleming thinks that museums can bring social change through learning.

Fleming thinks that Turkey should form a national strategy about its museums. For this reason he claims that investing in cultural tourism might create great opportunities for Turkey in the long run. Fleming depicts that this way Turkey can guarantee the revenues coming from rich tourists.

For Fleming the best museum is formed through strong stories and a lively experience. From a his point of view, a museum should have carefully protected collections and a deep research behind its foundation.

“My books annoyed people”

Pinar Kür has published her first novel “Yarın Yarın” in 1976. 2006 is her 30th year in the world of letters. Kür who has been brought up in the world of letters began writing when she was a student. During her profession she was mostly supported by her mother İsmet Kür who was a poet and a literature teacher. Kür made her education in the field of foreign languages in Robert College and attended a Ph. D programme of drama in Sorbonne University. She worked in Ankara National Theatre. Afterwards she dedicated her life to writing novels and short stories. Her short stories had been published in literary reviews like Dost, Cumhuriyet, Yazko-Edebiyat and Gösteri. Kür became well known by “Yarın Yarın”, “Asılacak Kadın”, “Beşpeşe”, “Akışı Olmayan Sular”, “Hayalet Hikayeleri”, “Bir Cınayet Romanı”. Kür gives more importance to the way of expression other than the subject. Characters in her novels are extraordinary, paradoxical and marginal.

Kür criticises the woman perspective in Turkey: “In our country women were considered as second class citizens. There are some progresses recently but mostly in big cities. Women living in big cities developed more and become acting free. But still in rural areas custom crimes occur. In rural areas women are not accepted as identities; they are just wives, mothers and daughters of men. I hope this perspective will change soon. This is why woman writers tell about the lives of women in our country.”

Kür says that she did not begin writing with a special aim. While she writes the subject and name of the book forms naturally. Her only concern is writing better

than the previous one. “I have only literary concerns. Every time I constrain expression facilities, because I am afraid of repeating myself. I never worry about the readers. I do not care about the things readers like.”

Kür states that in 80’s university students were her close readers, but today’s students are not good readers. Kür says that big earners and businessman do not read her books: “Teachers, doctors, professionals keep tab on me. Mostly women read my books, because in Turkey women want to develop themselves. Since they are not satisfied with their situation in the society they focus on reading.” Kür gives lectures in Bilgi University. Her last book “Aşkın Sonu Cinayettir” has been published by Everest Publications at the end of March. Nowadays she is dealing with her literature workshop which she will introduce in Ayvalık during summer.

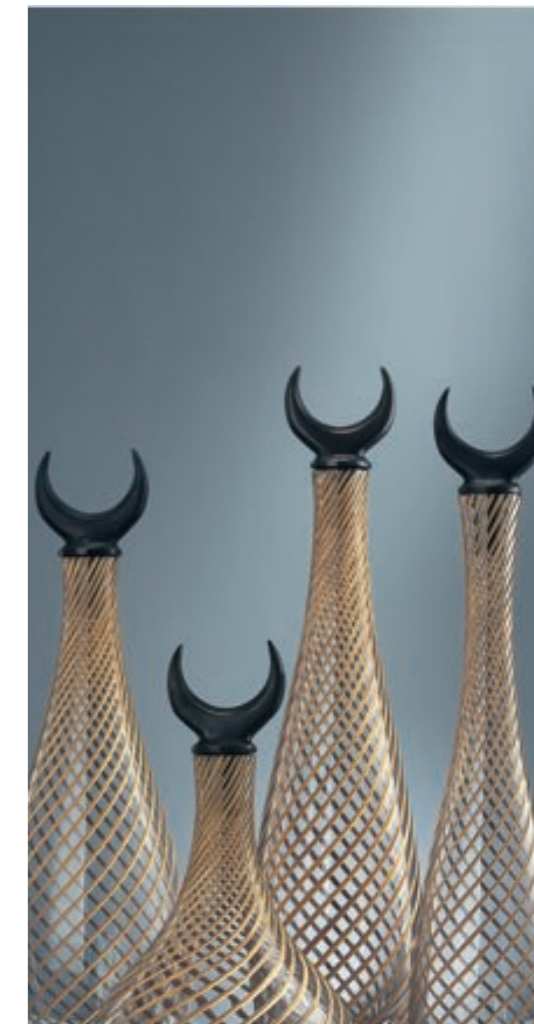
Ehl-i Hiref

Güvenç Kılıç and Ebru Çerezci are the founders of the design firm “Hiref”. There is an interesting need behind the establishment of the firm. The two siblings encountered a problem while they were looking for gifts. They noticed that most of the products are imports and there are not enough alternatives among the indigenous ones. They thought others might have the same problem and asked themselves, “We have the power for design, marketing and production. Why don’t we redesign the products that belong to our culture and produce them?” The basis of Hiref thus formed. They started with the motto “Design your culture”, took the Anatolian handicraft in hand with a modern design form and they started working for the introduction of our rich culture to the world. About the name of the firm... While Kılıç and Çerezci were doing research about the Anatolian and the Turkish culture, they learned that there was a civil society organization called “Ehl-i Hiref” during the Ottoman era. “Ehl-i Hiref” means “the skilled and qualified for arts”. The organization that used to have the famous artists that formed the understanding of design under its roof started to arouse the interest of Kılıç ve Çerezci. Thus they chose “Hiref” meaning “arts” as the name for their company.

Kılıç is the marketing and sales director of the firm. Çerezci is the designer. Çerezci has her signature as the designer under three collections Hiref displayed until now. In each collection a handicraft is taken in hand and designed with a brand new and modern understanding. One of the novelties that Hiref presented in its

designs is using the color brown for the tile that we have known with blue or dark blue colors... Locating a shallow cooking pan inside a borcam is another novelty that Hiref designed.

Hiref designed three collections until now. In these collections copper, tin, tile and Çeşm-i Bülbül were redesigned with different applications. The last collection of Hiref is the porcelain series composed of coffee and tea cups with the drawing of women of the Harem. The collections are displayed in Beymen stores. Çerezci defines her designs as “designs that belong to us”. She tells that their products do not own a time concept and there is nothing such as “It is fashionable this year, but next year it won’t be”. She says “They have been present for 400 years, they will be present in the future as well.”

“We have a lot of problems, jazz has to wait its turn”

We spoke with Önder Focan, one of the most outstanding jazz musicians, and his wife Zuhal Focan, the editor of Jazz Magazine in their club Nardis. Önder and Zuhal Focan are familiar names to the jazz lovers. Önder Focan is engaged in jazz for 30 years. He worked as a guitarist in “Önder Focan Jazz Guitar”, “Önder Focan Group-Erken”, “Beneath The Stars” and “Standart A La Turc” albums as well as in the albums of musicians with world wide reputation.

Zuhal Focan is the editor of the Jazz Magazine which is being published since 1995. Önder Focan says that we need cultural politics in order to develop jazz in Turkey and he adds “When I look at the cultural erosion in Turkey, I see that jazz has to wait its turn for a very long time. People have to care about arts and culture first. When these two work well, this will effect jazz in a very good way. Literature, arts, culture, cinema... They are not separable, they all work together. We have to think them as a whole. A malfunction in these areas will affect the quality of life in a negative way. If we try to raise our life quality with arts and cul-

ture, the problems in these areas will be solved by themselves. This has nothing to do with the money. When I look at the places that serve to the popular culture, I see that they have higher prices than jazz clubs. The situation of jazz in Turkey is not related to purchasing power. It is related to education.”

The ambassador of Turkish cuisine

Les Ambassadeurs is a place with unique characteristics. A modest and elegant decoration, a smooth choice of music, diplomats, politicians, outstanding business men, salt bonito and lobster... In a metropolis like İstanbul, everyone can find a restaurant to enjoy. Some of these restaurants became brand, some others vanished. This time we accommodate a classic, Les Ambassadeurs.

Les Ambassadeurs serves at Bebek Hotel since 1982. It is mostly the choice of businessmen and bureaucrats. Les Ambassador hosts a significant amount of the protocol dinners in İstanbul. The line of the restaurant never changes. Its name cannot be seen in any advertisement. The recipes are not kept as great secrets. Every member of the staff can give you a recipe if you ask.

The newest member of the restaurant works there for 12 years. All members of the staff frequently attend education programmes. Twice in a month all the staff go to a place as elegant as Les Ambassadeurs to ha-

ve dinner in order to see their own imperfections and follow customer demands. Oğuz Erdem, one of the managers of the Bebek Hotel, works here since 1983 and he says “Les Ambassadeurs is not only a stylish place, it is a cosy place too. It has its own style and it never changes. The decoration is simple, we never use screaming elements. We usually play classics of Mozart and Beethoven or slow Latin song and French chansons. Bebek Hotel is proud of this place.”

The name of the place suits its style too: Les Ambassadeurs is famous of its consulate and ambassador clients. Erdem defines the most distinguished characteristics of the restaurant as follows: “This restaurant stands up for years without making a concession. We never had a commercial purpose for Les Ambassadeurs. Quality is very important for us. We always use seasonal products. Our wines are from Eurocave. We put a great emphasis on staff education. Our newest member is with us for 12 years. We are like a family now. Everybody adopted our management understanding based on quality. All of these make us a classic.”

Memory collector

Making an interview in India with Richard Gere, swimming with pink dolphins in Peru, flying in a plane with no gravity and starting sentences with the words "When I was in Amazon"... It is hard to believe that one person can go through all of these experiences, but someone really did. We know Meltem İnan from the Haberci team and she is one of those people. She took part in events we found hard to believe and listened in astonishment. Moreover she wrote these memories down and shared with us. The book "Anı Koleksiyoncusu-Memory Collector" based on the experiences she had in 19 countries which she visited with the Haberci team. İnan visited 54 countries until now and it was Mehmet Ali Birand who encouraged her for writing. When she graduated from ODTÜ English Teaching Department what she had in mind was traveling around the world and working for television. She started working for television in 1994 with the program 32. Gün and then she transferred to Haberci team. By this way, she started a new way of life in which she could make her dreams come true.

İnan believes that collections of memory is the richest collection to have and it is the only collection that will never disappear. When memories she collected since now is considered, it is hard not to be jealous of her experiences. As being the first Turkish person to make an interview with Richard Gere, İnan explains the first moment they met as

"While I was thinking Hollywood's most handsome and attractive person would sit in front of me, I met a tend, kind, lowly and dependable person that could be seen as a brother. He was wearing a ripped sport su-

it, an ordinary sweater and a hat." One year after the interview Gere and İnan met once more and she even did some fortune telling for him. İnan says that being a memory collector is something incredible. She believes that none of other collections can have such benefits for the person's soul and personality. One of İnan's most interesting memory is eating rat in Peru...When we asked if she found eating rat revolting, she gave the answer "You have to act like the people in the countries you visited. Of course I thought 'How am I going to eat this?' But this experience would change something in me and I wouldn't have this experience in any other place of the world."

"The one who knows history awakens"

Turgut Özakman's novel "Şu Çılgın Türkler-Those Crazy Turks" is a fruit of 60 years of research and effort. It has been reprinted for 300 times now. In 1948 Özakman walked from Polatlı to Dumlupınar in 10 days and during this walk he took notes. He said "The places we walked through were the ones that had once been conquered by Greeks. Both the occupation and victory were lived in those places. During the walk we listened the stories of people who took part in the war."

The notes Özakman took in his walk became the first collected memories on War of Independence. For the next 60 years Özakman continued to collect memories on War of Independence. In the past, when there were no photocopiers, he was making copies of documents by hand writing. He even copied the non-Turkish texts by handwriting. For the old Turkish texts, he first asked help from his friends but then he learned to read them by himself. Those documents collected by Özakman with a great patience, sometimes became the source of the soap operas like Kurtuluş or the movie Cumhuriyet.

The book "Şu Çılgın Türkler" aroused interest on everybody. Özakman mentions that he is very happy about this interest and the youth show interest to their history despite all the ulterior motives. He also adds that people who read the book become more self confident, even their walking style changes. We asked Özakman the reasons for the incredibly high attention drawn to "Şu Çılgın Türkler". We also asked him to tell us about the book that everybody is telling one another. With Özakman we talked about the nearby history of Turkey, the youth, the EU and his book "Şu Çılgın Türkler".